

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KØBENHAVNSKE SMEDE

KOBENHAVNSKE SMEDE

KØBENHAVNSKE SMEDE

KØBENHAVNSKE SMEDE

Ved Preben Bengtsson

UDSENDT I ANLEDNING AF METALARBEJDERNES CENTRALAFDELINGS
50 ÅRS JUBILÆUM - JANUAR 1970

Forord

I anledning af, at det den 16. januar 1970 er 50 år siden, Metalarbejdernes Centralafdeling blev stiftet, har Centralafdelingens bestyrelse vedtaget at markere jubilæet bl. a. ved udgivelsen af dette skrift.

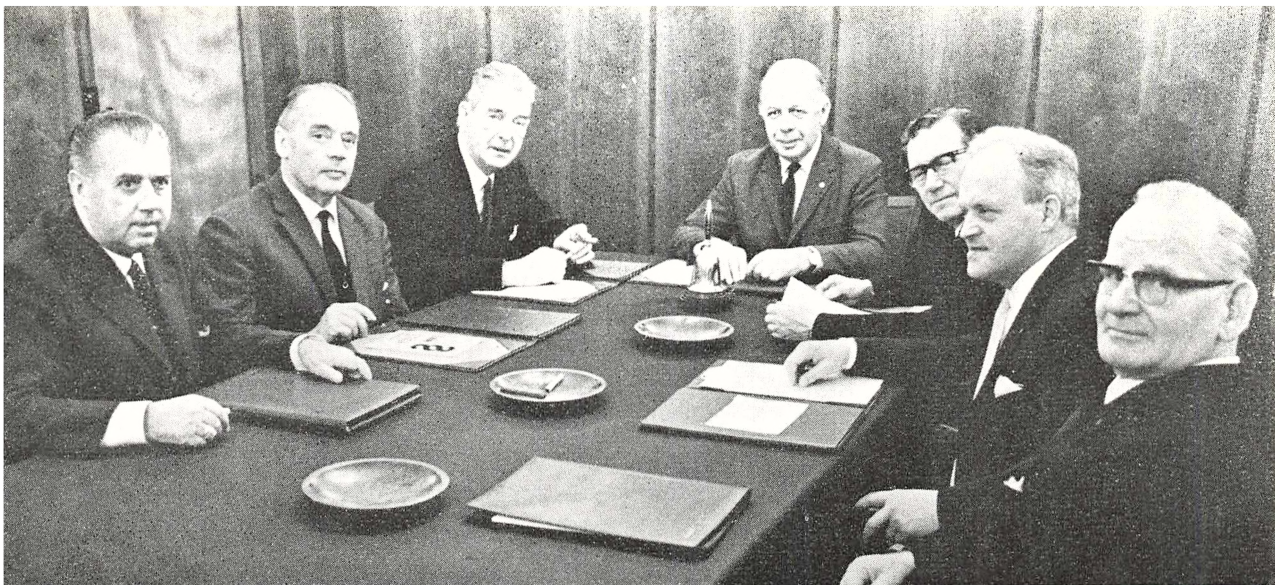
Metalarbejdernes Centralafdeling har i de 50 år på en række områder stået for udførelsen af de københavnske smedefagforeningers rent administrative opgaver, og den har været koordineringsorgan i mange sager, hvor de oprindeligt 16 afdelinger, nu kun 14, i fællesskab skulle optræde udadtil. Ved 25 års jubilæet i 1945 udgav Centralafdelingen et skrift, som daværende forretningsfører Alfred Bjørklund var forfatter af. I den bog, som her foreligger, er hovedvægten lagt på de sidste 25 år, således at de to festskrifter tilsammen fortæller de væsentligste træk af Centralafdelingens historie.

Hovedafsnittet om selve Centralafdelingen er skrevet af redaktør Preben Bengtsson, og de synspunkter og vurderinger, som her og der fremkommer,

står naturligvis for hans regning. Han har derudover redigeret de bidrag, som afdelingerne har udarbejdet, således at de fremtræder i en naturlig sammenhæng, men de meddelte oplysninger hidrører alle fra de respektive afdelinger. Det er vort håb, at bogen på denne måde — udover at markere selve 50 års jubilæet — i kommende år også vil kunne anvendes som opslagsbog vedrørende problemer, som Centralafdelingen har været optaget af.

På bestyrelsens vegne: *Livik Petersen* formand.

København, januar 1970,

*Forretningsudvalget ved 50 års
jubilæet. Fra venstre: Kay
Hampel (bogholder), E. Nicolai-
sen, Jul. Nielsen, Dirch Petersen
(formand), Ove Petersen,
Helmuth Nielsen og Chr. Olsen,
(sekretær).*

ET gammelt ord siger, at intet er så galt, at det dog ikke er godt for noget, og selv om sandheden heri tør siges at være en del problematisk, er der noget om det i forbindelse med de københavnske smedes organisationshistorie. Det var nemlig en sørgeligt splittende begivenhed — den såkaldte flydedok-konflikt med påfølgende konkurs for de københavnske smedes faglige moderforening, „Smede- og Maskinarbejdernes Fagforening, Københavns afd. 1“ — som blev anledningen til, at samlingstanken slog igennem, og at det den 16. januar 1920 blev muligt endeligt at danne Metalarbejdernes Centralafdeling.

Men netop kun anledningen. Man havde nemlig længe været klar over, at den organisationsopbygning for hovedstadens smede og maskinarbejdere, som var foregået igennem nogle årtier, var uheldig. Den splittede kræfterne på en lang række organisatorisk betonedede administrationsområder, og den medførte også store ulig-

heder for de enkelte medlemmers muligheder for at få varetaget deres rent faglige interesser på en tilfredsstillende måde. Det måtte der simpelthen findes en løsning på. Spørgsmålet var bare, hvordan det kunne gennemføres.

Så tidligt som på forbundets kongres i 1901 var fremsynede ledere i afdeling 1 — formanden, Otto Smith, og kassereren, Niels Jacobsen — klar over, at noget måtte ske i København. De stillede kongressen et konkret forslag til en reorganisation, men forslaget mødte modstand og kunne ikke gennemføres. Forgæves var deres initiativ dog ikke, idet forslaget fra 1901 kom til at danne model for det, som faktisk gennemførtes en lille snes år senere.

Afdeling 1 var blevet stiftet 2. september 1873 under navnet „Smede- og Maskinarbejdernes Fagforening af 1873“. Stiftelsen fandt sted i et lokale i dansesalonen „Føniks“, og formand blev I. C. Hansen, vice-formand Adam Petersen og kasserer Emil Petersen. Omtrent samtidig hermed, nemlig den 9. september 1873, stiftedes „Grovsmedeforeningen af 1873“, og afdeling 1 fandt det naturligt, at der etableredes et samarbejde imellem disse to ældste smede-fagforeninger. Man indbød derfor grovsmedene til et fællesmøde. Samarbejde havde imidlertid ikke grovsmedenes interesse. Deres formand, Richter hed han, var aktiv i dr. C. V. Rimestads såkaldte arbejderforening — en forening, hvis historiske opgave i virkeligheden blev at dæmme op for al den nymodens socialisme — og da Richter i så henseende (som mange andre af den tids

håndværkssvende) var en tro tilhænger af Rimestads politiske konservatisme, udeblev han og hans bestyrelse simpelthen fra mødet. Det kom hurtigt til „krig“ imellem afdeling 1 og den gamle grovsmedeforening — afdeling 1, „De frie smede“, som de kaldte sig, var nemlig bestemt ikke konservative. Deres første faglige mål var at få dannet en strejkefond i fagforeningen, ligesom de fra første færd støttede det dengang nogenlunde nystiftede blad „Socialisten“. De ville lave om på samfundet, hvor Richters grovsmede ville bevare de bestående tilstande.

I det lange løb var Københavns grovsmede jo imidlertid ikke tilfreds med en „fagforening“, som kun ville bevare. „Grovsmedeforeningen af 1873“ sygnede derfor hen, og en rigtig fagforening blev dannet. Men da det skete, var der også i andre brancher kommet gang i oprettelsen af fagforeninger på smede- og maskinarbejderområdet i København, og da man i 1919 var nået frem til seriøse forhandlinger om en central afdeling, var netop den stærke opsplitning i afdelinger den afgørende saglige motivering for, at en samordning af anstrengelserne måtte ske. I 1919 fandtes nemlig ialt 9 københavnske smedefagforeninger, oprettet i den her nævnte rækkefølge:

Fagforeningen af 1873, afdeling 1	1873
Klejnsmedesvendeforeningen (afd. 2)	1887
Kedelsmedeforeningen af 1890 (afd. 4)	1890
Grovsmedenes Fagforening (afd. 3)	1890
Skibssmedeforeningen (afd. 5)	1895

Afdeling 6 (kommunale virksomheder)	1901
Afdeling 7 (statsbanerne)	1901
Afdeling 8 (krigsministeriets værksteder)	1917
Rørlæggernes Fagforening (afd. 9)	1918

Der var altså på det tidspunkt forlængst påbegyndt en branchevis opdeling af hovedstadens smede. Men i realiteten lagde den faktiske medlemsfordeling på disse ni afdelinger en alvorlig dæmper på afdelingernes muligheder for at virke. Sagen var nemlig, at der nok var 9 afdelinger, men een af dem — nemlig afdeling 1 — var nu mere afdeling end alle de andre tilsammen. Den alene havde i 1918 omkring 7000 medlemmer, de otte øvrige tilsammen kun ca. 3000 medlemmer. Der var f. eks. flere klejnsmede i afdeling 1 end i Klejnsmedenes Fagforening, og også på de øvrige afdelingers områder var der folk, som foretrak at stå som medlem i afdeling 1 frem for i deres branche-fagforening. Det hang dels sammen med tradition — afdeling 1 var ældst og størst og trak alene af den grund nye medlemmer til sig. Men det hang også sammen med, at afdeling 1 i kraft af sin størrelse havde fastlønnede tillidsmænd, og selvom disse ikke i alle henseender besad de rent fagbetonede muligheder for at bistå medlemmerne, var det dog bedre altid at kunne få fat i en fagforeningstillidsmand på fagforeningens kontor frem for at måtte risikere at løbe den hele eller halve by rundt for på en arbejdsplads at finde formanden for en branche-fagforening. Der var altså på det tidspunkt, da afdeling 1 på grund af udefra kommende omstændigheder blev tvunget til at indstille

virksomheden, almindelig *saglig* utilfredshed såvel i de mange afdelinger som iblandt medlemmerne, og når alt kommer til alt, er det naturligvis disse rent saglige, langsigtede hensyn, som har været afgørende for, at det, man startede i 1919—1920, har kunnet holde i nu et halvt århundrede. Ikke i alle detaljer, men dog i hovedprincipper.

Selvom dette skrift ikke skal give sig ud for at være en dybtboende historieskrivning om alle facetter i de københavnske smedes organisationsliv, er det naturligt at trække enkelte hovedlinjer fra den tidlige forhistorie op.

„Smede- og Maskinarbejdernes Fagforening af 1873“ — i det følgende kaldet afdeling 1 — kom forholdsvis få år efter stiftelsen i en konflikt. I 1876 foretog fabrikkerne i jernindustrien på egen hånd ret gennemgribende ændringer i de hidtil gældende værkstedsregler. Fagforeningen protesterede herimod. Den udskrev, for at kunne klare en konflikt, et særligt strejkekontingent på 4 pct. af lønnen, og medlemmerne bemyndigede bestyrelsen til om fornødent at forhøje dette kontingent til 6 pct. Ikke mindre end 1000 københavnske smede skrev under på en protestskrivelse, der afleveredes til fabrikkerne, og den første virkelige arbejdskamp iværksattes derefter for kedelsmedene på Mogensens fabrik på Christianshavn. Den gik ikke godt. Arbejderne måtte bøje sig.

Afdeling 1 var stiftet som en sektion under den af Louis Pio i 1871 startede „Internationale“, dansk arbejderbevægelses politiske og faglige udgangspunkt. Det var oprindeligt stort set kun et

københavnsk foretagende, men i alle faglige sektioner udfoldede man fra starten store anstrengelser for at udvide organisationerne til også at omfatte provinserne. Således også hos smedene. I efter-sommeren 1875 bevilgede afdeling 1's generalforsamling 50 rigsdaler til en agitationsrejse i provinsen, som formanden, I. C. Hansen, ville foretage. I første omgang synes der ikke at være fremkommet synlige resultater heraf, men da agitationsrejsen gentoges i 1876 og 1877 blev der oprettet smede-fagforeninger i Århus, Horsens og Randers, og de indtrådte i en slags forbund med afdeling 1 i København. Det var en forløber for den egentlige forbundsdannelse i 1888, men i første omgang løb „forbundet“ ud i sandet. Det samme gjorde desværre også afdeling 1 selv. Dens modstandere var for stærke, medlemmerne modsætningsvis ikke stærke nok til at modstå de evindeligt gentagne angreb på organisationen, dens ledere og medlemmer, som var udsat for grove arbejdsgiverforfølgelser. Der bredte sig et almindeligt mismod. Ingen turde påtage sig formandshvervet, så afdelingen følte sig tvunget til at nedlægge posten som formand og — for at ikke en enkelt mand skulle blive ramt alt for hårdt af arbejdsgivernes vrede — gå over til et system med såkaldt forretningsfører (der dog ingen løn fik), valgt for en måned ad gangen. Blandt forgrundsfigurerne i denne sidste fase af den oprindelige afdeling 1 skal nævnes brødrene Henze (senere kendt som fabrikanter) og A. C. Meyer, senere formand for Socialdemokratisk Forbund i en kort periode, mangeårig folketingsmand for københavnske arbejderkredse og journalist, nok stadig mest kendt som forfatter af den

danske udgave af sangen „Internationale“. Han blev svend 1877 og meldte sig straks ind i fagforeningen. Men på det tidspunkt sang den på sidste vers. I efteråret 1877 førtes blandt de få tilbageværende medlemmer en diskussion om, hvorvidt fagforeningen skulle fortsætte, eller om man skulle omdanne den til slet og ret en understøttelseskasse. Man vedtog godt nok at danne en understøttelseskasse, men endnu fastholdt et flertal tillige, at foreningen skulle fortsætte som en fagforening.

Som et kuriosum fra disse første år skal nævnes en ivrig diskussion, man førte blandt smedene i 1876: I centralbestyrelsen for de københavnske sektioner under „Internationale“ var det besluttet, at den frie kvindelige forening skulle have lov at deltage i årets grundlovsdemonstration. Der var flertal herfor i den samlede centralbestyrelse, men i smedenes afdeling l mødte tanken modstand. I et referat fra et diskussionsmøde om sagen hedder det, at det vil være „ligefrem latterligt, at en forening af kvinder deltog i toget med egen fane“, og man mente, at „storborgerbladene her ved ville få rig lejlighed til at gøre sig lystige overfor hele partiet“. Smedene vedtog derfor en resolution imod kvindernes deltagelse, men man ville dog, selvom resolutionen ikke blev fulgt, under alle forhold selv deltage med fane i grundlovsdemonstrationen.

Fra 1877 gik det stadig tilbage for fagforeningen. I årene 1880—81 eksisterede den, efter hvad den senere første formand for Smedeforbundet, Vald. Olsen, oplyste i et festskrift ved foreningens 25 års jubilæum i 1898, i virkeligheden kun på papiret. Man havde ingen adresse på hverken fagforeningen selv eller dens

ledere, men alligevel florerede det med uorganiserede strejker indenfor smedefaget. Man blokerede i flæng den ene virksomhed efter den anden, som oftest gennem annoncer i „Social-Demokraten“. Men blokadedelegationerne havde, efter hvad Vald. Olsen fortæller, kun een sikker virkning: Hver gang en sådan meddelelse havde stået i bladet, myldrede det næste dag på den blokerede virksomhed med arbejdsvillige, uorganiserede folk.

I november 1881 blev foreningen genstiftet af 15—16 medlemmer. De valgte en bestyrelse, som skulle få tag i fagets udøvere, men det var svært. I et samtidigt referat hedder det, at bestyrelsen i sine mødeindkaldelser „fandt på snedige og lærerige dagsordener, men ligemeget hjalp det. Smedene havde været tilstrækkeligt til møderne til at vide, at hvad end dagsordenen var — foredragene var dog altid de samme.“ Men den 9. januar 1883 var et vendepunkt. Da valgtes Ferdinand Hurop (Smedeforbundets anden formand) til bestyrelsen sammen med førnævnte Vald. Olsen. De havde fornemmelse af, hvordan praktisk organisationsarbejde skulle gribes an. De tog simpelthen fat på det elementære, lønarbejdet, og som Vald. Olsen senere skrev: „Det viste sig snart at være den Aladdins lampe, som kunne fremtrylle den længe eftertragtede organisation“.

Ferdinand Hurop forstod kunsten at tale om dagligdags ting, som enhver kunne begribe. Han fik desuden startet den første spæde lønstatistik og præsenterede byens smedemesterforening for det første egentlige overenskomstforslag: minimalløn på 27 øre nat- og søndagsarbejde, tillæg for udearbejde og garanti for time-

Centralafdelingens samlede personale ved 50 års jubilæet.

løn ved akkordarbejde. Det var noget, der vedrørte hvert eneste medlem direkte på hans egen pengepung, og efterhånden som byens svende blev klare over, at det var på disse områder, den nye fagforeningsledelse ville arbejde, voksede medlemstallet, så det ved årets udgang var nået op på 1200, et år senere yderligere på 1400. Fra februar 1884 forhøjedes kontingentet til 15 øre om ugen imod hidtil 25 øre om måneden, og det gav basis for, at man kunne have fastlønnet formand. Dertil valgtes Ferdinand Hurop, som lønnes med 25 kr. om ugen.

I 1883 havde foreningen taget navneforandring, idet den nu kaldte sig „Smede- og Maskinarbejdernes Forbund i Danmark“. Det skyldtes, at den følte sig som en slags „hovedforening“ for de afdelinger, der da fandtes i provinsen, nemlig i Århus, Odense, Nyborg, Helsingør og Nykøbing M. Med en egentlig forbunds-dannelse blev det som bekendt først alvor i 1888, da Dansk Smede-

og Maskinarbejderforbund stiftedes (og afdeling 1 vendte da tilbage til sit tidligere navn), men det første „forbund“ nåede dog at få startet et særligt fagblad. Dets første nummer udkom 1. marts 1884. Det var planen, at fagbladet skulle udkomme 2 gange månedlig og skulle koste 10 øre pr. nummer. Efter ialt 21 numre, hvoraf det sidste udkom 7. marts 1885, måtte fagbladet imidlertid gå ind, men fra dets første nummer kendes de første egentlige lønstatistiktal for danske smede og maskinarbejdere. De viste, at københavnske smede i vinteren 1883/84 tjente mellem maksimalt 367 øre og minimalt 210 øre *om dagen* og med et gennemsnit på 266 øre om dagen — og for 12 timers arbejdsdag.

De førnævnte overenskomstkrav, som afdeling 1 havde formuleret overfor arbejdsgiverne, søgte man i tiden derefter at få gennemført ved aktioner overfor de enkelte arbejdsgivere. Der opstod en lang række småstrejker. Nogle gav resultat, andre ikke, men de fik alle en brat ende med den første virkelige storlockout i 1885 — en begivenhed, der indtager en central plads i danske smedes tidlige organisationshistorie. Lockouten iværksattes i juli måned som arbejdsgivernes svar på en strejke imod et af fabrikantforeningens medlemmer, Eickhoff. 865 smede og maskinarbejdere blev sammen med et antal arbejdsmænd og formere udelukket fra værkstederne, og kampen skulle komme til at vare i fire måneder.

Arbejderne modtog støtte fra bønderne i form af levnedsmidler — men da man herudover skulle bruge 15.000 kr. om ugen for at kunne betale bare de mest nødtørftige understøttelser dels til strejkende, dels til arbejdsløse og for at holde skruebrækkere væk,

kunne man ikke blive ved at holde ud. Efter en måneds forløb søgte et enkelt konfliktramt firma, H. Rudolf Kofoed & Co. forhandling. (Det var iøvrigt i dette firma, at den første tillidsmand på et jernindustrielt værksted blev valgt i 1887). Fagforeningen fik ikke sit minimallønskrav opfyldt, men fik i stedet aftalt en pris-kurant på alt akkordarbejde, som man var tilfreds med. Endnu så sent som efter tre en halv måneds strejke var arbejderne ikke knækket — man foretog på det tidspunkt en afstemning blandt de strejkende, og 691 stemte for konflikten fortsættelse, kun 35 imod. De strejkende vidste imidlertid ikke, at det tidspunkt, hvor ikke bare kassen, men også indsamlingsmulighederne var uigenkaldeligt tomt, lå faretruende nær. Lederne vidste det. Hurop søgte derfor af al kraft at få konflikten sluttet — koste hvad det ville, og den 17. november forelå et forslag til konflikten afblæsning. Arbejderne opnåede kun een ting: at arbejdsgiverne ikke krævede, at arbejderne skulle melde sig ud af fagforeningen for igen at få arbejde. Det havde man altid tidligere gjort. Ellers var vilkårene som før den lange lockout, men de københavnske smede kom dog ud af konflikten med æren i behold. De havde vist et for den tid enestående sammenhold og en kamptomoral, der savnede sidestykke, og — som det hed i et skrift fra den tid — selvom „vi ikke fik minimallønnen på de 27 øre, så kom den dog lidt efter lidt ude i praksis på arbejdspladserne i den følgende tid.“

Vel at mærke for dem, der overhovedet fik arbejde. De var de færreste. Tiden efter storlockouten var præget af vældig arbejdsløshed, og modløsheden blandt smedene bredte sig. Medlemstallet

i fagforeningen faldt påny faretruende. I sommeren 1886 var der kun 300 af de 1400 medlemmer tilbage, og endnu da forbundet blev stiftet i august 1888, var medlemstallet kun steget til mellem 700 og 800. Men der går en lige linje fra lockouten 1885 til forbundsstiftelsen tre år senere. Det var lockouten, der overbeviste ledere og medlemmer om, at en organisationsdannelse på landsplan nu var nødvendig, og det var lederne under lockouten, Ferd. Hurop og Vald. Olsen, som også blev de fremmeste forbundsstiftere.

Det er altså denne „Smede- og Maskinarbejdernes Fagforening af 1873“, der er moderforening for såvel Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund som for Metalarbejdernes Centralafdeling.

Da Centralafdelingen endeligt kunne holdes over dåben, var som før nævnt en hovedårsag dertil, at afdeling 1, som fagforeningen da forlængst var kommet til at hedde, var blevet for stor. Der havde været ført mange forhandlinger i årene op til 1918 om en hensigtsmæssig form for nyorganisering i København, men de mange små afdelinger, som i mellemtiden var kommet til, var skeptiske overfor den store afdeling 1. De frygtede — selvom dens ledere og ikke mindst kassereren, Niels Jacobsen, som Johannes Kjærbøl i sin indledning til Centralafdelingens festskrift fra 1944 med rette kalder „Centralafdelingens fader“, havde de bedste hensigter — at afdeling 1 skulle „sætte sig“ på dem. Så kom ulykkelige begivenheder dem til hjælp: afdeling 1 måtte simpelthen op-

løses! Den var i de sidste krigsår 1914—1918 kommet under væsentlig syndikalistisk indflydelse. En konflikt på Københavns Flydedok blev ikke blot fortsat af de dér beskæftigede medlemmer på trods af, at den var dømt ulovlig, men også direkte støttet af fagforeningens ledelse. Det medførte først en dom over afdelingen, der ikendtes en bod på 10.000 kr. De blev betalt. Men da strejken fortsatte, og fagforeningsledelsen stadig støttede den ulovlige konflikt, faldt en ny bod, denne gang på 40.000 kr., og dem kunne afdelingen ikke betale. Den blev erklæret konkurs, det skete den 23. juli 1919, og nu var det simpelthen blevet nødvendigt med en ny organisationsopbygning i København. Medlemmerne i afdeling 1 måtte jo føres andre steder hen, og det måtte ske ved overførsler dels til de øvrige, allerede eksisterende afdelinger, dels ved oprettelse af en række nye. Det var Niels Jacobsen, afdeling 1's hidtidige kasserer, der stod i spidsen for de mange nye afdelingers oprettelse, som alle fandt sted i august 1919 således:

- Afdeling 10 (orlogsværftet) stiftet 7. august.
- „ 11 (reparatører) stiftet 12. august.
- „ 12 (dieselmotor- og skibsmaskinindustrien)
stiftet 11. august.
- „ 13 (mekanikere og instrumentmagere) stiftet 6. august.
- „ 14 (automekanikere) stiftet 13. august.
- „ 15 (specialfabrikker) stiftet 14. august
- „ 17 (mindre maskinfabrikker) stiftet 14. august.
- „ 18 (værktøjsfabrikker m. v.) stiftet 15. august.

*Carl Larsen,
sekretær 1920—1921.*

Med en opdeling efter disse retningslinjer, der jo skal ses i sammenhæng med de allerede eksisterende afdelinger 2—9, tilstræbtes en konsekvent opdeling af medlemmerne efter de brancher indenfor smede- og maskinarbejderfaget, hvori de var beskæftiget. Da det var sket, var samtidig forudsætningen skabt for et samarbejde mellem alle Smedeforbundets københavnske afdelinger på de områder, der var fælles for alle, de rent administrative. Derfor holdtes i dagene 30. september—2. oktober 1919 en ekstra kongres i forbundet, hvor man optog Otto Smiths og Niels Jacobsens tanke fra 1901 til ny behandling. Et nyt udvalg blev nedsat om sagen, det fremkom med forslag, som enstemmigt tiltrådtes af et møde for samtlige københavnske afdelingsbestyrelser den 10. december 1919, og som endeligt konfirmeredes ved ekstra generalforsamlinger i alle afdelinger. Her stemte ialt 898 ja til Centralafdelingens oprettelse, kun 218 nej. Kun i en enkelt afdeling, nemlig afdeling 5, blev forslaget til nyordningen forkastet med 81 nejstemmer imod 36 ja.

Metalarbejdernes Centralafdeling var en kendsgerning, og på det konstituerende repræsentantskabsmøde den 16. januar 1920 — den dag, der regnes for Centralafdelingens „fødselsdag“ — valgtes den hidtidige akkordsekretær i afdeling 1 Carl Larsen til sekretær i Centralafdelingen, Niels Jacobsen blev kasserer, og til forretningsudvalget valgtes iøvrigt formanden for afdeling 5, Johs. Kjærboel, formanden for afdeling 10, C. Borrild, og formanden for afdeling 11, S. A. Svendsen.

Flydedok-konflikten i 1919 og afdeling 1's konkurs fik, som Ernst Christiansen kalder det i sin bog „Smede før og nu“, et trist lille mellem spil. De syndikalister, som havde sikret sig magten i afdeling 1, og hvis politik førte til dens undergang, var ikke tilfredse med den nye organisationsform i København. De dannede straks efter afdeling 1's konkurs en konkurrerende organisation, som de kaldte „Københavns Metalarbejderforbund“. Den fik ialt ca. 2000 medlemmer, hvoraf ca. 1300 stammede fra afdeling 1. Hurtigt begyndte „Københavns Metalarbejderforbund“ imidlertid at gå i opløsning, og allerede et par år efter var medlemmerne, der for de flestes vedkommende havde bevaret medlemsskabet i Metalarbejdernes Arbejdsløshedskasse, på vej tilbage til Smedeforbundets københavnske afdelinger. Det var en betingelse for genoptagelse i forbundet, at såvel klubben på ansøgerens arbejdsplads som den respektive afdeling anbefalede genoptagelse, og i almindelighed gik det helt smertefrit. Det fælles medlemsskab i arbejds-løshedskassen var et godt bindeled, og de fælles arbejdspladser bidrog naturligvis også til at fastholde samhørigheden. På forbundets kongres i 1923 blev betingelserne for genoptagelse gjort mildere efter henstilling fra Centralafdelingen. I 1924 førtes forhandlinger mellem Centralafdelingens ledelse og metalarbejderforbundet om en samlet genoptagelse af sidstnævnte organisations tilbageværende medlemmer, men de endte resultatløst, og man var derfor henvist til at genoptage dem et for et.

Formelt eksisterede „Københavns Metalarbejderforbund“ til 1938. Dets medlemstal var da dalet til 6. I 1939 overførtes det

sidste medlem derfra til Smedeforbundet — det var nu afdøde skibssmed Andreas Fritzner, der havde været stærkt engageret i den i virkeligheden politisk inspirerede faglige uro i kølvandet på første verdenskrig, og som i en kort periode i 1917 havde været formand for Skibssmedeforeningen (nu afd. 5). Han havde været medlem af metalarbejderforbundet siden 1921 og var altså ikke blandt dets stiftere.

*Centralafdelingens store
ekspeditionskontor på
Gl. Kongevej—Vester Sogade.*

Frem mod 50 års jubilæet

DE sidste år op til Centralafdelingens 25 års jubilæum den 16. januar 1945 blev strenge for organisationerne. Besættelsestidens terror nåede, efterhånden som krigsafslutningen nærmede sig, og krigens udfald kom til at stå klart selv for dem, der længst muligt havde troet på nazisternes sejr, et klimaks i den politiløse tid september 1944 — maj 1945. Der havde i Centralafdelingen som i andre organisationer allerede tidligt under besættelsen rejst sig røster for, at man snarest muligt burde „dele ud“ af de pengemidler, der var samlet sammen i årenes løb, ud fra den betragtning, at man da i hvert fald derved forhindrede, at nazisterne fik fingre i dem ved evt. forbud imod de faglige organisationer. Det lykkedes for Centralafdelingens ledelse — som også andre steder, hvor lignende forslag fremsattes — at forhindre noget sådant. Det skete med den motivering, at hvis organisationerne først slet ingen formue havde, ville de være let bytte for alle mulige slags anslag, derunder naturligvis også anslag fra arbejdsgiverside.

I tiden op til Centralafdelingens 25 års jubilæum fik man retsløsheden i samfundet helt ind på livet. Den 10. november 1944 forøvedes røveri i Centralafdelingen. Vagtværnet, som havde erstattet politiet som ordenshåndhæver, blev tilkaldt, men kunne naturligvis intet udrette. Der blev, som en efterfølgende revision klarlagde, røvet ialt 8.776,51 kr., men først i april 1946 blev det opklaret, hvem der stod bag røveriet. Det viste sig at være en hel bande på ialt 54 personer, som iøvrigt også havde mord på samvittigheden. Tidligere var der, formentlig dog af andre kredse, gjort forsøg på at røve Centralafdelingens skrivemaskiner. I be-

retningen på besættelsesårenes sidste repræsentantskabsmøde 23. november 1944 sagde forretningsfører Alfred Bjørklund, at „krigen og besættelsen af vort land havde i de sidste måneder ført til frygtelige tilstande, hvor mord, vold, brutalitet og røveri hører til dagligdagens begivenheder. Vi havde vel alle ventet, at de tilstande, hvorunder vi levede, ville forværres jo nærmere vi kom til krigens afslutning, men den sidste tids begivenheder trods er enhver beskrivelse.“

Som et lyspunkt i denne ikke mindst for normalt organisationsarbejde så mørke tid holdt Centralafdelingen sit 25 års jubilæum den 15. januar 1945 ved en fest for alle tillidsmænd, klubkasserere og statistikførere. Få dage senere fik man, som det siges i protokollen, en „mærkeligt truende skrivelse“, hvori det meddeltes, at der nu var oprettet en ny nationalsocialistisk bevægelse, som skulle tage sig af det faglige arbejde. Den kunne dog ikke bringe nogen i affekt, selvom der naturligvis også indenfor Centralafdelingen fandtes medlemmer, som var parat til at gå besættelsesmagtens og nazisternes ærinde. De var glædeligt få. Ikke blot var det et meget beskedent antal medlemmer, der havde taget arbejde i Tyskland — og det var iøvrigt langt fra i alle tilfælde, fordi de pågældende nærede sympati for det nazistiske politiske system — men da boet efter krig og besættelse skulle gøres op efter 5. maj 1945 viste det sig også, at selvom man måtte foretage eksklusioner — i alle tilfælde efter indstilling fra de respektive afdelinger — på grund af unational optræden under krigen, så var det kun i et antal, der rundt regnet kunne tælles på to hænders fingre. I oktober 1943,

hvor Centralafdelingen havde ca. 22.000 medlemmer, var ialt 202 beskæftiget i Tyskland, altså mindre end een procent, og et år senere var tallet dalet til 51.

I sin beretning på det første repræsentantskabsmøde efter befrielsen, den 7. juni 1945, sagde forretningsfører Alfred Bjørklund: „Vore organisationer har igennem de fem mørke år, ligesom i årene før, været vort værn. Vi er gået ud af besættelsen trods vold og terror med dem i behold, og vi er ikke blevet svage og modstandsløse, men har lært at sætte pris på friheden og vil kæmpe for den som aldrig før.“

På det samme repræsentantskabsmøde havde Centralafdelingens daglige leder også redegjort for mange af de vanskeligheder, krigsårene havde budt på i kontrollen med ledige. Der var naturligvis altid „ægte“ ledige medlemmer, men periodevis dækkede Centralafdelingen gennem kontrollen over medlemmer, der var „gået under jorden“ af politiske grunde — altså for længere eller kortere tid søgte dækning for besættelsesmagten eller dens håndlangere. De fik ofte nye fagforeningsbøger med nye navne, og det gav naturligvis ekstraarbejde, da de påny skulle ombyttes efter krigsafslutningen, men den slags ombytninger gik iøvrigt gnidningsfrit. Det var ikke dem, der på den måde havde skiftet identitet, som ikke gerne vendte tilbage til normale tilstande. Men i enkelte tilfælde konstaterede man, at der blandt kontrolstedets klienter også var stikkere, som søgte at afsløre det dobbeltspil, der måtte spilles. Der måtte derfor uafsladeligt udvises den største agtpågivenhed fra Centralafdelingens side.

Der var altså glæde i 1945 efter 5. maj. Befrielsen overskyggede enhver vanskelighed. Men vanskeligheder var der ellers nok af. Beskæftigelsesforholdene havde besættelsesårene igennem været underkastet en del svingninger, men dog gennemgående med relativt høj beskæftigelse, specielt i forhold til, hvad man var vant til i 1930'erne. I november 1943 udtrykte man sig på den måde, at „arbejdsløsheden har været forholdsvis ringe“ — skønt man på det tidspunkt havde 1449 ledige medlemmer. Et år senere var antallet af arbejdsløse vokset til 1516, men det var stadig beskedent set i forhold til en nær fortid og — som det skulle vise sig — en nær fremtid. Den 18. maj 1945, altså et par uger efter befrielsen, var ledighedstallet nemlig vokset til 4.695, og samtidig var 10.000 af Centralafdelingens medlemmer på arbejdsfordeling.

Det var med stor usikkerhed, man såvel i de sidste krigsår som i den første efterkrigstid imødeså fredstidens beskæftigelsesmuligheder. Med støtte af landets højeste nationaløkonomiske sagkundskab forudså brede kredse, at Danmark efter krigen ville blive ramt af massearbejdsløshed. De nævnte tal kunne tyde på, at dette skulle gå i opfyldelse. Men de repræsenterede heldigvis kun en overgang. Den store ledighed skyldtes først og fremmest voldsom mangel på materialer, og det ramte specielt jernindustrien, ligesom omfattende rationering af kraftforsyning lagde en stærk dæmper på megen erhvervsaktivitet. Frygten for kæmpearbejdsløshed fik fagbevægelsen til at lægge stærkt pres på regeringen for dels

at få arbejdsløshedsunderstøttelserne sat i vejret, dels for at få forlænget understøttelsesperiodernes varighed. I nogen måde, men også kun det, blev ønskerne imødekommet — det gjaldt en forøgelse af det understøttelsesberettigede dageantal og forhøjelse af godtgørelsen for arbejdsfordeling, som var aktuel for et betragteligt antal smede i 1945/46.

Men samtidig hermed iværksatte Centralafdelingen i disse første efterkrigsår en lang række kurser for både ledige og arbejdende medlemmer med det formål rent fagligt at gøre dem bedre egnede til fremtidens arbejdsvilkår. Det første kursus, der foranstaltedes, kan vel nærmest kaldes et genoptræningskursus for langvarigt arbejdsløse under 25 år. Det blev iværksat i august 1945. Sideløbende hermed genoptoges i forøget omfang den faglige kursusaktivitet, der igennem årene var udfoldet i forbindelse med Teknologisk Institut — en aktivitet, der iøvrigt så tidligt som i vinteren 1948/49 udbyggedes til en egentlig omskoling af arbejdskraft indenfor fagets forskellige brancher. Man konstaterede, at der fandtes ledige medlemmer indenfor nogle grupper og udækket efterspørgsel på arbejdskraft indenfor andre, og det ville man naturligvis rette. Men det skete ikke ukritisk. På et repræsentantskabsmøde i november 1949 sagde forretningsføreren, at det jo var meget godt, at arbejdsgiverne efterlyste faglært arbejdskraft, men mindre godt, når de „det ene år siger, at der mangler 12.000 smede og maskinarbejdere for så i året efter ikke at kunne beskæftige dem vi har.“ (Værd at fremhæve i denne forbindelse er iøvrigt, at Centralafdelingen så tidligt som i 1922 iværksatte

*Sigv. Munk,
sekretær 1921—1930.*

det første egentlige efteruddannelseskursus for faglærte og altså foregreb en udvikling, som ellers først blev aktuel for alle andre sidst i 1960'erne).

Nå, beskæftigelsesudviklingen kom til at forme sig ganske anderledes end frygtet. Et halvt år efter befrielsen var antallet af ledige nedbragt til ca. 2000, men der var stadig 5250 mand på arbejdsfordeling. I maj 1946, et år efter besættelsens ophør, kunne man notere den laveste ledighed blandt københavnske smede, som nogensinde var opvist: 594, og sådan skulle det blive ved. På repræsentantskabsmødet 28. november 1946 udtrykte Alfred Bjørklund sig på den måde, at „den beretning, der nu skal aflægges for det sidste halve år, er noget usædvanlig, idet arbejdsløsheden næsten er forsvundet.“ Den androg da ca. 40 medlemmer. Yderligere et halvt år senere blev sat en rekord, som ikke siden er gentaget: 23. maj 1947 var kun eet af Centralafdelingens ca. 30.000 medlemmer arbejdsløs — og han var over 60 år!

Siden 1945 har arbejdsløshedstallene set således ud i tal og procenter:

	Januar	August
1945	1905 — 8,6	2849 — 12,9
1950	557 — 2,4	167 — 0,7
1955	550 — 2,1	386 — 1,4
1960	565 — 1,9	91 — 0,3
1965	276 — 0,9	96 — 0,3
1968	1636 — 5,7	686 — 2,4
1969	596 — 2,1	142 — 0,5

Arbejdsløsheden har altså svinget stærkt. Den har periodevis været ret betydelig, men den har på intet tidspunkt siden 1945 nærmet sig de katastrofetal, der kendtes i de værste år af 1930'erne — størst i 1932, hvor gennemsnitligt 36 pct. af de københavnske smede var arbejdsløse året rundt.

Arbejdsfordeling var en af krigs- og efterkrigstidens nødforanstaltninger. Det var en speciel måde at fordele fattigdom på. Da arbejdsfordelingen var mest omfattende, var omkring halvdelen af de københavnske smedeaftdelingers medlemmer på nedsat arbejdstid. Loven om arbejdsfordeling var gennemført allerede i maj 1940, og selvom den voldte mange bryderier op igennem krigsårene, var den dog, ifølge en opgørelse, som LO (dengang De samvirkende Fagforbund) foretog, medvirkende til i gennemsnit at holde 20.000 mand i arbejde gennem alle krigsårene, og derved tjente den naturligvis sit formål. Det var i vid udstrækning overladt til arbejdsmarkedets parter selv at administrere loven, der oprindeligt finansieredes ved en særlig lønskat på fra 12 kr. til 192 kr. om året i henhold til skattepligtig indkomst — sidstnævnte beløb pålignet indkomster på 6000 kr. og derover. Senere bortfaldt denne særlige finansieringsform, og statskassen overtog udgifterne.

For de københavnske smedes vedkommende var det naturligvis Centralafdelingen, som forestod administrationen. Det skete i samarbejde med værkstedsclubberne, og Centralafdelingen pålagde gang på gang tillidsmændene den største omhyggelighed i dette arbejde. „Pas på misbrug af arbejdsfordelingsordningen“, sagde

forretningsfører Alfred Bjørklund i oktober 1945 — „vore fjender lurar på at afskaffe den“. Han havde ret heri. Under Venstre-regeringen, der trådte til i oktober 1945, lod man simpelthen loven udløbe pr. 1. april 1946, selvom dens betydning endnu ikke kunne siges at være udspillet. Der var på det tidspunkt af Centralafdelingen udbetalt ialt 12,7 millioner kroner i arbejdsfordelings-erstatning — heraf alene i det sidste regnskabsår 1945/46 godt 7,8 millioner kroner.

Der blev virkelig vist største omhu i administrationen. Et eksempel viser det: På Refshaleøen var der i arbejdsfordelingslovens hele løbetid ialt udbetalt godt 1 million kroner i erstatning til berørte medlemmer. Der opstod ved denne i virkeligheden meget omfattende administration en fejl, som beløb sig til 192,50 kr. — altså en i forhold til millionen ganske bagatelagtig sum — men det krævede grundige undersøgelser, før Centralafdelingen vedtog at dække beløbet. Man løb ingen risiko i omgangen med betroede midler.

Centralafdelingens bestyrelse og forretningsudvalg fulgte naturligvis opmærksomt enhver udvikling indenfor arbejdsløshedskasse-lovgivningen i nøje forståelse med hovedledelsen for Metalarbejdernes Arbejdsløshedskasse. Som tidligere fortalt rettede man hyppigt selvstændige henvendelser til myndighederne om forbedringer for de arbejdsløse — som oftest koncentreret om to hovedproblemer: forhøjelse af dagpengene og forhøjelse af det understøttelsesberettigede dageantal. Lykkeligvis gjorde den beskæftigelsesudvikling, de foran citerede arbejdsløshedsprocenter er et udtryk for,

lidt efter lidt spørgsmålet om dageantal mindre aktuelt, men periodisk har der dog stadig været medlemskategorier, som har opbrugt arbejdsløshedsunderstøttelsen — sidst skete det i vinteren 1968/69 — og det har derfor aldrig helt kunnet tages af dagsordenen. Almindeligvis er sådanne situationer løst ved eengangsforanstaltninger, sidst ved forlængelse af dagetallet med 85 dage for det pågældende understøttelsesår.

For de københavnske metalarbejderes vedkommende har kontrol og anvisning siden 1907 været foretaget fra et særligt anvisningskontor direkte underlagt Metalarbejdernes Arbejdsløshedskasse. Det har imidlertid stedse været afdelingerne — fra 1920 altså Metalarbejdernes Centralafdeling — som har forestået udbetalingen af understøttelser, og da dette spørgsmål når alt kommer til alt har været alfa og omega for de arbejdsløse, har det været helt naturligt, at Centralafdelingen har interesseret sig stærkt for understøttelsessatsernes højde. Lad os her se på den udvikling, som har fundet sted, idet de anførte beløb er de størst mulige dagpengesatser i de anførte år:

1939	4,60	kr.	pr.	dag
1945	9,10	„	„	„
1950	9,80	„	„	„
1955	12,20	„	„	„
1960	14,00	„	„	„
1965	24,10	„	„	„
1969	67,50	„	„	„

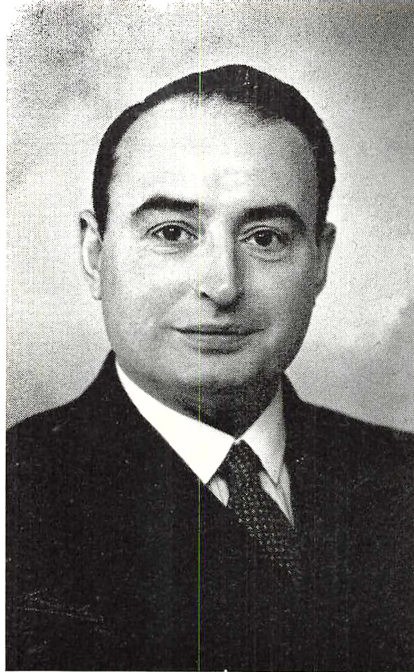
Det ses, at der fra 1965 til 1969 indtrådte en afgørende ændring på dette område. I folketingssamlingen 1966/67 gennemførtes en tilbunds gående revision af arbejdsløshedskasse-lovgivningen, som i væsentlig udstrækning imødekom fagbevægelsens og arbejdsløshedskassernes principielle ønske om overgang fra understøttelsesprincippet til princippet om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Denne revision medførte, at dagpengesatserne fra 1. april 1967 på een gang forhøjedes til maksimalt 55 kr. og med en automatisk regulator for fremtidige forhøjelser. Disse sattes dels i relation til den almindelige lønudvikling på arbejdsmarkedet, dels til en bestemt kontingentsats, således at den automatiske stigning i dagpengesatserne automatisk også indebar forhøjelse af kontingentsatserne. Med udgangspunkt i maksimumdagpengesatsen på de førnævnte 55 kr. (en sats, der fra starten indførtes i Metalarbejdernes Arbejdsløshedskasse) fastsattes et årskontingent på 101 kr. For hver 5 kroner eller dele deraf, *dagpengesatsen* herefter forhøjedes, blev samtidig kontingentet pr. år forhøjet med 10 kr. Det vil sige, at den førnævnte dagpengesats for 1969 på 67,50 kr. „koster“ et årskontingent på 131 kr.

Nyordningen blev fælles for alle arbejdsløshedskasser. Det overlodes de enkelte arbejdsløshedskasser selv at beslutte den dagpengesats med tilhørende kontingent, de ville foretrække. Heri lå, at alle arbejdsløshedsforsikrede — uanset hvilken arbejdsløshedskasse de er medlemmer af — sikredes samme dagpengesats for samme kontingent, og ordningen var således et udtryk for solidaritet mellem alle arbejdsløshedsforsikrede lønmodtagere. Yder-

mere kom hertil, at det nævnte årskontingent indbetales til en særlig arbejdsløshedsfond under statskassen, hvorfra alle dagpengeudbetalinger derefter afregnes. Det vil sige, at samfundet bærer risikoen ved høj arbejdsløshed. Kontingent og dagpengesats ligger nemlig fast, uanset hvor høj ledigheden er. Det tør forudsættes, at nyordningen derfor også vil medføre, at regering og lovgivningsmagt yderligere tilskyndes til at føre en økonomisk politik, som sikrer høj og stabil beskæftigelse.

Nu skal det tilføjes, at direkte sammenligning imellem de førnævnte tal ikke er rimelig, specielt ikke mellem de sidste to tal. Indtil nyordningen pr. 1. april 1967 blev der nemlig til arbejdsløse *udover* de anførte dagpengebeløb også ydet forskellige tillæg: børnetillæg, huslejetilskud, brændselshjælp. Alle sådanne tillæg bortfaldt samtidig med nyordningens gennemførelse, men på trods heraf udregnede lederen af Metalarbejdernes Arbejdsløshedskasse, hovedkasserer Chr. Carlsson, at forhøjelsen 1. april 1967 fra 24,10 kr. til 55 kr. for en forsørger indebar en direkte reel forbedring på 50 pct. Siden er forbedringen blevet større.

Der var altså tale om en udvikling på dagpengesatsens område, som var højst mærkbar for medlemmerne. Men hvordan stillede det sig med dagpengesatsens forhold til den daglige, gennemsnitlige arbejdsfortjeneste for en københavnsk metalarbejder — altså til princippet „erstatning for tabt arbejdsfortjeneste“? Lederen af det københavnske anvisningskontor, Kai Meile, foretog i sommeren 1969 følgende beregninger herover til brug for undervisning af tillidsmænd på forbundets skole „Metalskolen“:

Otto Wolf, sekretær og forretningsfører 1930—1941.

1939	35	pct. af gennemsnitlig ugeløn
1945 (incl. alle tillæg) ...	57	” ” ” ”
1950 ” ” ” ...	38,6	” ” ” ”
1955 ” ” ” ...	36,3	” ” ” ”
1960 ” ” ” ...	42,7	” ” ” ”
1965 ” ” ” ...	38,8	” ” ” ”
1967 (efter nyordningen)	56	” ” ” ”
1969 (april kvartal)	59	” ” ” ”

Af ovenstående falder specielt procentsatsen for 1945 i øjnene. Den skal imidlertid — som det fremgår af den tidligere nævnte dagpengestørrelse for nævnte år — sammenholdes med, at 1945 endnu var præget af krigstidens særlige arbejdsfordelingsordning, som berørte et meget stort antal af de københavnske smede og maskinarbejdere.

Erstatningen for arbejdsfordeling var i det sidste besættelsesår blevet sat kraftigt i vejret — den nærmede sig den gennemsnitlige arbejdsfortjeneste, og det er takket være denne erstatnings fælles administration med den „almindelige“ arbejdsløshedsunderstøttelse, at gennemsnitsdækningen for nævnte år blev så høj.

Det fremgår ellers af denne opstilling, at dækningsprocenten stort set holdt sig uændret, indtil nyordningen af arbejdsløshedsforsikringen fandt sted i 1967. Den har altså nogenlunde kunnet holde takt med den almindelige lønudvikling, men i 1967 toges et afgørende spring fremad, og det kan forudses, at denne udvikling vil fortsætte.

To tal illustrerer fortræffeligt, hvad der er sket: I regnskabsåret 1945/46, hvor ledigheden blandt københavnske smede var stor hele året igennem, udbetalte Centralafdelingen ialt 5.481.977 kr. i understøttelse til ledige medlemmer. I det sidste regnskabsår før 50 års jubilæet 1968/69 udbetaltes i dagpenge ialt 15.242.620 kr. — og da var ledigheden, jfr. de tidligere anførte ledighedstal, minimal i forhold til 25 år tidligere.

Arbejdsløshedsloven indeholder en bestemmelse om, at dagpengene ikke må overstige 80 pct. af den lediges normale arbejdsfortjeneste i de forudgående fem arbejdsuger. Den har aldrig haft praktisk betydning for københavnske smede. Centralafdelingen har derimod i henvendelser til folketingsudvalg vedrørende arbejdsløshedsloven ønsket 80 pct. grænsen ændret til en 90 pct. grænse dels for i den aktuelle situation at støtte de (få) kolleger i provinsområder, som på grund af lave arbejdsindkomster rammes af 80 pct. grænsen og derfor ikke fuldt ud kan udnytte de gældende maksimale dagpengesatser, dels for igennem sådanne aktioner — som et skridt på vejen til fuld erstatning for tabt arbejdsfortjeneste — at få knæsat, at dagpengene i hvert fald skal op på 90 pct. af gennemsnitsfortjenesterne. Større aktuel betydning havde det derimod, da Centralafdelingens bestyrelse i 1967 besluttede at protestere imod gennemførelsen af den nye arbejdsløshedslovs anden etape, som indeholdt overførelse af kontrol og anvisning fra arbejdsløsheds-kasserne (i København Metalarbejdernes Anvisningskontor) til den offentlige arbejdsformidling. Denne ændring blev gennemført med virkning fra 1. april 1969. Den var oprindelig

forudset at skulle ske 1. april 1968, men på grund af mellemliggende regeringsskifte blev tidspunktet forskudt. Fra den tidligere socialdemokratiske regerings side var det bebudet, at netop den foran nævnte forhøjelse af 80 pct. grænsen til 90 pct. ville blive gennemført ved omlægningen til offentlig arbejdsformidling, men den nye regering af konservative, venstre og radikale nægtede at indgå herpå, hvorfor det tidligere regeringsparti stemte imod ved lovens endelige gennemførelse.

Dermed har Metalarbejdernes Anvisningskontor i København måttet indstille sin hidtidige virksomhed. Selvom det direkte var underlagt Metalarbejdernes Arbejdsløshedskasses hovedkontor, var dets tilknytning til de københavnske afdelinger og Centralafdelingen dog så intim, at det er naturligt her kort at mindes det. Anvisningskontoret oprettedes i 1907 i forbindelse med arbejdsløshedskassens statsanerkendelse. Dets første leder var Niels Lundbye, der i 1914 afløstes af Johannes Kjærbøl. Han var bestyrer til 1924, da han overgik til sekretærstilling i Smedeforbundet og afløstes af Chr. Christensen, hvis funktionstid varede til 1933. Derefter trådte A. P. Jørgensen til, og endelig i 1961 overtog Kai Meile som den sidste i rækken bestyrerposten.

Ligesom alle problemer vedrørende arbejdsløshedskassen har været overladt Centralafdelingen, var det også Centralafdelingen, som forestod udarbejdelsen af den fælles lønstatistik for Smedeforbundets københavnske medlemmer, så længe denne statistik

var et lokalt københavnsk anliggende. Centralafdelingen påtog sig allerede ved starten at videreføre det lønstatistikarbejde, som afdeling 1 havde påbegyndt i 1917, og der ofredes gennem årene megen arbejdskraft på at løse denne opgave, som har afgørende betydning for de enkelte afdelingers lønarbejde.

Centralafdelingen var på dette område langt foran de fleste af forbundets øvrige afdelinger, men på forbundets kongres i 1944 vedtoges det, at forbundet skulle gennemføre en lønstatistik for provinsen. Den igangsattes med Herman Jørgensen, fagbladet „Metal“'s senere mangeårige redaktør, som leder, og allerede i 1946 besluttede forbundets forretningsudvalg at rette en henvendelse til Centralafdelingens ledelse om at slå de to statistikafdelinger sammen, således at forbundet lod udarbejde en fælles lønstatistik for hele landet.

Centralafdelingens ledelse tiltrådte dette forslag, og fra 21. oktober 1946 nedlagdes Centralafdelingens selvstændige statistikafdeling og indgik i den nye forbunds-statistikafdeling, som fik Centralafdelingens hidtidige statistikfører Charles Hansen som leder. Statistikafdelingen fik foreløbig til huse i Centralafdelingens lokaler (hvor ved 50 års jubilæet Lærlingenes Fællesafdeling har kontor), men flyttedes i 1948 til Gl.Kongevej 6, femte sal. Ved Charles Hansens død i 1958 ansattes Edvard Nielsen som leder.

Deltagelsen i statistikken har ikke altid været lige stor. I en lang årrække lå den på omkring 75 pct. af medlemstallet, men i de seneste år op til 1970 synes deltagelsen procentvis at dale, selvom antallet af bearbejdede blanketter op igennem årene har været i

vækst takket være medlemstallets stigning. I januar kvartal 1945 deltog 15.726 medlemmer i statistikken, i januar kvartal 1969 20.897. Det samlede medlemstal var i de to år henholdsvis 22.135 og 28.775.

Statistikafdelingens arbejdsresultat viser medlemmernes indtjening, og for de københavnske afdelinger under Smedeforbundet har den gennemsnitlige timefortjeneste (akkord og timeløn tilsammen) gennem årene udviklet sig på denne måde, idet de anførte tal hidrører fra april kvartal i de nævnte år:

1939	191 øre
1945	272 „
1950	403 „
1955	531 „
1960	718 „
1965	1089 „
1969	1607 „

Der har altså *pengemæssigt* været tale om en kraftig lønudvikling. Den modsvarer jo imidlertid ikke reallønsudviklingen, selvom også denne specielt i de sidste 25 år har været betragtelig. Nogle tal vil illustrere dette, idet tallene i efternævnte tabel indtil året 1963 er hentet fra Brugsforeningen HB's jubilæumsskrift 1966 (hvortil anvendtes københavnske smedelønninger som udgangspunkt), mens tallene for 1969 er baseret på den senest foreliggende smede-lønstatistik og på priserne i en prisundersøgelse,

som LO offentliggjorde i efteråret 1969 med forudgående prisindsamling i det sene efterår 1968 og tidlige forår 1969. I henhold til dette materiale skulle en københavnsk smed arbejde det anførte antal minutter for at indkøbe de angivne varer til den daglige husholdning:

	1946	1956	1963	1969
Rugbrød 4 kg	23	22	18	18
Kartofler 1 kg	6	5	4	3
Sukker 1 kg	10	10	9	9
Kaffe 1 kg	124	181	96	85
Smør 1 kg	87	83	52	44
Margarine 1 kg	—	29	17	15
Sødmælk 1 liter	8	7	5	4

Disse tal giver, selvom der for en række vareposter vedkommende er tale om op imod en halvering af minutantallet, ikke noget helt korrekt billede af levestandardudviklingen. For at finde den må man også interessere sig for de såkaldte langvarige forbrugsgoder, som specielt i årene siden 1959 har fået indpas i næsten alle hjem. For nogle karakteristiske eksempler herpå har udviklingen formet sig således, idet der dog her er tale ikke om minutter, men om arbejdstimer:

	1959	1969
Køleskab 200 l	125	56
TV-apparat	210	124
Folkevogn	2250	1300

Et tilsvarende forhold imellem priser og lønnens købekraft har udviklet sig for næsten alle forbrugsgoder, der er industrielt tilvirkede, og som ligger udenfor de egentlige landbrugsvarers kreds. I modsat retning — altså dæmpende på forbrugsudviklingen — har relativt stigende udgifter til skatter og bolig virket. Disse økonomiske faktorer er imidlertid så individuelt betonedede, at et fuldt korrekt og alle dækkende billede ikke lader sig opstille.

Administra- tion og økonomi

DET blev fastslået straks ved Centralafdelingens stiftelse, at den skulle tage sig af de fælles administrative opgaver i forholdet til alle afdelingers medlemmer, mens de rent faglige problemer — forhandlinger med arbejdsgivere, overenskomstforhold o. m. m. — skulle plejes i de enkelte afdelinger. Det vil sige, at Centralafdelingen og dens personale i meget vid udstrækning blev bindeled til medlemmerne, når de der havde ærinde vedrørende rene organisationsforhold, først og fremmest ved optagelse i forbundet og kontingentindbetaling. Men det var naturligvis praktisk, at den også stod for udsendelser af fælles meddelelser til medlemmer og arbejdspladsklubber, og efterhånden som nye opgaver meldte sig, og de havde fælles interesse for alle københavnske smede uanset deres afdelingstilhørsforhold, blev det Centralafdelingen, som måtte påtage sig det praktiske arbejde med deres løsning. Uden her at gå i detaljer skal blot nævnes, at disse praktiske ting har spændt over så vidt et felt som arrangement af udflugter og fester for arbejdsløse eller gamle medlemmer over almen oplysningsvirksomhed til rent faglige uddannelseskurser i nye specialer eller i form af efteruddannelse.

Centralafdelingen fik til huse i Smedeforbundets ejendom på hjørnet af Gammel Kongevej og Vester Søgade. Den var taget i brug i oktober 1916 og havde siden været domicil for både forbundet og de oprindelige smedefagforeninger i hovedstaden, så det var et naturligt husfællesskab, der hermed fortsattes. Bygningen var oprindeligt opført med fremtidige udvidelser af kontor-

Den ældste del af „smedeborgen“ på Gammel Kongevej 6. Den toges i brug under første verdenskrig, da forbundet måtte flytte fra Larslejstræde, og i bygningen fik såvel forbund og arbejdsløshedskasse som de københavnske afdelinger kontorlokaler. Bygningen skal falde i forbindelse med det såkaldte søringsprojekt.

forholdene for øje, og derfor klarede man sig pladsmæssigt en årrække inden for de bestående rammer.

Men allerede i begyndelsen af 1930'erne ymtedes der i afdelingerne om for trange pladsforhold, og i 1936 stillede afdeling 13 et konkret forslag til Centralafdelingens repræsentantskab om, at bygningen måtte udvides med specielt henblik på en løsning af de københavnske afdelingers lokaleproblem. Forslaget blev tiltrådt, og der optoges forhandlinger med Smedeforbundet, der var den reelle ejer af ejendommen, skønt denne bar (og bærer) navnet „Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark“. Forhandlingerne resulterede i, at Centralafdelingen indskød kapital i ejendommen svarende til omkostningerne ved en tilbygning — nemlig den del af ejendommen, som har adresse Vester Søgade 4, og som blev taget i brug i april 1938. Tilbygningen og kontorindretningen kostede 560.000 kr., og Centralafdelingen var med den sum blevet medejer af ejendommen.

Med denne bygningsudvidelse ville, hvis ikke noget uforudset indtraf, såvel Centralafdelingens som Smedeforbundets lokalebehov være dækket for en meget lang årrække. Men noget uforudset indtraf netop, da man fra Københavns kommunalbestyrelse i 1959 fik forelagt planer til anlæg af en motorgade-indførelse langs søerne. Disse planer medførte, at bl. a. ejendommen Gl. Kongevej 6 — Vester Søgade 2—4 skulle falde. Københavns kommune tilbød ejendommens ejere, at man kunne mageskifte selve grunden med et areal på den hidtidige filtergrund, beliggende mellem Vester Søgade 4 og Kampmannsgade, og således at spørgsmålet

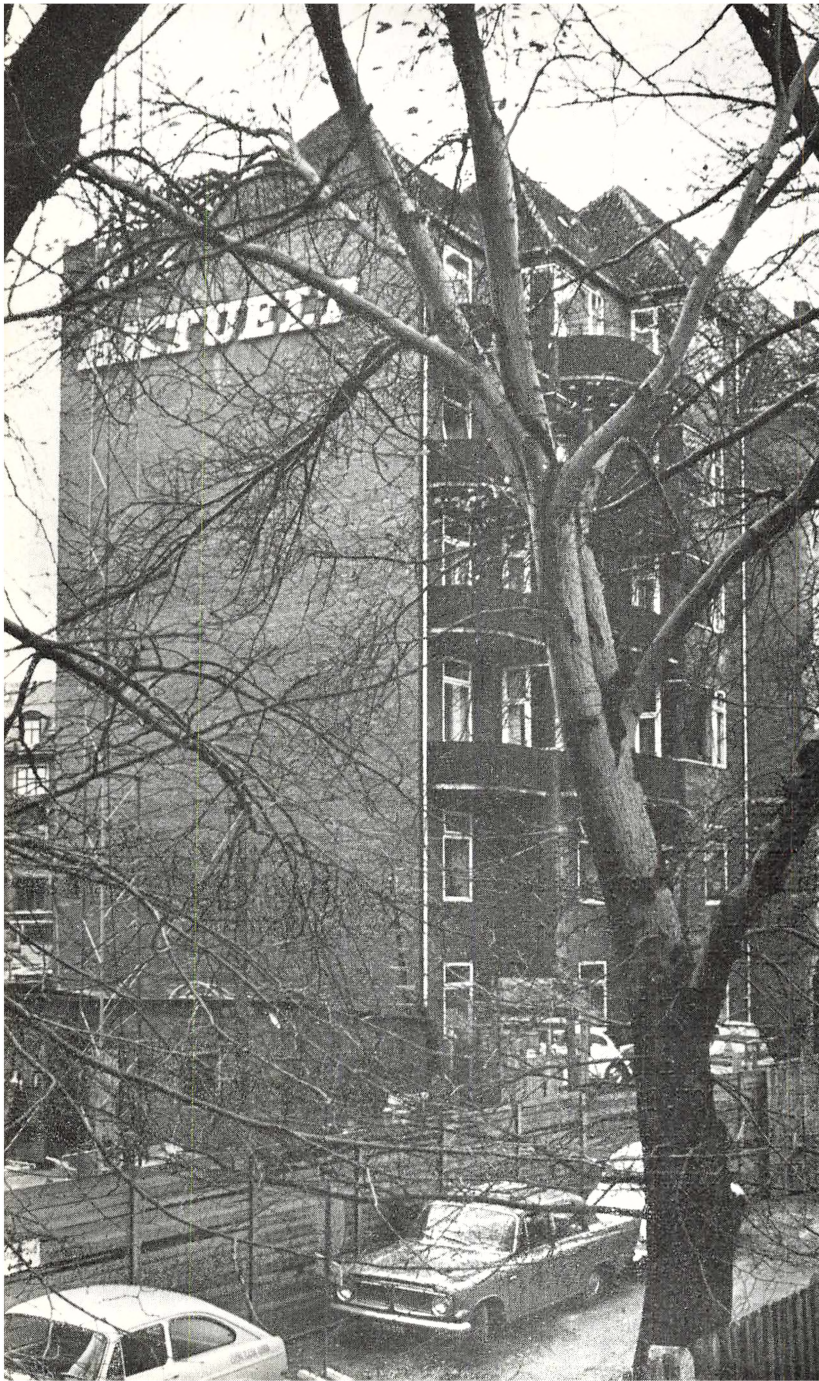
om erstatning for selve bygningen blev taget op til forhandling, når en ny ejendom var rejst.

Forbundets hovedbestyrelse var ligesom Centralafdelingen nødt til at acceptere denne byplanbestemte udvikling og modtog derfor i 1962 det nævnte tilbud om mageskifte til et areal ved Herholdts-gade på strækningen mellem Nyropsgade og den fuldt gennemførte Vester Søgade. Dette areal er 50 pct. større end grunden Gl. Kongevej-Vester Søgade. Umiddelbart efter forbundets kongres 1963 nedsattes et byggeudvalg, hvori Centralafdelingen blev repræsenteret ved daværende forretningsfører Alfred Bjørklund og formanden for afdeling 6, Poul Hjort, senere afløst af Dirch Petersen (fra 1964) og formanden for afdeling 15, Ove Petersen (fra 1969). Det overdroges arkitekt Ole Buhl at forestå opførelsen af den nye kontorejendom, og Arbejdernes Kooperative Byggefor-ening, der selv skal bygge beboelsesejendom i umiddelbar tilknytning til den nye „Smedeborg“, ansattes som forretningsfører. Endnu i efteråret 1969 var det store byggearbejde kun ved sin begyndelse, idet man da var ved at færdiggøre støbningen af de to garage-etager, som efter kommunalt krav skal ligge under samtlige ejendomme på det gamle filtergrunds-areal. Selvom bygnin-gens ydre udformning allerede forelå klar op til Centralafdelin-gens 50 års jubilæum, var ejendommens endelige indretning ikke besluttet, men det kunne forudses, at der ville blive rådet bod på den mindre heldige lokale-placering, som hyppige ombygninger m. v. uundgåeligt havde skabt i den gamle bygning, hvis ældste del som nævnt toges i brug i 1916.

De endelige omkostninger ved nybyggeriet forelå oktober 1969 af naturlige grunde derfor heller ikke klarlagt, men såvel forbundet som Centralafdelingen indrettede sig økonomisk på, at den nye ejendom — selvom man fik erstatning for den gamle — ville medføre en økonomisk belastning for ejerne. Centralafdelingen oprettede en særlig byggefond, der med virkning fra 1. april 1967 modtog 1 kr. om ugen pr. medlem (sikret ved kontingentforhøjelse), og som ved udgangen af regnskabsåret 1968/69 havde et indestående på godt 3,5 mill. kroner.

For enhver organisation er det økonomiske grundlag for virksomheden af afgørende betydning. Således også for Centralafdelingen. Fra starten i 1920 fastsattes et bestemt kontingent til selve Centralafdelingens drift, og derudover opkrævede de enkelte afdelinger varierende specielle afdelingskontingenter. Denne ordning var i mange henseender uhensigtsmæssig, ikke mindst fordi der naturligvis ofte måtte foretages overflytning af medlemmer fra en afdeling til en anden, når medlemmer skiftede arbejdsplads. Alleerede i 1928 rejste den daværende formand for afdeling 10, Knud Schjøttz, i forbindelse med et almindeligt reorganiseringsforslag, som senere omtales, den tanke, at der måtte gennemføres et fælles kontingent for alle københavnske smede. Men tiden var endnu ikke moden dertil. Forslaget kom op igen i 1937, hvor det diskuteredes på et repræsentantskabsmøde, men stadig mødte modstand. Den daværende forretningsfører, Otto Wolf, forhindrede dets di-

Allerede midt i 1930'erne var det blevet nødvendigt, først og fremmest af hensyn til de københavnske afdelingers pladsforhold, at udvide kontorbygningen. Det skete ved denne tilbygning, som toges i brug i 1938. Ved at finansiere tilbygningen blev Centralafdelingen medejer af hele ejendommen.

rekte forkastelse ved at få det ud til diskussion i afdelingerne, og efter behandling dér i løbet af efteråret 1937, vedtog repræsentantskabet 30. november s. å., at der med virkning fra 1. april 1938 skulle indføres fælles kontingent for alle afdelinger, opkrævet af Centralafdelingen.

Dette var, så lille spørgsmålet end i dag kan forekomme, en af de virkelig historiske beslutninger i Centralafdelingens første 25 år. Den efterfulgtes af, at Centralafdelingen lod udarbejde en fuldstændig fortegnelse over samtlige arbejdspladser. Den forelå i 1939 og er ofte siden blevet revideret.

Det ensartede kontingent skulle dække samtlige aktiviteter for de københavnske smede-fagforeninger, herunder også fælles-administrationen indenfor Centralafdelingen. Det kunne derfor forudses, at der op igennem årene ville blive stadigt tilbagevendende drøftelser af, hvorledes de samlede kontingentindtægter skulle fordeles på afdelingerne — og sådanne diskussioner har i tidens løb optaget megen tid ikke mindst i bestyrelsen. Afdelingerne har nemlig nok igennem alle årene haft en række fælles interesser, men det har ikke forhindret, at afdelingerne også havde særinteresser. Kort sagt: Afdelingerne har gerne villet trække mest muligt af kontingentet ud til de egentlige afdelingsaktiviteter, mens Centralafdelingens ledelse har villet styrke fællesskabets økonomi. Dette har medført modsætningsforhold dels mellem de enkelte afdelinger, dels mellem afdelingerne og Centralafdelingen som sådan.

Meget hurtigt slog naturligvis det synspunkt igennem, at afdelingernes saglige behov for penge var forskelligt, og at der derfor

måtte opstilles skalaer for, hvor store tilskud de enkelte afdelinger skulle have. Tre kriterier spillede her ind: Først og fremmest afdelingernes medlemstal, dernæst medlemstallets spredning på mange eller få arbejdspladser og endelig spørgsmålet om antallet af lokale overenskomstforhold indenfor afdelingerne. Af disse faktorer tilsammen afhang også, om afdelingerne skulle have fastlønnede formænd eller honorarlønnede formænd.

Det er igennem alle årene lykkedes, trods ivrige diskussioner, at nå frem til enighed om udbetaling af administrationstilskud til afdelingerne.

Kontingentet for de københavnske smede (forbundskontingent, lokalt kontingent og A-kasse) har igennem de sidste 25 år udviklet sig som nedenfor angivet, idet der som tidligere tages udgangspunkt i det sidste førkrigsår. I oversigten er tillige udregnet, hvor stor en procentdel det til enhver tid gældende kontingent har udgjort af en gennemsnitlig timeløn, jfr. den tidligere bragte oversigt herover:

År	Kontingent	Procent af timeløn
1939	3,25 kr.	170
1945	3,75 kr.	137
1950	3,50 kr.	87
1955	4,50 kr.	85
1960	5,75 kr.	80
1965	6,50 kr.	60
1969	15,50 kr.	96

Procentandelen af kontingentet for 1969 (efter forhøjelse pr. 1. oktober 1969 med 4,00 kr.) er ikke ganske korrekt, idet den er udregnet på grundlag af lønnen for april kvartal i nævnte år. Ved betragtning af den betydelige stigning af kontingentet, som fandt sted fra 1965 til 1969, skal i øvrigt fremhæves, at 2 kr. af stigningen skyldtes forhøjet kontingent til arbejdsløhedskassen i overensstemmelse med den nye lovs tidligere omtalte forbedrede understøttelsessatser, andre 2 kr. skyldtes forbundskongressens beslutning om oprettelse af en særlig konfliktfond i forbundet, yderligere en lille krone indførelse af gruppelivsforsikring i forbundet og endelig 1 kr. oprettelse af byggefond i København til opførelse af ny kontorbygning. Der er altså for disse i alt 6 kroners vedkommende tale om nye aktiviteter. Men trods denne kontingentstigning, der allerede ved Centralafdelingens 50 års jubilæum i kraft af den stadige lønudvikling procentvis vil være ringere end her anført, er det københavnske smedekontingent stadig forholdsvis meget lavere end i 1939.

Kontingentet er som nævnt den samlede medlemsydelse. Centralafdelingens andel heraf androg i 1969 kun 4 kr. Kontingentet til Centralafdelingen var i 1939 kun 75 øre — stort set samme forhold til det samlede kontingent som i 1969.

Disse kontingentsatser har i de respektive år indbragt følgende indtægter til Centralafdelingen, idet der efter de anførte indtægtsbeløb opgives den procentandel heraf, som er tilbageført til afdelingerne som administrationstilskud til deres virksomhed. Som et tredie tal anføres Centralafdelingens formue i de pågældende år:

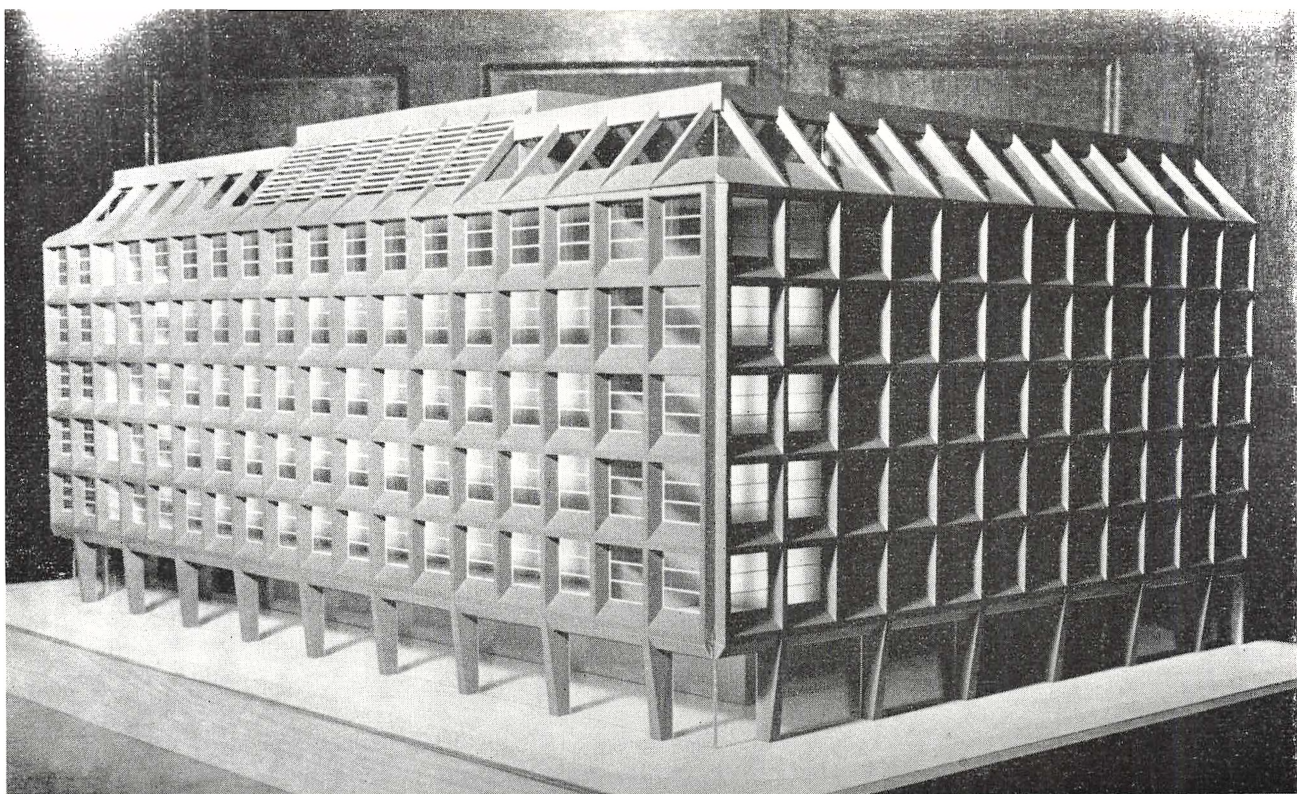
	Indtægter	Pct. til afd.	Formue
1939/40	708.528 kr.	27	1.043.226 kr.
1945/46	972.951 kr.	23	1.200.000 kr.
1950/51	965.909 kr.	35	1.411.200 kr.
1955/56	1.405.050 kr.	33	1.788.222 kr.
1960/61	1.950.879 kr.	34	2.162.303 kr.
1965/66	3.124.602 kr.	32	4.179.027 kr.
1968/69	4.772.264 kr.	30	4.019.593 kr.

Til formuen for sidstnævnte år skal lægges den skabte byggefond, som androg ca. 3,5 mill. kr.

Af denne oversigt vil man se, at det samlede administrationstilskud til afdelingerne fra 1939/40 til 1968/69 er forøget fra ca. 191.000 kroner til ca. 1,4 million kroner. Administrationstilskuddet er således forholdsvis steget en smule mere end kontingentet.

I det regnskabsår, hvori Centralafdelingens 50 års jubilæum falder, fordeltes administrationstilskuddet på afdelingerne efter følgende skala:

Afdeling	2	80.225 kr.
—	4	62.725 kr.
—	5	52.225 kr.
—	6	65.875 kr.
—	7	66.875 kr.
—	8	54.375 kr.
—	10	58.125 kr.

*Model af den nye bygning i
Herslebsgade mellem Nyropsgade
og Vester Sogade, som skal af-
løse den gamle „smedeborg“.*

Afdeling	11	91.475 kr.
—	12	60.225 kr.
—	13	105.225 kr.
—	14	80.225 kr.
—	15	73.975 kr.
—	17	80.225 kr.
—	18	70.225 kr.

Centralafdelingen herudover betalte de fastlønnede afdelingsformænds løn samt kontorlokaleudgifter.

Det samlede medlemstal i de københavnske smedeaftdelinger har udviklet sig på denne måde, idet der her anvendes tallet på aktive, betalende medlemmer pr. 31. marts de anførte år:

1939	19.352	medlemmer
1945	22.135	—
1950	23.115	—
1955	26.672	—
1960	29.194	—
1965	29.754	—
1969	28.775	—

Den stagnation i medlemstallet, som indtræder fra 1960 — for det sidste årstals vedkommende endda tilbagegang — skyldes industriudflytningen fra Centralafdelingens organisationsområde. For at nå frem til Centralafdelingens samlede medlemstal skal tillægges antallet af kontingentfrie medlemmer og medlemmer med hvilende medlemsret. Dette var pr. 31. marts 1969 ialt 2.561.

Til illustration af medlemsudviklingen indenfor Smedeforbundet som helhed skal anføres følgende tal fra henholdsvis 31. marts 1945 og 31. marts 1969, der illustrerer forskydningen i forholdet mellem hovedstad og provins:

	1945	1969
København 21.435 medlemmer	28.775 medlemmer
Provinsen 23.067 —	56.869 —

I det foregående er omtalt en række af de hoved-arbejdsopgaver, som Centralafdelingen i årenes løb konstant har beskæftiget sig med. Men også en række mindre krævende aktiviteter er værd at fremhæve, fordi de har spillet en rolle for større eller mindre grupper af medlemmer, og fordi de viser spændvidden i en moderne fagorganisation.

OPLYSNINGSARBEJDE: Centralafdelingen har udfoldet oplysningsvirksomhed fra starten, men fra 1929 underlagt et særligt udvalg under bestyrelsen. S. A. Svendsen, afdeling 11, blev udvalgets første formand. Budgettet for alle oplysningsaktiviteter indenfor Centralafdelingen androg 2000 kr. årligt. I 1935 deltes arbejdet på den måde, at Centralafdelingen alene skulle drive en fælles tillidsmandsskole, afdelingerne i øvrigt tage sig af studiekredsarbejde m. v. Sådan var det i hovedtrækkene, indtil Centralafdelingen i 1964 tilsluttede sig Arbejderbevægelsens Tillidsmandsskole for Storkøbenhavn („Tillidsmandscentret“) under AOF og indstillede sin egen tillidsmandsskole. Centralafdelingen deltog fra starten i 1951 i den fælles samarbejdsudvalgsskole, og samme år gennemførtes de første særlige fabriks-studiekredse med stor succes. „Samarbejdsudvalgene er for arbejderne forskolen, vi skal igennem, førend vi får gennemført det industrielle demokrati“, sagde Alfred Bjørklund, da man tilsluttede sig SU-skolen.

SKOVTUR OG FEST: Det kammeratlige sammenhold har altid spillet en stor rolle, og for de medlemmer, der var ude af arbejde,

Centralafdelingen har fra starten søgt at fastholde forbindelsen til gamle kolleger. Det er sket på skiftende måde gennem tiderne, først i form af skovture, senere ved vinterfester. Disse startede ret beskedent i det gamle National Scala, men har i de senere år været holdt i Folkets Hus på Enghavevej (billedet) med så mange deltagere, at festen må holdes over flere dage.

var det naturligt, at Centralafdelingen trådte til som formidleren. I 1923 rejstes første gang tanken om særlig skovtur for arbejdsløse. Den første gennemførtes i 1933, og i en årrække var den en fast tradition, indtil den i 1947 — under hensyn til den store beskæftigelse — afløstes af en særlig fest for gamle medlemmer. Den første af disse fester holdtes i det dengang kendte forlystelses-etablisserment, National Scala, senere flyttedes de til Folkets Hus på Enghavevej. Deltagerantallet har forlængst passeret 1000, så festerne må holdes over fire dage. — I 1965 vedtog repræsentantskabet at yde tilskud til festligholdelse af afdelingernes 50 års og 75 års jubilæer, og der afsattes i alt 400.000 kr. hertil.

INTERNATIONALT SAMARBEJDE: De københavnske smedefagforeninger har deres egne kontakter udover landegrænser. Siden 1960 har samarbejdet med metalarbejderne i Stockholm,

Gøteborg og Oslo været i faste rammer med årlige studiebesøg på skift hos hinanden, og fra 1966 er en tilsvarende studieudvekslingsaftale etableret med IG Metall i Hamburg. Centralafdelingen har enten af egne midler eller ved indsamling på kontoret støttet en række internationalt betonedede humanitære indsamlinger (eksempelvis Ungarns-hjælpen efter opstanden 1956 og U-landshjælpen 1962).

SKAT AF UNDERSTØTTELSE: Centralafdelingen modtog i foråret 1968 krav fra en række skattekontorer om at tilbageholde skyldig skat i arbejdsløse medlemmers dagpenge. Man afviste disse krav, og gennem forbundet rettedes henvendelse til LO om sagen. LO optog forhandling med indenrigsministeriet, som imidlertid fastholdt, at skatten skulle tilbageholdes. Spørgsmålet vil formentlig finde sin endelige afgørelse ved højesteret, hvortil det indbragtes efteråret 1969 af en anden arbejdsløshedskasse. Fra og med kildeskattens indførelse 1. januar 1970 aftaltes dog mellem arbejdsløshedskasserne og skattemyndighederne en fast fradragsskala i forhold til størrelsen af de udbetalte dagpenge.

TILLIDSMÆND: Indenfor Centralafdelingens område fandtes 1. april 1969 997 tillidsmænd, ca. dobbelt så mange som 25 år tidligere. Udskiftningen af tillidsmænd er imidlertid betydelig, og for at fastholde tillidsmænd længst muligt har Centralafdelingen siden 1965 holdt særlige kontaktmøder med nyvalgte tillidsmænd, hvor disse er blevet informeret om såvel forbundets som Centralafdelingens virksomhed.

FORBUNDS-JUBILÆER: Utvivlsomt det mest markante ud-
advendte arrangement, som Centralafdelingen har stået for i de
sidste 25 år, var medlemsfesten i Tivoli 20. august 1963 i forbin-
delse med Smedeforbundets 75 års jubilæum. Tivoli var lukket
for alle andre end folk med en „smedebog“. Lige ved 80 pct. af
alle Centralafdelingens medlemmer deltog i festen. — Både ved
forbundets 70 og 75 års jubilæum udbetaltes en gave til syge,
gamle og arbejdsløse medlemmer. Ved 70 års jubilæet fik de hver
60 kr., ved 75 års jubilæet 75 kr.

BRÆNDELSESHJÆLP: Siden starten har Centralafdelingen
som en lokal hjælpeordning hvert år til jul ydet en brændselshjælp
og juleunderstøttelse til syge medlemmer. I 1939/40 brugtes i alt
ca. 93.000 kr. til dette formål, i 1968/69 var udgiften forøget til
ca. 360.000 kr.

På et særligt område øvede Metalarbejdernes Centralafdeling i
1965/66 en helt afgørende indflydelse. Det skyldtes nemlig Cen-
tralafdelingen, at der i forbindelse med nedlæggelsen af det gamle
svendehjem, som Arbejdernes Fællesorganisation i København
siden 1932 havde drevet på Nattergalevej, blev skabt en stærk
forbedring af det københavnske arbejder-oplysningsarbejdes lo-
kale problemer.

Det var Centralafdelingens formand, Dirch Petersen, der i efter-
året 1965 udkastede tanken om at omdanne svendehjemmet på
Nattergalevej til et oplysningscenter med studiekreds- og fore-

dragslokaler. Han rejste det i forretningsudvalget for Fællesorganisationen, men fik ingen tilslutning. Det fik han derimod i Centralafdelingens forretningsudvalg, som efter et besøg på svendehjemmet fastslog, at lokalerne dér efter ombygning ville løse alle de lokale problemer, som københavnske fagforeninger havde i deres oplysningsvirksomhed. Man vendte sig derfor imod et forslag, der stilledes fra anden side i Fællesorganisationens forretningsudvalg, og hvorefter svendehjemmet skulle omdannes til lærlingekollegium. Man havde ikke noget imod lærlingekollegier, tværtimod, men fremholdt, at det måtte være statens og kommunernes opgave at løse lærlingenes boligproblem — det lå alligevel udenfor fagbevægelsens muligheder. Centralafdelingens bestyrelse bakkede helt formanden op, og der skete også en udvikling andre steder, så sagen til repræsentantskabsmødet 27. maj 1966 havde udviklet sig sådan, at formanden i sin beretning kunne oplyse, at „fire DASF-afdelinger vil foreslå Fællesorganisationen at overdrage AOF bygningen på Nattergalevej. Vi trak os tilbage (fra at stille forslag. *forf.*) for at sagen ikke skulle få udseende af, at vi plejede smedeinteresser“. Det er, uanset hvem der stillede det endelige forslag, historisk korrekt at fastslå, at uden Metalarbejdernes Centralafdeling var det ikke lykkedes at sikre det storstilede oplysningscenter, som AOF København — efter omfattende ombygning af det gamle svendehjem — siden 1967 har kunnet stille til rådighed for oplysningsarbejdet.

Centralafdelingen bevilgede senere, da AOF-Centret skulle indvies, 10.000 kr. til undervisningsmidler, ligesom man stillede et

lån på 100.000 kr. i udsigt til finansiering af ombygningsudgifterne.

Organisationsarbejdet er gammelt blandt københavnske smede- og maskinarbejderlærlinge. Så tidligt som i 1915 startedes den første lærlingeforening på Burmeister & Wain, og utallige tillidsmænd både på arbejdspladserne og i organisationerne har siden fået deres første organisationsmæssige træning i lærlingeforeningerne. Lærlingeforeningen fra 1915 blev moderforening til „Jern- og Metalindustriens Lærlingeforening“, der med skiftende tilslutning (men aldrig stor nok!) fungerede, indtil Centralafdelingens ledelse besluttede i april 1924 direkte under Centralafdelingen at oprette „Lærlingenes Fællesafdeling“ for alle lærlinge i de københavnske smede-fagforeninger. Forud herfor var gået en beslutning på Smedeforbundets kongres 1923 om oprettelse af særlige lærlingefdelinger i forbundets afdelinger.

Fra starten har det været bestyrelsen for Centralafdelingen, som udpegede formanden for Lærlingenes Fællesafdeling. Det skete ud fra den betragtning, at lærlinge, som henvendte sig om råd og dåd, alligevel ville spørge sig for i Centralafdelingen, hvor man sikrest kunne få svar. Første formand for fællesafdelingen var Sigv. Munk, dengang sekretær i Centralafdelingen. Han afløstes 1925 af afdeling 11's formand, S. A. Svendsen. Fra 1927 til 1931 var Carl Larsen, afdeling 11, formand, 1931 til 1938 var Torp Steffensen, afdeling 12, formand, og siden 1938 har formands-

Det var Centralafdelingen, som først ud-kastede ideen om at gøre Arbejdernes Fællesorganisations gamle svendehjem på Nattergalevej til et oplysningscenter. Her ses centeret, efter at AOF har ny-indrettet bygningen, hvori de fleste københavnske smedeaftdelinger holder studiekredse o. l.

posten været placeret hos Centralafdelingens faste folk: Alfred Bjørklund fra 1938 til 1941, da han afløstes af den da nyvalgte sekretær Chr. Olsen. Denne beklædte posten i samfulde 25 år, indtil han i 1966 blev efterfulgt af assistent i Centralafdelingen, Edgar Hansen.

Som nævnt har medlemstallet i Lærlingenes Fællesafdeling som i Smedeforbundets lærlingeorganisation i øvrigt aldrig været tilfredsstillende set i forhold til, hvor mange medlemmer der kunne være. Fællesafdelingens medlemstal har udviklet sig således: 1939 — 1400; 1945 — 2015; 1950 — 2542; 1955 — 2541; 1960 — 3697; 1965 — 3850; 1969 — 2329.

Det sidste tal skal ses i forhold til, at der i 1969 indenfor smedefagets 34 lærlingebrancher i alt var 6000 lærlinge i København. Medvirkende til den forholdsvis ringe organisationsprocent var det specielt i de senere år op til 1970, at et betydeligt antal lær-

linge allerede tidligt i læretiden besluttede sig for at ville bruge deres faglige uddannelse som grundlag for videreuddannelse og nu ikke blot på tekniske områder, men også som socialrådgivere, fritidspædagoger o. l.

Lærlingenes Fællesafdeling ledes af et forretningsudvalg, som udover formanden, Edgar Hansen, i oktober 1969 bestod af følgende lærlingerepræsentanter: Erling Petersen, afd. 2 (næstformand), Ole Duckert, afd. 13 (sekretær), Claus Kyhn Andersen, afd. 13, Kjeld Uldall Nielsen, afd. 12, og Allan Johansen, afd. 10. Fællesafdelingens kasserer var formanden for afd. 18, Julius Nielsen, der såvel på forbundsplan som i Centralafdelingen har ofret megen arbejdskraft på de særlige lærlingeforhold, herunder tilrettelagt og ledet mange specielle lærlinge-studierejser.

Det hidtil højeste medlemstal i Lærlingenes Fællesafdeling blev nået i 1964, hvor man havde 4506 medlemmer. Det hang sammen med, at jubilæumsfesten i Tivoli på Smedeforbundets 75 års dag i august 1963 havde en stærkt agitatorisk virkning.

Organisationsformen for lærlinge toges i øvrigt i 1969 op til debat. På forbundets kongres vedtoges en principbeslutning om, at fagets lærlinge fra kongressen i 1972 skal kunne optages direkte i forbundet med alle dertil knyttede rettigheder og pligter — kun undtaget dem, som selve uddannelsesforholdet udelukker. Kongresbeslutningen overførtes til videre behandling i lærlingenes landsorganisation, og Lærlingenes Fællesafdeling repræsenteredes i det udvalg under lærlingenes landsudvalg, der skal forberede den nye ordning.

Central- afdelingens struktur

NÆSTEN fra Centralafdelingens første dag har der bestandig været debat om organisationens struktur. Der er sket mange ændringer i årenes løb, og ved 50 års jubilæet kunne det ikke forudsiges, hvorledes de drøftelser, som da optog sindene, ville forløbe.

Den første omlægning af strukturen, som måske ikke var særlig dybtgående, men dog principielt vigtig, fandt sted allerede i sommeren 1921. Den 4. juli vedtog repræsentantskabet da at foretage en fast ansvarsfordeling i ledelsen, således at sekretæren fik det fulde ansvar for Centralafdelingens daglige arbejde. Det havde hidtil i virkeligheden hvilet på forretningsudvalget som kollektiv, men denne ordning fungerede ikke tilfredsstillende. Samtidig skete der et skifte på selve lederposten, i det formanden for afdeling 13, Sigv. Munk, valgtes til sekretær i stedet for Carl Larsen, der overgik til en assistentstilling i Centralafdelingen.

I juli 1928 fremsatte den daværende formand for afdeling 10, Knud Schjøttz, et ret dybtgående reorganisationsforslag. Spørgsmålet om ensartet kontingent for alle afdelinger, der er omtalt i anden forbindelse i denne bog, var en side af dette forslag. En anden side var forslag om, at de københavnske afdelinger ialt skulle have 6 fastlønnede formænd, der dels skulle stå til rådighed for deres egne afdelinger, dels også — via Centralafdelingen — for de øvrige. I 1928 var tiden ikke moden for denne tanke, og da den genoptoges i 1937 var tiden forpasset. Da vedtoges det ensartede kontingent, men allerede i slutningen af 1936 havde 9 afdelinger fastlønnede formænd, der var fuldt optagne af deres egne afdelingsproblemer, og herudover var to afdelingsformænd fastlønnede

funktionærer i forbundet. Der skete dog i 1938 en vis ændring, idet sekretæren fra 1. april 1938 benævnes forretningsfører, mens der valgtes en ny sekretær, som skulle fungere som forretningsførers stedfortræder.

Man skal nu frem til 1950'erne, før der igen sker strukturforandringer — eller forsøg derpå — i Centralafdelingen. Der blev i de år gjort forskellige forsøg på ligesom at opsplitte den samlede struktur, som var formålet med Centralafdelingens oprettelse i 1920: I efteråret 1952 fik forretningsudvalget en henvendelse om oprettelse af en ny afdeling i Glostrup, halvandet år senere fremsattes ønske om etablering af en selvstændig afdeling i Ballerup. Begge ønsker var naturligtvis affødt af den udflytning af københavnske industrier til de to pågældende hovedstadsområder, som da allerede var godt igang. Men Centralafdelingens bestyrelse fastholdt i begge tilfælde, at der ikke skulle oprettes nye afdelinger — og fik tilslutning hertil fra forbundets forretningsudvalg — fordi man derved dels kunne komme i den situation at have folk i samme virksomhed, men i forskellige virksomhedsafdelinger, fordelt på forskellige fagforeninger, og det kunne i mange situationer virke u hensigtsmæssigt, dels også derved nedbrød det princip, hvorefter rekonstruktionen var foregået i København i 1920. Da baseredes organisationsarbejdet jo nemlig på en branchevis opdeling af de københavnske smede, *ikke* på en geografisk bestemt.

Udflytningen af industrier og den deraf følgende sammenvoksning af bysamfund i hele det storkøbenhavnske område skabte

også grænseproblemer mellem de københavnske afdelinger og afdelinger på Sjælland. Allerede i 1950 var der indgået en grænse-aftale med Lyngby afdeling. Den ønskede Lyngby afdeling revideret i 1963, og en ny revision fandt sted i sommeren 1966, hvor de grænser mellem de to afdelinger, som gjaldt ved 50 års jubilæet, fastsattes. Grænsen aftaltes da ved følgende vejstrækninger: Hvidørevej—Ordrupvej—Jægersborg Allé—Ørnegårdsvej—Gammelmoesevej—Bagsværd Hovedgade—Frederiksborgvej—Lille Værløse—Fiskebækvej—Ryetvej til Ganløse.

I foråret 1969 aftaltes følgende grænse med Køge afdeling: Hundige strand—Hundigevej—Kildebrønde til Tåstrup Køgevej. Med Roskilde afdeling aftaltes denne grænse: Kildebrønde ad Tåstrup Køgevej ulige numre—Sengeløsevej—Sengeløse—Hove—Veksø til Ganløse.

Ovennævnte brancheprincip fastholdtes, da Centralafdelingen fra en række af de relativt nystiftede fællesorganisationer i de nye industriomegnskommuner modtog anmodning om kontingentindbetaling til disse fællesorganisationer for de medlemmer, der var bosiddende i de pågældende kommuner. Man afslog dette, fordi det ikke er medlemmets bopæl, som er afgørende for organisations-medlemsforholdet men beliggenheden af hans arbejdsplads. I forholdet til fællesorganisationerne må det iøvrigt tillige være afgørende, hvor den pågældende fagforening — altså afdeling — har sit hjemsted, sagde man.

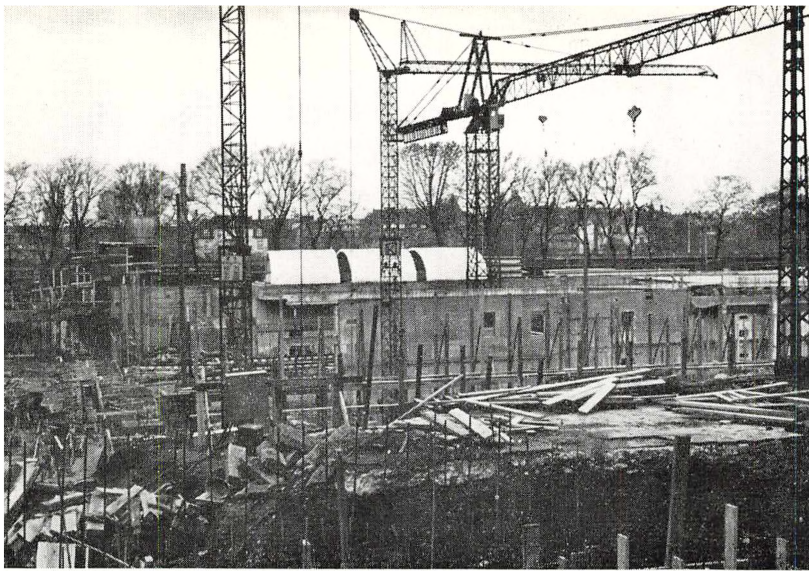
Af direkte betydning for den interne afdelingsstruktur i Centralafdelingen fik det, da i november 1955 det spørgsmål rejstes, om

afdeling 3 — en af de ældste i København — fortsat havde eksistensberettigelse. I den tidligere omtalte arbejdsplads-fortegnelse, som var udarbejdet ved Centralafdelingens foranstaltning, iøvrigt under megen modstand, var firmaet H. Nielsen & Søn tillagt afdeling 3. Det havde oprindeligt været naturligt, men virksomhedens produktion havde efterhånden skiftet så meget karakter, at tilknytningen til afdeling 3 måske ikke længere var rigtig. Hvis man derfor nu nåede til det resultat, at H. Nielsen & Søn burde overføres til anden afdeling — ja, så ville grundlaget for afdeling 3 simpelthen være væk. Virksomheden var nemlig afdelingens dominerende største arbejdsplads.

I 1955—56 skete der ikke mere med afdeling 3 udover dette, at man var blevet opmærksom på afdelingen. I det følgende 10-år klarede afdelingen sig så relativt godt medlemsmæssigt, at en generalforsamling i foråret 1965 vedtog at kræve fastlønnet afdelingsformand, og herom tilskrev man Centralafdelingens forretningsudvalg. Det skete i et ordvalg, som viser, hvor hurtigt ting kan ændre sig: „Den gamle travet med at ophæve afdelingen og lade den opsuge af andre afdelinger må for stedse være manet i jorden.“ Det var den imidlertid ikke. På det tidspunkt var den sidste større strukturændring, som omtales lidt senere i denne fremstilling, allerede gennemført, men som en sidevirkning af den besluttedes det i maj 1965 at lade gennemføre en ny undersøgelse af samtlige afdeling 3's arbejdspladser og samtidig — men med et andet formål — også at se nærmere på den store afdelings 13's arbejdspladser. Resultatet af undersøgelsen forelå for afdeling 3's

vedkommende til repræsentantskabsmødet i maj 1966, og det fremkaldte følgende kommentar fra den daværende (og sidste) formand for afdeling 3, Jørgen Koch: „Dette må medføre, at afdeling 3 nedlægges“. Man var nemlig nået frem til, at hovedparten af afdeling 3's hidtidige arbejdspladser burde overføres til andre afdelinger. De tilbageværende ville udgøre et aldeles utilstrækkeligt grundlag for en selvstændig afdeling, og Jørgen Kochs reaktion var således uhyre realistisk.

Afdeling 3 gik derfor igang med at forberede sin opløsning. I november 1966 meddelte man forretningsudvalget i Centralafdelingen, at en række arbejdspladser ville blive overført til afdeling 17 og afdeling 14. Allerede på repræsentantskabsmødet i maj 1967 var afdeling 3 nået så langt i denne overførelses-proces, at man kunne oplyse, at afdelingen endeligt ville indstille sin virksomhed den 1. november 1967, og det skete således. Men ikke uden, at de øvrige afdelinger fik et par ord med på vejen. I en resolution vedtaget på afdelingens sidste generalforsamling den 13. oktober 1967 krævede man, at der nu for alvor kom gang i strukturomlægningen i de øvrige afdelinger, og i en slags afskeds-interview i fagbladet „Metal“ for juni 1967 sagde afdelingsformand Jørgen Koch bl. a.: „Naturligvis er det med vemod, vi lukker en afdeling, der for et par år siden markerede sit 75 års jubilæum. Vi har kunnet glæde os over et ualmindelig godt kammeratskab i afdeling 3, og det vil vi iøvrigt søge videreført i en mere selskabelig forening, som er stiftet under navnet „Afdeling 3's venner“. Men vi har alligevel ment, at vi ikke kunne stritte imod

Der var i efteråret 1969 taget fat på den nye kontorejendom (se modellen side 51), som skal rumme forbund og de københavnske afdelinger. Byggearbejdet er overdraget kooperative håndværkerfirmaer, og arkitekt er Ole Buhl.

en udvikling — vi har tværtimod ønsket at gå med udviklingen, og vi håber, at den realitetssans, som jeg synes, at vore medlemmer har vist, også må smitte af på andre københavnske afdelinger, hvor problematikken i vid udstrækning minder om vores“.

Afdeling 3 var, da overførslerne til andre afdelinger begyndte, nede på 662 medlemmer. De fordeltes med ca. 300 på afdeling 17, ca. 200 på afdeling 14 og resten, som var de sidste, der overførtes, på afdeling 2.

På en lidt anden måde end for afdeling 3's vedkommende er også afdeling 9, rørleggerne, kommet ud af Centralafdelingens billede. Afdeling 9's bestyrelse rettede i maj 1967 henvendelse til Centralafdelingens forretningsudvalg for at få oprettet en særlig opmålerordning. Man ønskede på dette område at arbejde efter samme princip som i Blikkenslager- og Rørarbejderforbundets københavnske afdeling, men Centralafdelingen måtte henvise afde-

lingen til selv at løse dette problem, som ikke kunne indpasses i Centralafdelingens øvrige arbejde. Da afdelingen senere samme år krævede tilskud fra Centralafdelingens midler til etablering af sådan opmålerordning, afvistes anmodningen, og afdelingen oprettede en særlig rørklub med eget kontingent på 5 kr. månedlig, som Centralafdelingen i foråret 1968 — efter mange svære forhandlinger — indgik på at opkræve. I april 1968 nedsattes et udvalg om afdeling 9's eventuelle overflytning til Blikkenslager- og Rørarbejderforbundet, idet der nu i afdelingen var stemning for, at man søgte over i et egentligt bygningsarbejderforbund. På afdelingens generalforsamling i november samme år vedtog man at stræbe imod en sådan overflytning, der var forberedt i et udvalg, hvori såvel afdelingen som Centralafdelingen og Smedeforbundet var repræsenteret.

Hverken Centralafdelingen eller forbundet ønskede at modsætte sig, at rørlæggerne fandt frem til den organisationsform, som de ud fra deres forudsætninger og arbejdsplads-tilhør fandt bedst egnede for dem. Fra forbundets side blev det dog præciseret, at hele afdelingens overførsel til andet forbund ville forudsætte en virkeligt massiv medlemstilkendegivelse derfor, og man krævede 75 pct. tilslutning til forslaget af de medlemmer, som skulle overføres.

Ved den medlemsafstemning, som herefter fandt sted i februar 1969, stemte af 1026 stemmeberettigede medlemmer 947 ja til overflytningen, kun 72 nej. Afdelingens kontingentfrie medlemmer, som modtog forbundets legat, skulle forblive i Smedefor-

bundet og deltog derfor ikke i afstemningen. De fordeltes fra 1. april 1969, da afdeling 9 tilsluttedes Blikkenslager-, Sanitet- og Rørarbejderforbundet i Danmark, på Centralafdelingens øvrige afdelinger.

Som led i overførselsaftalen indgik Smedeforbundet med Blikkenslager- og Rørarbejderforbundet en overenskomst, hvorefter det kun var rørleggere på det københavnske arbejdsområde, som overførtes, mens rørlegerne i provinsen fortsat var tilsluttet Smedeforbundet og skulle forblive der, indtil man iøvrigt — i forbindelse med en helt ny struktur på byggefagsområdet — blev enig om noget andet. Smedeforbundets hovedbestyrelse godkendte overflytningen 14. marts 1969, hvor man samtidig vedtog at overføre 300.000 kr. af forbundets formue til Blikkenslagerforbundet som rørleggeres „andel“ deraf.

Afdeling 9 krævede for sit vedkommende andel i Centralafdelingens midler ved adskillelsen. Herom førtes en lang række forhandlinger, men endnu efteråret 1969 var der ikke opnået enighed.

Selvom Centralafdelingen ikke siden 1920 har oprettet nye afdelinger, har den dog modtaget medlemstilgang fra andre organisationer.

Første gang var pr. 1. april 1957, da Specialarbejderforbundet overførtes til Smedeforbundet. Dets københavnske afdeling med ialt ca. 600 medlemmer fordeltes på afdelingerne 4 og 5.

I marts 1959 modtog man forespørgsel fra Jern- og Metalsliberforbundet om placeringen af dets københavnske afdeling ved evt. overførsel til Smedeforbundet. Centralafdelingen gav tilsagn om, at metalsliberne ville kunne få egen afdeling, dog uden fastlønnen formand, men sammenslutningstanken blev iøvrigt ikke til mere end en tanke ved den lejlighed. I 1961 førtes — og med samme resultat — tilsvarende drøftelser med Kedel- og Maskinpasserforbundet. De genoptoges i 1968/69, men det endelige forløb heraf kunne ikke forudsiges i efteråret 1969. En vejledende afstemning blandt medlemmerne tydede dog på samme resultat som i 1961.

I februar 1963 optoges en hidtil selvstændig fagforening, Kirurgiske Instrumentmageres Fagforening, i Smedeforbundet. Langt hovedparten (nemlig 24) af medlemmerne var placeret i København, og de indpassedes i afdeling 11.

Dansk Metaltrykker forbund optog i 1966 forhandlinger med Smedeforbundet om optagelse, og i den forbindelse gav man overfor Centralafdelingen udtryk for ønske om, at dets københavnske medlemmer optoges i afdeling 18. Det gav Centralafdelingen tilsagn om, og således blev det, da Metaltrykkerforbundet optoges i Smedeforbundet fra 1. oktober 1967.

Endelig har Centralafdelingen modtaget medlemstilgang „udefra“, da Gørtler- og Metalarbejderforbundet og Kobbersmedeforbundet i Danmark optoges i Smedeforbundet med virkning fra henholdsvis 1. april 1968 og 1. januar 1969. Medlemmerne herfra fordeltes på afdelingerne efter de arbejdspladser, hvorpå de var beskæftigede.

Alt dette var, så vigtigt det end var for de direkte implicerede, dog kun for udenomsværker at regne for selve Centralafdelingen i forhold til den strukturændring, der tog sit udgangspunkt i et brev, som den daværende forretningsfører, Alfred Bjørklund, sendte forretningsudvalget den 20. maj 1964, forud for repræsentantskabsmødet en ugestid senere. Alfred Bjørklund meddelte i brevet kort og godt, „at jeg ikke ønsker genvalg som forretningsfører“.

Man skal kende Alfred Bjørklunds helt centrale placering i Centralafdelingen i mere end 20 år for at forstå den virkning, hans kortfattede brev til forretningsudvalget fik både i den øjeblikkelige situation og ved de efterfølgende reorganisationsplaner og senere følgende fornyede drøftelser af Centralafdelingens struktur. Forretningsudvalget førte den 25. maj 1964 en indgående drøftelse af den nye situation, og i første omgang besluttede man at indstille til repræsentantskabet, at der ikke skulle vælges en ny forretningsfører, men at sekretæren skulle forestå det daglige arbejdes videreførelse. Derudover ville man foreslå repræsentantskabet, at der nedsattes et udvalg til at overveje evt. ændrede love for Centralafdelingen, således at forslag herom kunne behandles på repræsentantskabsmødet i efteråret 1964.

Denne fremgangsmåde vandt tilslutning i bestyrelsen samme dag, og på repræsentantskabsmødet 27. maj 1964, hvor sekretæren aflagde beretning „grundet på forretningsførerens afgang fra Centralafdelingen som følge af sygdom“, som dirigenten udtrykte sig, nedsattes et udvalg til at forestå en reorganisering. Dette ud-

valg kom til at bestå af Julius Nielsen, afdeling 18, A. Broholm Larsen, afdeling 8, Jørgen Bille, afdeling 9, E. Nicolaisen, afdeling 2, Dirch Petersen, afdeling 17, Ove Petersen, afdeling 15 og Erik Jensen, afdeling 13.

Udvalget holdt med Dirch Petersen som formand op imod en snes møder, hvorunder det lykkedes at opnå enighed om et forslag til en reorganisation. Forslaget forelagdes i Centralafdelingens bestyrelse den 23. oktober 1964, og den 25. november nåede det frem til behandling i repræsentantskabet.

Hovedprincippet i dette forslag, som repræsentantskabet tilsluttede sig, var — som formanden for afdeling 15, Ove Petersen, udtrykte det under drøftelsen i repræsentantskabet — at „det, der er sket, er, at Centralafdelingen er ført tilbage til det administrative organ, den er“. Der lå vel ikke heri nogen underkendelse af det rent administrative arbejde, som Centralafdelingen hidtil havde udført; — over det var der sjældent i årenes løb øvet særlig kritik. Men måske lå der i denne betragtning ligesom en antydning af, at Centralafdelingen op igennem tiderne ved siden af de administrative funktioner også var kommet til lidt efter lidt at tage stilling til problemer, der ikke alle var af decideret administrativ karakter — problemer, som nogle følte alene var afdelingsanliggender. Der kunne være tale om politisk stillingtagen i specielle situationer, også om principiel faglig stillingtagen.

Når Centralafdelingen på denne måde i mange situationer via forretningsudvalg og bestyrelse, men specielt via dens kompetente forsamling, repræsentantskabet, havde formuleret synspunkter

*Alfred Bjorklund,
forretningsfører 1941—1964.*

vendt ud imod offentligheden, hang det vel sammen med, at Centralafdelingens repræsentantskab manifesterede sig som det mest repræsentative organ for *alle* københavnske smede. Det hang også sammen med, at Centralafdelingen i Alfred Bjørklunds person havde en forretningsfører, som udadtil både overfor de brede medlemsmasser og overfor en udenforstående offentlighed simpelthen kom til at stå som den mest markante blandt københavnske smede-tillidsmænd. Han fulgte herved simpelthen i sine forgængeres spor. Også under Sigv. Munks og Otto Wolfs „regeringstid“ havde det været Centralafdelingens daglige leder, som „tegnede firmaet“.

Derved kom de afdelingsformænd, som hver for sig var selvstændige ledere af deres afdelingers faglige virksomhed til udadtil, men sjældent overfor deres egne medlemmer, at føre en mere tilbagetrukken tilværelse.

Ved rekonstruktionen i 1964 blev „høvdingestyret“ afskaffet. Det blev fastslået, at Centralafdelingen fremtidig ikke skulle have en forretningsfører, som havde været formand for bestyrelse og forretningsudvalg, men en formand valgt af og blandt bestyrelsens medlemmer og ved hans side en sekretær og en bogholder til at forestå ledelsen af de daglige administrative funktioner. Centralafdelingens formand skulle ved siden af funktionen i Centralafdelingen fortsat passe sit job som afdelingsformand. Derved var det naturligvis udelukket, at han i detaljer kunne overvåge Centralafdelingens virksomhed, og formandens opgaver blev da også defineret således, at han skulle „repræsentere Centralafdelingen samt føre

tilsyn med, at sekretæren og bogholderen ledede Centralafdelingens daglige administration i overensstemmelse med bestyrelsens og repræsentantskabets beslutninger“.

Med denne nye formandsstatus var det ikke ganske ulogisk, når den daværende formand for afdeling 8, A. Broholm Larsen, som havde været medlem af reorganiseringsudvalget, bragte den tanke på bane, at posten som formand for Centralafdelingen simpelthen skulle gå på skift mellem afdelingsformændene. Han frafaldt dog forslaget, efter at det var blevet klart, at det for det første — selv under den nye struktur — var nyttigt med en vis kontinuitet i Centralafdelingen, for det andet at formanden jo også skulle repræsentere Centralafdelingen udadtil, hvor Centralafdelingen som sådan var involveret, og at det ikke ville styrke de københavnske smedes position, hvis man alle de steder hvert år stillede overfor en ny formand for Metalarbejdernes Centralafdeling.

Den egentlige daglige ledelse, sekretær og bogholder, skulle efter de nye vedtægter ansættes af bestyrelsen. Hidtil var sekretæren valgt direkte af repræsentantskabet, men som en overgangsordning, gældende for den daværende (og stadig ved 50 års jubilæet værende) sekretær, Chr. Olsen, besluttedes det dog, at han skulle være repræsentantskabsvalgt i hele sin funktionsperiode. Ved nybesættelse af stillingen skulle bestyrelsen ansætte efterfølgeren, og sekretær og bogholder var således, med hver sit ansvarsområde i administrationen, principielt blevet ligestillet.

Også efter de nye love blev repræsentantskabet Centralafdelingens øverste kompetente forsamling, som stadig iblandt afdelings-

formændene skulle vælge fire forretningsudvalgsmedlemmer. Repræsentantskabet sammensattes af bestyrelse, sekretær, bogholder, samtlige afdelingers bestyrelsesmedlemmer samt yderligere fra hver afdeling 1 repræsentant for hver 100 medlemmer indtil 1000 medlemmer og derefter 1 for hver yderligere antal 300 medlemmer. Repræsentantskabet fik således ialt ca. 400 medlemmer.

Reorganiseringensudvalgets forslag fik en god modtagelse af repræsentantskabet. Men ud fra den betragtning, at det op igennem årene til stadighed havde været afdelingernes økonomiske problemer i forbindelse med deres ønske om en udvidet afdelingsvirksomhed, som havde stået i diskussionernes brændpunkt, fremførte daværende sekretær, senere næstformand i Smedeforbundet, Erik Høiland Andersen den betragtning, at der i forslaget var „for få penge til afdelingerne“. Det var som svar herpå, at Ove Petersen, afdeling 15, fremsatte sin tidligere citerede udtalelse. Ove Petersen føjede til, at „vi har drøftet mere radikale ændringer, men her spiller traditioner, fordomme og menneskelige hensyn ind“. Som et kompromis over for „de mere radikale ændringer“ åbnede imidlertid rekonstruktionen adgang for, at Centralafdelingen fremtidig skulle kunne yde afdelingerne administrativ bistand i deres faglige arbejde i form af oprettelse af en særlig skrivestue, hvor afdelingerne skulle kunne få udført deres egentlige kontorarbejde. Det havde hidtil i stor udstrækning hvilet på afdelingsformændene selv.

Repræsentantskabet vedtog forslaget, og de nye love, der afløste de gamle fra 1940, trådte i kraft. Bestyrelsen valgte i sit møde

8. december 1964 enstemmigt Dirch Petersen, afdeling 17, der havde været formand for reorganiseringsudvalget, til ny formand for Centralafdelingen.

Det skulle imidlertid vise sig, at Centralafdelingen ikke hermed var nået til vejs ende med sine strukturproblemer. Naturligvis ikke — kun noget dødt når jo vejs ende! Under den nye bestyrelse arbejdede et udvalg, som beskæftigede sig med afdelingernes forhold. Ønsket var evt. at finde frem til en mere hensigtsmæssig opdeling af arbejdspladser på afdelingerne. I maj 1966 besluttede man at gøre et fremstød for at samle alle mindre stats-arbejdspladser under een afdeling, men vigtigere var det, at man samtidig besluttede at udbygge den før nævnte rene kontorassistance til afdelingerne med et egentligt fagligt sekretariat under Centralafdelingen og betalt af denne, men fungerende på en sådan måde, at den eller de ansatte faglige assistenter skulle udføre deres virksomhed i forståelse med afdelingsformændene. I denne nye stilling ansattes juni 1966 Erik Juhl Jensen, dengang bestyrelsesmedlem i afdeling 13, og fra februar 1969 udvides det faglige sekretariat med yderligere en assistent, Otto Madsen, som da var næstformand i afdeling 11. Erik Juhl Jensen døde pludseligt 7. august 1969, kun 46 år gammel.

Udvalget fra 1966 vedr. afdelingernes forhold afløstes januar 1968 af et nyt strukturudvalg. Det satte sig som opgave nu at bringe en ordening på arbejdspladsernes fordeling på afdelingerne, og i april fremsatte det et enkelt, men — hvis det kunne gennemføres — virkningsfuldt forslag: For det første skulle man i løbet af to

*Dirch Petersen,
Centralafdelingens formand
fra 1964.*

år sikre, at der på ingen arbejdsplads var mere end een afdeling repræsenteret. For det andet skulle man i løbet af et år sikre en mere ligelig fordeling af arbejdspladserne på afdelinger med fast-lønnede formænd — sidstnævnte forslag for at aflaste specielt formændene for de meget store afdelinger.

Dette forslag vandt tilslutning i bestyrelsen, og det godkendtes endeligt af repræsentantskabet 29. maj 1968. I oktober 1968 udsendtes spørgeskemaer til alle klubber og tillidsmænd for derigennem at få klarlagt produktionens art i de enkelte virksomheder, så klubberne på dette grundlag kunne placeres rigtigst muligt i afdelingerne.

Endnu i efteråret 1969 var ingen af de to forslag fuldt gennemført. Men i hvert fald for forslag 1's vedkommende var noget sat i gang, specielt inden for de afdelinger, som har medlemmer beskæftiget i værftsindustrien. Fra afdeling 4 skete overflytning af svejsere på B & W Refshaleøen til afdeling 5. Lignende overførsel skulle ske af klubber under afdeling 12 til afdeling 5, men i februar 1969 protesterede disse to afdelinger imod bestyrelsens anstrengelser for at fremme denne udvikling hurtigst muligt. Man var indforstået med at overflytte de klubber, som uden videre accepterede overflytning, men henstillede, at der blev mere tid til at snakke med de øvrige. I februar 1969 blev spørgsmålet udskudt, indtil valgene af kongresdelegerede fra afdelingerne, hvis antal jo er afhængigt af afdelingernes medlemstal, var afgjort. I april 1969 modtog bestyrelsen derefter en redegørelse for situationen, bl. a. indeholdende meddelelse om, at klubber under afdeling 12,

som efter den generelle retningslinje skulle overflyttes til afdeling 5, ønskede at bevare deres hidtidige afdelings-tilhørsforhold. Bestyrelsen fastholdt imidlertid den oprindelige, af repræsentantskabet truffne beslutning.

I forbindelse med reorganiseringen af 1964 var bebudet en undersøgelse af betimeligheden af at oprette indbetalingskontorer i hovedstadsområdets yderdistrikter. Denne tanke blev ikke dengang realiseret, men i foråret 1969 blev den påny fremført af formanden for afdeling 2, E. Nicolaisen. Bestyrelsen gik imod dette forslag, og heller ikke repræsentantskabet kunne tilslutte sig det. På det repræsentantskabsmøde, hvor forslaget om en sådan decentralisering af ind- og udbetalingsfunktioner blev forkastet, udtaltes iøvrigt sympati for en yderligere udbygning af det faglige sekretariat med specielt sigte på at yde assistance til formændene for de meget store afdelinger med mange spredte arbejdspladser.

Det vil heraf ses, at strukturproblemerne fortsat optager sindene i Centralafdelingens ledelse. Det vil også af denne redegørelse forstås, at problemerne ikke er lette at løse. Afdelingernes interesser er ikke altid sideløbende. Men selvom Centralafdelingen heller ikke ved sit 50 års jubilæum har fundet den endelige organisationsform for hovedstadens smede og maskinarbejdere, kan det dog forudses, at nyskabelser vil være på vej. På Smedeforbundets kongres 1969 nedsattes et strukturudvalg, som skulle foretage indstilling til kongressen 1972 om såvel forbundets som afdelingernes og klubbernes strukturproblemer. Det må formodes, at dette af kongressen nedsatte strukturudvalg også vil komme til at vurdere

afdelingsstrukturen i København — og måske vil dette lægge et sådant pres på såvel Centralafdelingen som de 14 afdelinger, at de beslutter sig for selv at klare deres lokale problemer. I 1919—20 måtte der, som før fortalt, en kongresbeslutning til for at få løst de vanskeligheder, man dengang stod i.

Overses skal det i hvert fald ikke, at Centralafdelingen ved i fuld enighed at slå ind på vejen med et stadig mere udbygget *fagligt* sekretariat, der ganske vist skal arbejde under tilsyn af de enkelte afdelinger, har bragt en vis dualisme ind i sin administrative funktion. Måske har man derved lagt kimen til noget, der kan udvikle sig.

Debat og personer

DA Alfred Bjørklund i 1944 i sin bog „Smede og maskinarbejderne i København“ skildrede Centralafdelingens første 25 år, indføjede han i den et lille afsnit om de politiske valg. Det hedder heri:

„Fagforeningernes nære tilknytning til partiet har altid været vore modstandere en torn i øjet, og de har ofte besværet sig over, at fagforeningerne ikke er politisk neutrale . . . (Men) lige så lidt som partiet kan undvære fagbevægelsens kraftige støtte til sin politik, kan fagorganisationerne give afkald på den politiske indflydelse, de er i stand til at øve gennem den snævre forbindelse med det socialdemokratiske parti og dets presse . . . Fagbevægelsen må ligesom alle andre økonomiske organisationer af større betydning sørge for, at dens interesser varetages på rigsdagen . . .“

Denne deltagelse i og støtte til politisk virksomhed har Centralafdelingen fortsat også i de sidste 25 år, og kunne man allerede i 1944 pege på mange resultater af det snævre fagligt-politiske samarbejde, har resultaterne ikke være mindre siden.

Der har da reelt heller aldrig — ej heller, når drøftelserne i særligt tilspidsede situationer kunne resultere i stærke modsætninger — i Centralafdelingen været rejst diskussion om selve dette princip: at fagbevægelsen måtte engagere sig politisk. Det har været almindeligt accepteret, at fagbevægelsen ikke kunne eller burde være politisk neutral i den forstand, at den var afskåret fra at tage standpunkt.

Det betyder ikke, at der altid har hersket lutter politisk idyl i Centralafdelingen. Den kom til verden i en politisk brydningstid

efter første verdenskrig, og med kortere eller længere mellemrum har politiske modsætninger i tiden siden præget mange diskussioner. Det ville give et falsk billede af Centralafdelingens indre liv, om det fortiedes, at også årene efter anden verdenskrig — specielt i 1940'erne — ofte prægedes af forsøg på stormløb fra specielt kommunistisk side imod den socialdemokratiske ledelse i Centralafdelingen. Men selv i de år, hvor det gik skarpest til, var der i repræsentantskabet aldrig nogen vaklen, når en politisk stillingtagen blev efterlyst: Man placerede sig klart til støtte for Socialdemokratiet. Og heller ikke i rent faglige situationer, hvor stillingtagen også kunne være inspireret af partipolitiske standpunkter, lod Centralafdelingens repræsentantskabs store flertal sig lokke på afveje i forhold til fagbevægelsen som helhed.

I sommeren 1945 opstod som en i og for sig naturlig reaktion oven på besættelsestiden med dens snærende bånd på enhver faglig aktivitet megen uro på arbejdspladserne. Den var dels begrundet i de tilbageslag, som krigsårene havde medført i realøkonomisk henseende for arbejderne, dels også helt klart i en politisk spekulation. I juli 1945 var tilstanden så anspændt, at forretningsudvalget holdt møde med kun det ene punkt på dagsordenen: „Uroen på arbejdspladserne“, og i september 1945 indkaldte Centralafdelingen til et meget talstærkt besøgt tillidsmandsmøde om samme emne, hvor forbundsformand Hans Rasmussen talte om faglige og politiske problemer. Tillidsmandsmødet var bemærkelsesværdigt derved, at københavnske smedetillidsmænd her — midt i en urolig sommer — ikke bare i en resolution formulerede en række nye

langsigtede krav, heriblandt kravet om indførelse af bedriftsråd, men derefter håndfast tilføjede: „På den anden side forventer vi tillige, at Smedeforbundets medlemmer fremefter loyalt medvirker til, at gældende overenskomster overholdes og respekteres. Ulovlige strejker, brud på overenskomster og bestående aftaler m. v. medvirker kun til at sænke den respekt og anseelse, forbundet gennem årene har indtaget“.

En resolution af tilsvarende ordlyd var netop godkendt af et formands- og kasserermøde i forbundet. Nu blev den enstemmigt vedtaget af det københavnske tillidsmandsmøde.

I de nærmest følgende år, ikke mindst under venstregeringen 1945—47, som på adskillige områder gennemførte forringelser i den sociale lovgivning, opstod ofte såkaldte spontane aktioner, der dog i reglen viste sig at være særdeles vel tilrettelagte. Karakteristisk for dem var en situation, som forretningsfører Alfred Bjørklund omtalte i sin beretning på repræsentantskabsmødet 27. maj 1945. Han advarede imod udenoms-aktioner som en, der var „gennemført til Gammel Kongevej, hvor forbundets formand kun kunne komme til at tale under en regn af uforskammede afbrydelser, og derefter var der flere talere, der udøste deres gift og galde mod organisationen og dens ledere — men ikke et ord faldt der om Knud Kristensen“ (den daværende venstregerings statsminister).

Knud Kristensen var kommet til magten, efter at arbejderbevægelsen ved oktobervalget i 1945 som følge af en dybtgående splittelse var blevet politisk magtesløs. Det var en politisk hoved-

Afd. 6

Afd. 7

Afd. 2

Afd. 4

Afd. 5

Afd. 12

Afd. 8

Afd. 10

Afd. 11

Afd. 14

Afd. 13

Afd. 15

Afd. 17

Afd. 18

opgave i de år at bekæmpe splittelsen og genskabe arbejderbevægelsens politiske enhed, og det var i konsekvens af denne holdning, at Centralafdelingens repræsentantskab hver gang, der stilledes forslag om økonomisk støtte ved valg til det kommunistiske parti eller tilskud til det kommunistiske dagblad „Land og Folk“, med overvældende majoritet nedstemte sådanne forslag. Otto Wolf, Centralafdelingens tidligere forretningsfører og senere hovedkasserer i Smedeforbundet, argumenterede på et ekstra repræsentantskabsmøde i februar 1946 foran et kommunevalg imod tilskud til kommunisterne med disse ord: „Vi skal ikke have valget den 30. oktober igen“. Underforstået: Nu var det ikke opsplitting, men samling, det drejede sig om.

Det kunne gå hårdt til i kampens hede. Et enkelt citat fra et bestyrelsesmøde-protokollat af april 1946 er illustrerende, men har alligevel — det må i hvert fald erkendes nu 25 år senere, men blev det næppe dengang — visse forsonende træk over sig. Det hedder i protokollatet, at forretningsfører Bjørklund spurgte, om det „var rigtigt, at (og så nævntes navnet på en kommunistisk afdelingsformand) på sin afdelings generalforsamling havde karakteriseret Otto Wolf og Alfred Bjørklund som svinehunde“. Den pågældende afdelingsformand erkendte dette, men — hedder det i protokollatet — han „udtalte iøvrigt, at han var blevet hidsig“.

Det var en forklaring, der kunne forstås. Man kunne give og tage, og det kunne som sagt gå hårdt til. Men man var ikke mimoser.

Billedet på modstående side viser de 14 københavnske afdelingers formænd, der tilsammen udgør Centralafdelingens bestyrelse (se navneliste side 149—151).

I henhold til Smedeforbundets love skal et antal hovedbestyrelsesmedlemmer vælges fra de københavnske afdelinger (efter kongressen 1969 ialt 10). Centralafdelingen som sådan er ikke repræsenteret på kongressen, det er de enkelte afdelinger med varierende antal delegerede i henhold til deres respektive medlemstal, men alligevel har der i Centralafdelingen været ført diskussioner om kongresserne igennem tiderne, også om valgene til hovedbestyrelsen.

Det er let forståeligt, at aktive og interesserede organisationsfolk lægger vægt på at blive deltagere i hovedbestyrelsens arbejde. Det gør alle uden hensyn til størrelsen af den afdeling, hvori de er placeret. Efter kongressen 1966 opstod et skisma i Centralafdelingen, idet formændene for afdelingerne 4, 5, 9, 12 og 15 meddelte bestyrelsen, at „de efter kongressen med udelukkelse af nogle formænd fra hovedbestyrelsen indtil videre ikke ville deltage i bestyrelsens møder“. De fem afdelingsformænd forlod derefter det pågældende bestyrelsesmøde, mens de tilbageværende formænd lod protokollere, at de ikke kunne anerkende berettigelsen af denne demonstration.

Baggrunden for de fem afdelingsformænds protest var at søge i de specielle regler for valg på kongresserne. Ifølge dem skal de delegerede for de områder af landet, hvori de forskellige hovedbestyrelsesmedlemmer vælges, på separate møder foretage indstilling til selve kongressen. På den indstillingsliste, som forelå fra København på 1966-kongressen, havde den københavnske delegation ved afstemning ikke medtaget de pågældende afdelingsfor-

mænd. En af de afdelinger, som således ikke blev repræsenteret i hovedbestyrelsen, nemlig afdeling 15, sendte en protest til hovedbestyrelsen imod de foretagne indstillingsvalg, og afdelingen krævede indkaldt en ny kongres. Hovedbestyrelsen behandlede denne protest i sit møde 9. december 1966 og afviste afdeling 15's ønske med den motivering, at de foretagne indstillingsvalg var foregået helt i overensstemmelse med forbundets love.

I konsekvens af den politiske holdning, som repræsentantskabet stedse indtog gennem alle årene, engagerede Centralafdelingen sig i agitationsarbejdet forud for alle valg — både de egentlige politiske og — i særdeleshed — de kommunale. Det skete ved konstante tilskud til de kommunale valgkampe og ved udsendelse (ved frivillig arbejdskraft) af valgmateriale til alle medlemmer. Det skete også ved, at Centralafdelingen igennem årene indstillede kandidater til den socialdemokratiske liste til valgene til Københavns Borgerrepræsentation. Det var således herfra, at Otto Wolf, der ved sin død var ordfører for den socialdemokratiske gruppe på Københavns rådhus, var indstillet, og det var også Centralafdelingen, der i 1946 indstillede Alfred Bjørklund til Borgerrepræsentationen, hvorfra han senere overgik til et hverv som rådmand, ligesom han i årene 1947—1953 tillige var medlem af det daværende landsting. Centralafdelingen har også sidenhen på denne måde søgt at placere f. eks. de to forbunds-næstformænd Viggo

*Chr. Carlsson, Emil Pedersen
og Kay Hampel — inde-
havere af Centralafdelingens
bogholderpost.*

Jeppesen og Erik Høiland Andersen i byens styre. Det er sket for bedst muligt at søge varetaget de kommunalpolitiske interesser, som københavnske smede naturligvis også har.

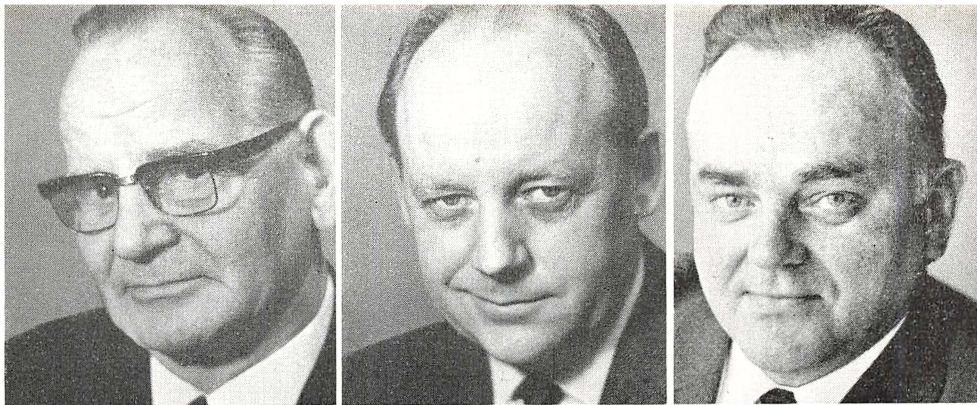

Et meget stort antal personer har igennem de forløbne 50 år været fremtrædende i Metalarbejdernes Centralafdeling. For de første 25 års vedkommende er de nævnt i det tidligere omtalte festskrift fra 1944, men for kronologiens skyld opregnes her nogle af hovedpersonerne siden 1920.

Centralafdelingen har haft følgende daglige ledere:

16. januar 1920 — 4. juli 1921: Sekretær Carl Larsen, tidligere akkordsekretær i Københavns afdeling 1 og efter sin fratræden som sekretær assistent i Centralafdelingen helt indtil 1. januar 1950. Carl Larsen døde 9. maj 1951 i en alder af 72 år.

4. juli 1921 — 20. maj 1930: Sekretær Sigv. Munk, senere forretningsfører for det kooperative fællesforbund, folketingsmand,

Chr. Olsen, sekretær, lærlingeformanden Edgar Hansen, Jørgen Koch, afdeling 3's sidste formand.

rådmand og borgmester i København, fra 1956 til 1962 hovedstadens overborgmester. Munk var formand for afdeling 13 i årene 1920—1931.

20. maj 1930 — 1. december 1941: Sekretær (senere forretningsfører) Otto Wolf, hovedkasserer i Smedeforbundet fra 1941 til sin død 28. januar 1947.

1. december 1941 — 20. maj 1964: Forretningsfører Alfred Bjørklund, der var valgt til sekretær i Centralafdelingen i 1938 og forud derfor havde beklædt en stilling som kasserer fra 1932.

Det vil være fremgået af det foregående, at Alfred Bjørklund i usædvanlig grad har personificeret Centralafdelingen i størstedelen af de sidste 25 år. I selve Centralafdelingen var han i sine mange virkeår en mand, der både i politisk og i administrativ henseende havde sine meningers mod. Han mødte nok en del modstand i afdelingerne, når han satte mange kræfter ind på at konsolidere Centralafdelingen, der for ham stod som de københavnske smedes samlende fællesskab, mest muligt, men næppe nogen tvivlede om, at hans hensigter hermed var de nobleste. Udadtil gav han som

mangeårig formand for Arbejdernes Fællesorganisation i København, som mødeleder ved store arrangementer i Fælledparken, som ansvarlig leder af Fagenes Fest i Idrætsparken o. m. m. de københavnske smede en markant placering i offentlighedens bevidsthed. Til alt dette kommer hans kommunalpolitiske indsats som borgerrepræsentant og rådmand, i en kort periode som medlem af Landstinget i dettes sidste leveår.

Alfred Bjørklunds optagethed af arbejderbevægelsens problemer kan føres tilbage til hans tidligste ungdomsår. Han var medstifter af lærlingebevægelsen, han var tillidsmand og fællestillidsmand hos B&W Christianshavn før sin ansættelse i Centralafdelingen, og også som kooperatør — formand for Arbejdernes Brændselsforsyning — har han øvet en påskønnet indsats. Alfred Bjørklund trak sig tilbage fra Centralafdelingen midt i en sygdomsperiode — og med hans afgang indledtes en ny epoke i Centralafdelingen.

Siden 1964 har Dirch Petersen været *formand* for Centralafdelingen. Han havde ved sit valg hertil siden 1962 været (og er stadig) formand for afdeling 17, hvis kassererpost han havde beklædt siden 1956. I 1961 var han blevet ansat som kasserer i Centralafdelingen. Forud derfor var han fællestillidsmand på Maskinfabrikken Danø. På Smedeforbundets kongres 1963 blev han indvalgt i forbundets hovedbestyrelse og forretningsudvalg.

Som tidligere fortalt forstås den egentlige daglige administration siden 1964 af Centralafdelingens sekretær og bogholder. Chr. Olsen har været sekretær siden 1941, og han kom til denne post

fra stillingen som formand for afdeling 17, hvortil han var valgt 1. november 1938. Siden 1. juni 1951 har Kay Hampel virket som bogholder i Centralafdelingen. Han ansattes som assistent i Centralafdelingen i 1943 og var i en årrække medlem af afdeling 13's bestyrelse.

Kay Hampels forgængere på den centrale bogholderpost er Niels Jacobsen 1920—1933, Carl Ebbedahl 1933—1939, Chr. Carlsson (Smedeforbundets hovedkasserer siden 1947) 1939—1943, og Emil Pedersen, der i 1951 overtog stillingen som rejse-revisor i Metalarbejdernes Arbejdsløshedskasse, senere posten som bogholder i forbund og arbejdsløshedskasse.

Mellem repræsentantskabsmøderne, hvoraf der efter rekonstruktionen i 1964 kun holdes et ordinært om året, er bestyrelse og forretningsudvalg de kompetente „folkevalgte“ organer. Bestyrelsen består til enhver tid af samtlige afdelingsformænd, mens forretningsudvalget udover formanden består af fire medlemmer valgt af repræsentantskabet. Siden 1964 har forretningsudvalget skullet vælges blandt bestyrelsens medlemmer.

Følgende personer har igennem Centralafdelingens første 50 år været medlemmer af forretningsudvalget:

Johs. Kjærbøl, afdeling 5: Januar 1920 — maj 1933.

C. Borrild, afdeling 10: Januar 1920 — juli 1921.

S. A. Svendsen, afdeling 11: Januar 1920 — juli 1921 og igen maj 1923 — oktober 1939.

V. Boesen, afdeling 7: Juli 1921 — maj 1924.

O. C. Olsen, afdeling 8: Juli 1921 — maj 1926.

Arthur Jørgensen, afdeling 12: Maj 1924 — maj 1926.

Otto Wolf, afdeling 12: Maj 1926 — maj 1930, derefter forretningsfører til 1941, medlem igen 1941—1944.

Vilh. Christensen, afdeling 15: Maj 1926 — december 1941.

S. Munk, afdeling 13: Maj 1930 — maj 1932, i årene 1921—1930 leder af Centralafdelingen.

S. Torp Steffensen, afdeling 12: Maj 1933 — maj 1943.

Nicolaj Johansen, afdeling 13: Oktober 1935 — maj 1960.

Johannes Berg, afdeling 2: November 1939 — juni 1945.

Carl Larsen, afdeling 11: Maj 1943 — maj 1963.

Aage Bressendorf, afdeling 17: Maj 1944 — maj 1962.

Vald. Hansen, afdeling 10: Juni 1945 — maj 1955.

Hjalmar Jensen, afdeling 7: Maj 1955 — maj 1963.

Julius Nielsen, afdeling 18: Maj 1960 —.

A. Broholm Larsen, afdeling 8: Maj 1962 — maj 1969.

Jørgen Bille, afdeling 9: Maj 1963 — maj 1966.

E. Nicolaisen, afdeling 2: Maj 1963 —.

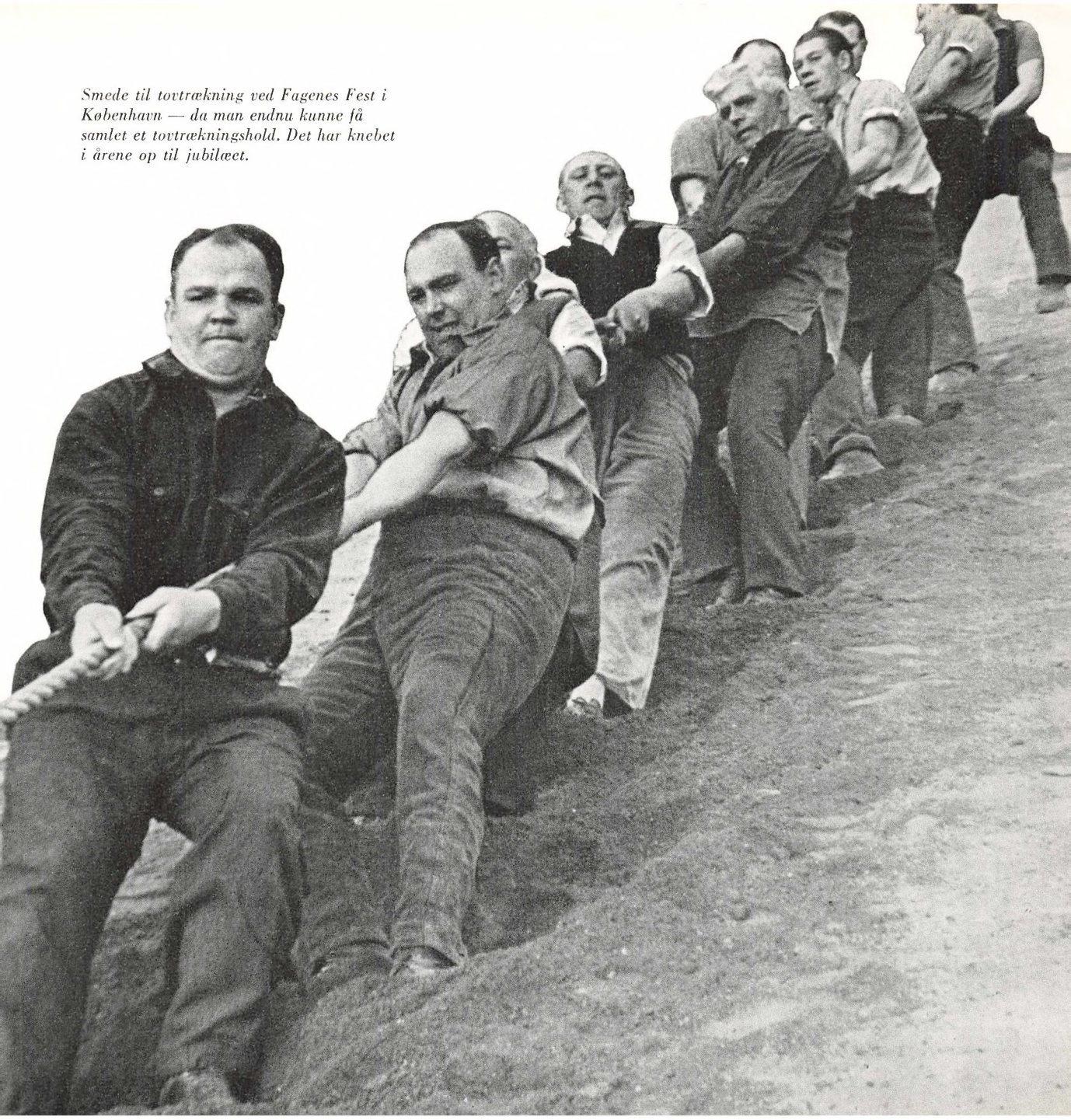
Erik Jensen, afdeling 13: Maj 1966 — februar 1969.

Ove Petersen, afdeling 15: Februar 1969 —.

Helmuth Nielsen, afdeling 11: Maj 1969 —.

*Smede til tovrækning ved Fagenes Fest i
København — da man endnu kunne få
samlet et tovrækningshold. Det har knebet
i årene op til jubilæet.*

Ved Centralafdelingens 50 års jubilæum består forretningsudvalget således af Dirch Petersen (formand), Julius Nielsen, afdeling 18, E. Nicolaisen, afdeling 2, Ove Petersen, afdeling 15, og Helmuth Nielsen, afdeling 11.

Selvom det som før nævnt ikke er Centralafdelingen, der vælger medlemmer til forbundets hovedbestyrelse, skal nævnes, at de københavnske afdelinger efter Smedeforbundets 1969-kongres blev repræsenteret i hovedbestyrelsen ved følgende: Dirch Petersen, afdeling 17, Alex Hansen, afdeling 6, Julius Nielsen, afdeling 18, Helmuth Nielsen, afdeling 11, E. Nicolaisen, afdeling 2, Anker Petersen, afdeling 7, Ejnar Larsen, afdeling 10, John Kielsen, afdeling 8, Helmuth Schou, afdeling 4, og Egon Seltoft, afdeling 13.

Det følgende afsnit af bogen rummer en nærmere omtale af de 14 københavnske smedefagforeninger. Som illustration bringes billeder af de respektive bestyrelser ved 50 års jubilæet. En fortegnelse over de afbildede bestyrelsesmedlemmer findes bag i bogen på side 149—151.

SOM den ældste af de nu bestående afdelinger under Centralafdelingen stiftedes afdeling 2 — Klejnsmedenes Fagforening — den 16. august 1887, og den kunne således allerede i august 1962 fejre sit 75 års jubilæum. Afdelingen var i 1888 med til at stifte Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund. Dens tidlige historie er skildret i et jubilæumsskrift, der blev udgivet til 50 års dagen i 1937, ligesom den fortsatte historie frem til 1944—45 blev omtalt i Centralafdelingens festskrift fra 1944.

Afdeling 2 havde i 1944—45 ialt 1168 medlemmer — iøvrigt nøjagtig det samme medlemstal som afdeling 5. Den 31. marts 1969 havde afdelingen 2658 aktive medlemmer, og den var således i løbet af de 25 år rykket fra en 7. plads i størrelsesorden til en 5. plads. Afdelingens samlede medlemstal ved årsskiftet 1969—70 var ca. 2800.

Afdeling 2 blev stærkt berørt af afdeling 3's nedlæggelse, idet en væsentlig del af medlemmerne fra denne afdeling overførtes til afdeling 2. Ved Gørtlerforbundets optagelse i Smedeforbundet modtog afdelingen også en større samlet medlemstilgang.

Afdeling 2

Klejnsmedenes arbejdsområde har altid været præget af mange mindre arbejdspladser. Dette var baggrunden for, at afdelingen efter rekonstruktionen i 1920 var blandt de første afdelinger i København, som fik fastlønnet formand — det skete for afdeling 2's vedkommende i oktober 1924. Lige siden har skiftende afdelingsformænd lagt meget stor vægt på at opretholde så nær kontakt som muligt til medlemmerne ude på arbejdspladserne, og bestyrelsen har tillagt tillidsmændenes og klubkasserernes virksomhed den allerstørste betydning både for tilhørsforholdet til afdelingen og for det lokale lønarbejde.

Stadig nye arbejdsfelter er kommet til for medlemmerne; i årene efter anden verdenskrig kan der være grund til særligt at fremhæve det meget arbejde under varme- og ventilationsområdet, som en stor del af afdelingens medlemmer er beskæftiget ved. Det kan derfor fastslås, hvad jo også udviklingen i medlemstal illustrerer, at afdelingens formand ved jubilæet i 1944, Johs. Berg, havde ret, da han i festskriftet dengang anførte, at selvom medlemstallet i selve krigsårene var gået tilbage, så „er der ingen tvivl om, at ved tilbagevenden til fredelige tilstande vil medlemsstaben igen stærkt forøges“.

Afdeling 2 har altid tillagt oplysningsarbejdet stor betydning. I studie-kreds- og foredragsvirksomhed er såvel aktuelle faglige som politiske og andre samfundsbetonede problemer taget op. Afdelingen, som i sin tid var med til at bevilge et særkontingent til Fællesorganisationen, for at denne kunne etablere det særlige svende-gæstehjem på Nattergalevej, støttede stærkt tanken om at omdanne dette til oplysningscenter for den københavnske fagbevægelse, og ved jubilæet kan det fastslås, at dette også set fra afdelingens snævre synsvinkel er blevet en succes.

I de senere år har afdeling 2, således som det vil fremgå af teksten om selve Centralafdelingens historie, interesseret sig stærkt for Centralafde-

lingens struktur og har stillet forskellige forslag derom. Det er sket ud fra det synspunkt, at alle københavnske smede må være interesseret i at finde frem til den mest hensigtsmæssige struktur for vort fælles organisationsarbejde.

Siden 1944—45 har afdelingen haft tre afgåede formænd. Johs Berg afgik, da han på kongressen i 1944 valgtes til sekretær i Smedeforbundet, hvor han var næstformand ved sin afgang i 1966. Hans efterfølger, S. Halting Sørensen, døde pludselig efter kun tre ugers funktionsperiode, og Frank Fagerberg, som altså reelt kom til at fortsætte Johs. Bergs arbejde med specielt overenskomstrettelse overfor mange firmaer og iøvrigt var stærkt optaget af oplysningsarbejdet, døde i 1951, hvorefter den nuværende formand trådte til. Men trods de personskifter, som pludselige dødsfald medførte, har afdeling 2 i en meget lang årrække været præget af kontinuitet i ledelsen — det gælder også selve bestyrelsen. Indenfor de sidste 25 år har således to bestyrelsesmedlemmer kunnet markere 25 års jubilæum i denne egenskab, nemlig H. Sommer, der afgik april 1962, og Carl Andersen, som afgik april 1968.

Den følgende liste over afdelingens tillidsmænd viser nok mange navne, men den giver trods de mange navne specielt for det sidste halve århundredes vedkommende tillige et billede af stor stabilitet.

Sofus Olsen	formand	1877—1887
A. Christensen	„	1887—1888
Sofus Olsen	„	1888—1890
C. Mortensen	„	1890—1892
Martin Sørensen	„	1892—1894

**FORMÆND OG
KASSERERE
GENNEM TIDERNE**

P. Hansen	formand	1894—1896
Martin Sørensen	„	1896—1905
Julius Eriksen	„	1905—1910
H. Rietmann	„	1910—1915
Carl Beck	„	1915—1916
N. C. Christensen	„	1916—1937
Johs. Berg	„	1937—1944
S. Halling Sørensen	„	1944—1944
Frank Fagerberg	„	1944—1951
E. Nicolaisen	„	1952—
Lauritz Petersen	kasserer	1887—1889
Rudolf Jensen	„	1889—1891
A. Samuelsen	„	1891—1891
Ferd. Knudsen	„	1891—1935
S. Halling Sørensen	„	1935—1944
V. Winkelmann	„	1944—1945
K. Bakke Hanson	„	1945—1948
Holger Larsen	„	1948—

OPTAKTEN til dannelsen af „Kedelsmedeforeningen af 1890“ var en strid hos firmaet Smith, Mygind & Hüttemeier om betalingen for arbejdet ved en jernbanebro. Striden førte til, at 52 kedelsmede nedlagde arbejdet den 25. april 1890. Striden blev afgjort af en voldgift med tre repræsentanter for arbejdsgiverne og tre for arbejderne. — Ingen af arbejderne var kedelsmed, og da resultatet ikke tilfredsstillede kedelsmedene, opstod tanken om dannelse af egen fagforening.

Kedelsmed Chr. Nielsen startede en underskriftindsamling for et konstituerende møde; man måtte gennem tre møder, før det lykkedes at starte „Kedelsmedeforeningen af 1890“ den 29. juni.

Det var hovedsagelig kedelsmedene fra Riegel & Lindegaard, Mogensen, Christianshavn, Løwener og Smith & Mygind, som var med fra starten.

Som første formand valgtes Jacob Sørensen, der også fungerede som kasserer, og som sekretær valgtes Anton Olsen.

Afdeling 4

Overgangen til dieseldrevne skibe og udviklingen til centralfyrtil opvarmning af ejendomme ændrede kedelsmedenes arbejde en del, idet der blev mindre højtryksarbejde og mere varmekedel- og beholderarbejde. Også overgangen til elektro-svejsning af varmekedler og beholdere — og dermed mindre nitning og stemning — gav mindre decideret kedelsmedearbejde, og udviklingen siden 1945 med svejsning af skibe og højtrykskedler har betydet, at kedelsmedearbejdet igen har ændret karakter, idet det specifikke netop var nitning og stemning.

Der udføres stadig kedler og beholdere og konstruktionsarbejde, men svendeprøvernes krav om prøve i nitning og stemning kan ikke mere overholdes, hvorfor mange lærepladser nu kun udlærer pladesmede.

Overgangen til hovedsagelig svejsning af alt, der før blev nittet, gjorde, at der pludselig blev mangel på svejsere, også fordi mange faglærte ikke ønskede at blive specialister på dette område.

Arbejdsgiverne rejste derfor kravet om at måtte uddanne ufaglærte, der havde været beskæftiget på virksomheden et år. Det daværende Specialarbejderforbunds københavnske afdeling tog chancen. Den fik en ordening, således at dens medlemmer kunne få kursus i svejsning efter fyraften, mens B&W lagde materiale og lærerkræfter til.

Vi protesterede mod uddannelse af ufaglærte, men i 1943 faldt dommen, der åbnede adgang for oplæring af ufaglærte, som havde været beskæftiget på arbejdspladsen et år, og siden er udviklingen gået videre. Mange får et kursus på 3—4 uger og indgår så i produktionen.

Oprindelig kunne end ikke specialarbejderne levere menneskemateriale nok til denne tillæring, og vi måtte gang på gang give dispensation for oplæring af andre ufaglærte skibsværftsarbejdere.

Svejserne på B&W havde fået deres egen klub (291), og vi fik da en ordening, således at alle svejsere — faglærte som ufaglærte — stod i samme

klub, samt en bestemmelse om, at tillidsmanden, kassereren og sekretæren skulle være medlem af Smedeforbundet.

April 1957 blev Specialarbejderforbundet for skibsværfter opløst og medlemmerne overflyttet til Smedeforbundet.

Klub 291, der har haft op til 400 medlemmer, hvoraf ca. 75 pct. var oplærte svejsere, blev opløst efter omorganisation på B & W i 1968, og medlemmerne er overgået til de forskellige nye klubber under afdeling 5.

Afdeling 4's medlemstal, der ved krigsafslutningen i 1945 var ca. 850, voksede kraftigt, og efter opløsningen af Specialarbejderforbundet nåede det op på ca. 1800. Reorganiseringen og dermed den førnævnte overflytning af afdeling 4-medlemmer på B & W til afdeling 5 har imidlertid betydet, at medlemstallet, da dette skrives, er faldet til 1278.

Organisationsforholdene i Danmark er taget op til diskussion også indenfor vort forbund. I København har vi også drøftet disse forhold, men uden synderlig resultat.

Afdeling 4's medlemmer føler for den store dels vedkommende et tilhørsforhold til deres afdeling, og vi må håbe, at overgangen til nye organisationsformer sker uden for store skår.

Blandt kedelsmede har der altid været et godt sammenhold, og selv om der har kunnet været uenighed om mangt og meget, har medlemmerne altid været sammensvejt, når det gjaldt forbedring af vore løn- og arbejdsforhold.

Rationaliseringen og mekaniseringen og de dermed fremkomne nye lønformer har vel nok nogle steder skabt vanskeligheder for at følge med i lønudviklingen. Men afdeling 4 håber, at vi i de kommende år kan styrke vore organisationer og derved ruste os til ny fremgang og bedre levevilkår.

FORMÆND OG
KASSERERE
GENNEM 50 ÅR

Thorvald Andersen	formand	1914—1920
Cosmus Thomsen	„	1920—1921
Thorvald Andersen	„	1921—1930
Viggo Jeppesen	„	1930—1938
Johan Hansen	„	1938—1945
Hans H. Hansen	„	1945—
Vald. Hansen	kasserer	1911—1952
Gottardt Madsen		1952—1956
Kai Christensen	„	1956—1969
Etlar Jensen	„	1969—

Kasserer Vald. Hansen, der endnu lever, blev udnævnt til æresmedlem efter sin lange kasserergerning.

Kai Christensen måtte nedlægge sit kassererhverv, fordi hans klub, svejserne på B&W, overførtes til afd. 5 i forbindelse med strukturændringer i Centralafdelingen.

NÆRVED 75 år er gået, siden Skibssmedeforeningen blev stiftet ved den konstituerende generalforsamling den 7. april 1895 i Læderstræde 26, hvor der valgtes en bestyrelse på 11 medlemmer.

Skibssmedeforeningens historie er lang og broget, og det har ikke altid været let for udenforstående at fatte baggrunden for skibssmedenes noget stridbare natur, der havde en sammenhæng med det hårde og barske arbejde på et skibsværft.

Det er de færreste beskåret, blot i beskedent omfang, at sætte sig ind i, hvad det vil sige at bygge skibe i sommerens hede og i vinterens kulde, og når dertil lægges, at skibsværftsindustrien, en decideret eksportindustri, er særdeles følsom overfor internationale konjunkturer med deraf følgende konsekvenser for skibssmedenes beskæftigelsesforhold og lønudvikling, er det forståeligt, at Skibssmedeforeningens medlemmer gennem årene har befundet sig i en permanent dels forsvars- og dels angræbsstilling.

Under de givne forhold er det ikke mærkeligt, at bølgerne undertiden er gået højt i Skibssmedeforeningen, og at begivenhederne i visse tilfælde

To tidligere formænd for afdeling 5, begge var forbundsformænd: I. A. Hansen (1895—1918) og Johs. Kjærboel (1918—1931) samt formanden ved Centralafdelingens 50 års jubilæum, Svend Nielsen.

Afdeling 5

har udløst sig i dramatiske spændingsforhold mellem formand og medlemmer. Et er sikkert, der skulle stærke folk med vilje og lyst til at lede Skibssmedeforeningen.

At disse folk også var til stede fremgår tydeligt af, at Skibssmedeforeningen i sin snart 75 årige historie, trods alt, til dato kun har haft 8 formænd, hvoraf 2 formænd kun ledede afdelingen i få måneder.

Afdelingens anden formand blev den senere navnkundige I. A. Hansen, som var formand for Skibssmedeforeningen fra den 27. oktober 1895 til den 6. august 1918, altså i 23 år.

I. A. Hansen, som i 1899 tillige var blevet valgt til Smedeforbundets formand, hvilket hverv han bestred til sin dødsdag den 8. juli 1926, trak sig nævnte 6. august tilbage som formand for Skibssmedeforeningen grundet en stærk opposition mod hans person.

Den tredie afdelingsformand i rækken blev Andreas Fritzner, der dog ret snart trak sig tilbage. Han valgtes den 20. august 1918, men afløstes 17. november samme år af Johs. Kjærbøl.

Johs. Kjærbøl, der også var en hård negl blandt skibssmedene, bestred posten som formand i 13 år, indtil han den 29. oktober 1931 blev afløst af Thorvald Nielsen.

At Johs. Kjærbøl tillige i 1924 var blevet valgt til sekretær i Smedeforbundet, og senere i 1926 efterfulgte I. A. Hansen som formand for Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund, hvilket hverv han røgtede, indtil han i november 1935 udnævntes til handelsminister, viser, at opgaverne indenfor en smedeforening i disse år fulgte visse traditionelle baner, som ganske vist krævede en stor arbejdsindsats, men samtidig var så rutinebetonet, at det gav plads også for et virke langt udover det lokale faglige arbejdsområde.

Thorvald Nielsen var formand i 9 år, indtil han den 7. november 1940 afløstes af Malta Hass.

Thorvald Niensens formandsperiode huskes bedst fra en, efter datidens forhold, meget omtalt nitterstrejke hos A/S Burmeister & Wain, som i nogen grad var medvirkende til et spændingsforhold mellem en del af medlemmerne og formanden, og vel var medvirkende til et formandsskifte.

Malta Hass's formandstid blev i nogen grad præget af den tyske besættelse af vort land, og da afdelingens største arbejdsplads var et af centrene i modstandskampen, krævedes der megen smidighed for at slippe helskindet igennem disse, på mange måder, uheldsvangre år.

Malta Hass blev i oktober 1945, som formand, afløst af Janus Jensen, og i dennes formandsperiode skete der afgørende ændringer indenfor skibsbygningsindustrien.

Skibsbygningen i Danmark, der hidtil havde været en mærkelig blanding af håndværk og industri, hvor moderne arbejdsmetoder og rationaliseringsbestræbelser havde noget vanskeligt ved at slå igennem, undergik ved overgangen til sektionsbyggeri af skibe en afgørende ændring henimod decideret industrielle produktionsformer.

Under omstillingsprocessen ledede Janus Jensen Skibssmedeforeningen med stor dygtighed, indtil han i foråret 1961 valgtes til sekretær i Smedeforbundet. Han afløstes som formand for Skibssmedeforeningen af mangeårig fællestillidsmand hos A/S Burmeister & Wain, Refshaleøen, Svend Nielsen.

De følgende år blev desværre præget af større vanskeligheder for dansk skibsværftsindustri, end man tidligere havde været ude for.

Konkurrencebetingelserne blev skærpet, dels som følge af andre landes direkte tilskud til de nationale skibsværfter, dels i form af subsidier med hensyn til lav lånerente og langfristede kreditter.

De ugunstige forhold nåede deres højdepunkt, da det ved årsskiftet 1966—67 blev taget under overvejelse at lukke de københavnske skibs-

smedes største arbejdsplads, Burmeister & Wain's skibsværft på Refshale-
øen. Heldigvis lykkedes det arbejderne organisationer, den da siddende re-
gering og andre positive kræfter at afværge denne beskæftigelsesmæssige
katastrofe, og mens disse linjer skrives, eftersommeren 1969, er der tegn
til en betydelig lysning i hele skibsværftsindustriens forhold.

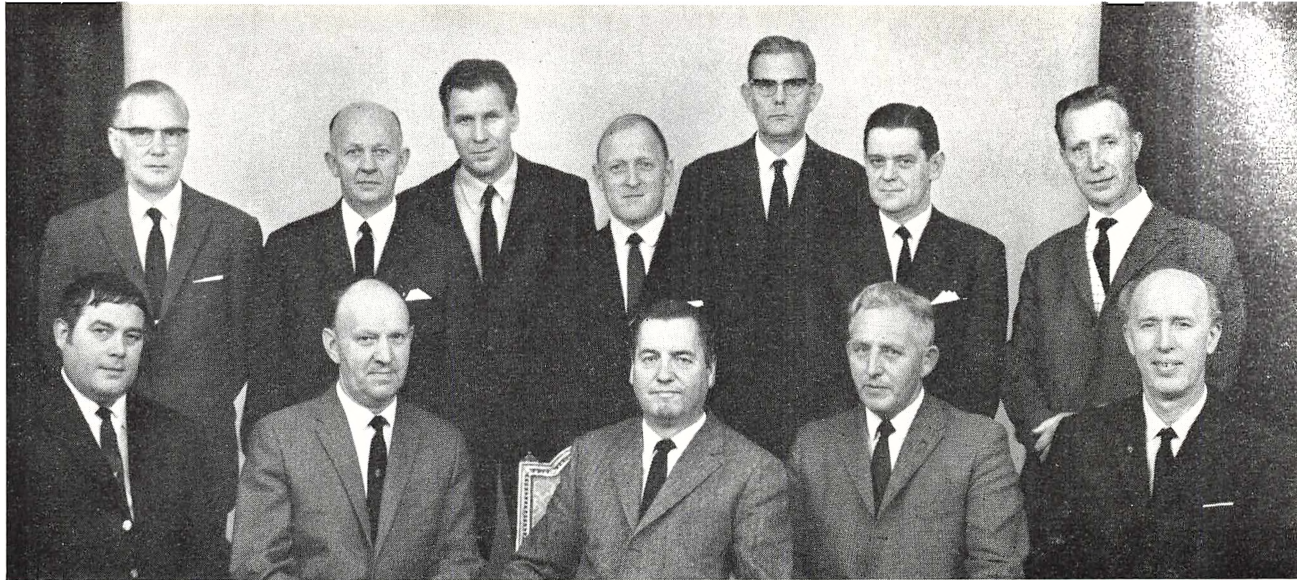
At de seneste års udvikling har stillet store krav til skibssmedene, såvel
tillidsmænd som andre medlemmer, skal der ikke lægges skjul på.

Ændringer i den faglige struktur på arbejdspladserne, gennemførelse af
hensigtsmæssige produktionsformer, og acceptering af nye lønsystemer,
kræver både mod og realitetssans.

Forhåbentlig fører de fælles bestræbelser til, at vor store og betydnings-
fulde skibsværftsindustri efterhånden bevæger sig ind i stabile forhold til
gavn også for Skibssmedeforeningens medlemmer.

**FORMÆND OG
KASSERERE
GENNEM TIDERNE**

Frantz Petersen	formand	1895—1895
I. A. Hansen	„	1895—1918
Andreas Fritzner	„	1918—1918
Johs. Kjærbøl	„	1918—1931
Th. Nielsen	„	1931—1940
Malta Hass	„	1940—1945
Janus Jensen	„	1945—1961
Svend Nielsen	„	1961—
M. C. Larsen	kasserer	1895—1937
Carl Nielsen	„	1937—1938
Kai Vinge Petersen	„	1938—

MEDENS vore kolleger i andre afdelinger havde et vigtigt redskab at benytte i løsteparagraffen, var afdeling 6 — stiftet 1. januar 1901 — et normallønnet område. Dette havde til følge, at vi sakkede bagud i hver eneste overenskomstperiode, og især var det meget føleligt på tidlønsområdet. Statistikken viser, at vi i 1945 var blandt de bedst placerede indenfor Centralafdelingen, men pris- og lønudviklingen efter krigen bevirkede, at vi ret hurtigt blev placeret blandt de absolut lavest lønnede afdelinger. For afdelingsbestyrelsen var det en næsten håbløs opgave ved overenskomstforhandlingerne først at skulle hente hjem, hvad vi var kommet bagud, og dernæst at tage højde for lønudviklingen i den næste overenskomstperiode, specielt da de fleste den gang regnede med, at der uvægerligt ville komme et stærkt prisfald og deraf følgende lønsænkning.

I midten af 1950'erne skabtes der imidlertid i afdeling 6 flertal for overgang til minimallønsprincippet. Resultatet blev, at vi i 1956 fik gennemført en takstreguleringsaftale, hvorefter vi fik såvel akkord- som tidlønsområdet kvartalsvis reguleret efter arbejdsgiverforeningens statistik.

Afdeling 6

Selv om der på det sociale område er opnået adskillige og væsentlige forbedringer, må takstreguleringsaftalen fra 1956 betragtes som det absolut største fremskridt i de forløbne 25 år, idet det blev vendepunktet for afdelingens lønudvikling, således at vi i dag ligger blandt de bedst placerede.

På det sociale område skal nævnes, at vi får fuld løn ÷ anciennitetstillæg for samtlige skæve helligdage, og i 1965 fik vi tillige 1. maj medregnet og aflønnet som skæv helligdag.

Afdelingen har forlængst opnået 4 ugers ferie for alle medlemmer, der er fyldt 50 år og har mindst 8 års anciennitet på arbejdspladsen, og vor sygeløn er betydelig bedre, end man kender det i andre afdelinger.

Medlemstallet har været stærkt svingende i de sidste 25 år. I 1945 var der ca. 900 medlemmer af afdelingen. Derefter steg tallet indtil 1958, hvor der var ca. 1200 medlemmer. Nu er vi igen nede på 900, og det skyldes bl. a. den rationalisering, som på forskellig måde er foretaget indenfor Københavns kommune, f. eks. nedlæggelse af de traditionelle gasværker og især sporvejenes omlægning til busdrift.

Det har givet afdelingen mange problemer at løse, som ligger udenfor en fagforenings normale funktioner, idet vi har set det som vor opgave at komme med initiativer, der kunne forhindre afskedigelse af de kolleger, som blev overflødige på deres arbejdsplads. Afdelingen har peget på en del områder, der kunne besættes med vore kolleger, i nogle tilfælde ved hjælp af en omskoling eller oplæring. F. eks. er der omskølet maskinarbejdere til busmekanikere. Der er overflyttet mange smede fra sporvejene til kommunens forskellige arbejdspladser, indtil hele beskæftigelsessituationen er klaret af.

Flertallet af vore medlemmer er § 108 ansatte, hvilket er ensbetydende med, at de ikke kan afskediges, med mindre de tildeles ventepenge og derefter pension, som er sidestillet med tjenestemændenes.

Da der i midten af halvtredserne opstod en stor mangel på lærepladser på grund af de store årgange, tog afd. 6 initiativet til, at man indenfor Københavns kommunale institutioner skulle påtage sig uddannelse af maskinarbejdere. Man blev enige om til stadighed at have 32 lærlinge fordelt ved sporvejene, belysningsvæsenet, stadsingeniørens direktorat og vandforsyningen. Der blev etableret et godt samarbejde mellem magistrat, institutioner og afd. 6 omkring lærlingeuddannelsen. Man oprettede egen forskole, og der udarbejdedes fortrinlige uddannelsesskemaer, som gav en både alsidig og grundig faguddannelse. Desuden arrangerede afdelingen hvert år et 8 dages kursus på Esbjerg højskole, hvor kommunen betalte alle omkostninger + frihed med løn til de lærlinge, der ønskede at deltage, i reglen 20—25 hvert år.

På grund af de særlige beskæftigelsesforhold, vi er inde i, har det desværre i tiden op til jubilæet været nødvendigt at stoppe for lærlingeuddannelsen ved Københavns kommune.

Det er en kendsgerning, at medlemmerne af afdeling 6 føler sig stærkt tilknyttet deres fagforening. Man ser det bedst af fremmødet til generalforsamlinger og studiekredse. Det er almindeligt med en mødeprocent på 18—20 på generalforsamlinger, og man har flere gange haft 40—50 pct. I studiekredsene er det normalt, at 6—9 pct. af medlemmerne deltager.

Til slut skal det nævnes, at afdelingen har været stærkt medvirkende til, at man i Københavns kommune har oprettet en arbejdslederskole og en samarbejdsudvalgsskole. Vi håber, at disse skoler kan blive et af trinene på den stige, der fører til industrielt demokrati.

Vort næste mål på det skolemæssige område er en tillidsmandsskole, oprettet af Københavns kommune i samarbejde med AOF, hvor alle tillidsmænd indenfor de kommunale institutioner kan dygtiggøre sig i arbejdstiden og med fuld løn.

FORMÆND OG
KASSERERE
GENNEM TIDERNE

F. C. Jensen	formand	1901—1906
A. Mikkelsen	„	1906—1911
Jens Jensen	„	1911—1914
Chr. Jensen	„	1914—1916
Jens Jensen	„	1916—1918
S. Thorlund	„	1918—1931
A. Hansen	„	1931—1935
S. Thorlund	„	1935—1937
V. Norgren	„	1937—1944
Viggo Nielsen	„	1944—1951
Hans Nielsen	„	1951—1958
Poul Hjorth	„	1958—1968
Alex Hansen	„	1968—
Leo H. Clemmensen	kasserer	1937—1945
C. E. Rasmussen	„	1945—1964
Børge Nielsen	„	1964—1967
Børge Jensen	„	1967—

FORHOLDENE for afdeling 7 (stiftet 1. oktober 1901) har i årene siden 2. verdenskrigs afslutning været nøje knyttet til den beskæftigelse, som udviklingen indenfor DSB har givet mulighed for.

Efter det sidste krigsårs dalende arbejdstempo og nedslidningen af jernbanemateriellet opstod der i de første efterkrigsår et stort behov for at få lokomotiver og vogne til at „rulle“ på forsvarlig vis.

Dette bevirkede, at man måtte etablere meget skiftehold, og, da det kneb med at fremskaffe smede, tillige overarbejde i stor målestok.

Afdelingen var i den tidsperiode oppe på sit højeste medlemstal.

Efterhånden som nyt materiel blev indkøbt og sat i drift af DSB, dalede omfanget af vedligeholdelsesarbejdet, og i 1951 fyrede man ca. 50 mand, der dog blev genantaget ca. 3 måneder senere, og beskæftigelsen var derefter nogenlunde stabil i nogle år.

I 1964 var der igen tale om afskedigelser, men dette blev afværget ved at omlacere forskelligt arbejde af produktionsmæssig karakter. Siden 1964 er der ikke antaget folk til værkstedstjeneste, og man har reduceret styrken

Afdeling 7

ved naturlig afgang, således at afdelingen i efteråret 1969 talte 862 aktive, hvad der nok er nogenlunde i balance med arbejdsmængden.

Der er i den forløbne tid indgået en del aftaler af vital betydning.

I 1946 førte overenskomstforhandlingerne til en aftale om regulering af lønnen efter „byens“ gennemsnit, og dette har medført en rolig og afbalanceret lønudvikling uden større uoverensstemmelser.

I 1953 indgik man på en arbejdsstudieaftale efter helt moderne principper, og der blev oprettet et særligt værkstedskontor, hvor bl. a. to af vore folk efter en forsvarlig uddannelse til arbejdsstudieteknikere kom til at forstå metode- og akkordfastsættelserne. Der er lavet adskillige metodeforbedringer og aftalt mange akkorder, og udviklingen går nu i retning af en udvidet planlægning og tilrettelægning med fastsættelse af metoder.

Samarbejdsudvalget fik i sin første form ikke nogen større betydning. I maj 1966 blev der, efter en virksomhedskonference i Nyborg med deltagelse af bl. a. maskinchef E. Risbjerg Thomsen, vedtaget en ændring, hvorefter SU blev sammensat efter de nye regler af 24. oktober 1964, og samarbejdet har siden gennemgået en udvikling mod mere demokratiske arbejdsforhold. Endvidere har et underudvalg af SU, „Tillæringsudvalget“, planlagt og gennemført en omskoling af 11 træhåndværkere. 3 blev uddannet til smede og 8 til elektromekanikere med S-tog som speciale. De sidstnævnte fik tilnavnet „Diodesnedkere“. Uddannelsen blev gennemført som en kombination af programmeret undervisning vekslende med sidemandsoplæring på frivillig basis. Den samlede omskoling varede ca. 36 uger, og alle 11 blev beskæftiget på S-togsdepoterne.

DSB nedsatte i 1967 et strukturudvalg til at se på organisationsformen. Efter omhyggelig behandling i en række underudvalg kom man frem til en ændret opbygning af ledelsesform i administrationen, som for os vil betyde en ændring i vor forhandlingsform, når planerne føres ud i livet.

I løbet af 1969 overførtes lønningsregnskabet på EDB, og samtidig indførtes en styring af arbejdsgangen ved hjælp af jobsedler og dagkort. Dette medførte en del omlægninger af arbejdsgang.

Arbejdstidsforkortelsen i 1958 fra 48 til 45 timer blev praktiseret ved en successiv forkortelse af den daglige arbejdstid med en halv time. I 1966 ordnedes timen fra 45 til 44 timer med et antal frilørdage fordelt over hele året, og endelig indførtes i 1968 med forkortelsen fra 44 til 42½ time for størstedelen af afdelingens område en 5 dages uge.

Ved overenskomstforhandlingerne i 1952 opnåedes 3 ugers ferie, og i 1953 udvidedes dette for fastansatte over 53 år til 4 uger. Grænsen på 53 blev i 1967 nedsat til 50 år, således at der nu gives 4 ugers ferie til alle, der er fyldt 50 år.

I 1968 genindførtes der fuld afspadsring af alt overarbejde på centralværkstedets område.

Afdelingsbestyrelsen består i efteråret 1969 af 14 mand sammensat af tillidsmændene for klubberne samt formand og kasserer.

Klub 3 b og klub 151 blev fast repræsenteret i bestyrelsen fra januar 1963, og i september samme år ophævedes afdelingens ældste klub — grovsmedenes klub 1 — da medlemskaren var svundet stærkt ind. De resterende medlemmer blev overflyttet til klub 7, lokoværkstedet.

Efter udflytning til det nye Tåstrup maskindepot oprettedes selvstændig klub i Tåstrup med betegnelsen klub 550.

Oplysningsarbejdet har haft store traditioner at leve op til med det grundlæggende arbejde, som Herman Jørgensen — senere sekretær og redaktør af fagbladet Metal — havde udført, men arbejdet er blevet videreført i hans ånd og stærkt udbygget i samarbejde med Fællesorganisationen DSB.

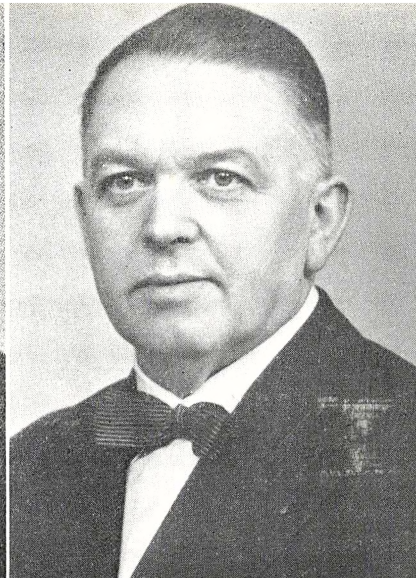
Afd. 7 har gennem sin tilknytning til Fællesorganisationen DSB et meget snævert samarbejde med alle øvrige faggrupper ved DSB over hele Dan-

mark. Samarbejdet kan betegnes som noget nær et industriforbund, da alle overenskomster forhandles herigennem, og smedene har stedse varetaget formandsposten: J. P. Nielsen til september 1946, hvor Hjalmar Jensen overtog posten. Han afløstes af Hans Jensen, Århus, i oktober 1961.

Man kan sikkert uden at gå nogen for nær fremhæve Hjalmar Jensen som den, der i sin formandstid har sat størst præg på afdelingen.

**FORMÆND OG
KASSERERE
GENNEM TIDERNE**

Jul. Larsen	formand	1901—1902
M. Kirketerp	„	1902—1917
V. Boesen	„	1917—1924
J. P. Nielsen	„	1924—1942
J. Larsen (1 måned)		1942—1942
Hjalmar Jensen	„	1942—1945
Johs. Larsen	„	1945—1947
Hjalmar Jensen	„	1947—1958
Echard Jensen	„	1958—1961
Poul Hertz	„	1961—1967
Anker Petersen	„	1967—
Herman Jørgensen	kasserer	1929—1945
Kai Diemar	„	1945—1956
Borgward Christiansen	„	1956—1957
Svend E. Nielsen	„	1957—1964
Carl Anker Petersen	„	1965—1966
Arne Jensen	„	1966—1968
Erik Nielsen	„	1968—

To af afdelingens tidligere markante formænd: Olaf Olsen (1920—1929) og A. Broholm Larsen (1942—1969) samt formanden efteråret 1969, Leif Wivel.

AFDELING 8 — Smede og Maskinarbejdernes Fagforening under Krigsministeriets Værksteder, som den oprindeligt hed — var, som afdelingsnummeret fortæller, stiftet allerede inden Centralafdelingens oprettelse 1920. På Smedeforbundets kongres i 1917 stillede Anker Jensen et resolutionsforslag om, at medlemmerne på de pågældende arbejdspladser, som var utilfredse med forholdene indenfor den daværende afdeling I, skulle have lov til at danne egen afdeling, såfremt en værkstedsafstemning gav tilslutning til tanken. Resolutionsforslaget blev vedtaget, og ved den efterfølgende afstemning gav medlemmerne med overvældende majoritet tilslutning til en selvstændig afdeling. Den stiftedes da på en generalforsamling 13. september 1917.

Anker Jensen blev afdelingens første formand, og man besluttede, at bestyrelsen iøvrigt skulle bestå af de til enhver tid værende tillidsmænd på de forskellige arbejdspladser. Disse arbejdspladser var dengang Hærens Våbenarsenal, Hærens Flyvertropper, Hærens Ammunitionsarsenal, Hærens Klædefabrik i Usserød, Københavns Militærhospital og Hærens

Afdeling 8

Telefonværksteder. Som kasserer for afdelingen valgtes Niels Christensen, der beklædte denne post helt indtil 1943.

Selvom man umiddelbart skulle tro, at de arbejdspladser, som afdelingen omfattede, skulle være meget stabile, viste det sig hurtigt, at skiftende afdelingsformænd og bestyrelser fik nok at se til. Udover at varetage de almindelige løn- og arbejdsmæssige interesser for medlemmerne, var arbejdsmængden og altså beskæftigelsens højde et stadigt tilbagevendende problem. Det meldte sig med næsten usvigelig sikkerhed ved hvert finansårs afslutning og begyndelse, fordi man ved finansårs slutningen havde opbrugt bevillingerne — og ved begyndelsen endnu ikke havde kunnet „tage hul“ på de nye.

På afdelingens område blev den første lønmæssige aftale indgået 1919, i 1922 aftaltes overenskomst og forhandlingsregler, og i 1926 fulgte en hovedoverenskomst om løn- og arbejdsvilkår. Ikke mindst denne sidste var meget betydningsfuld. Den gennemførtes, mens Olaf Olsen var afdelingsformand (1920—1929). Han var oprindelig trædrejer, men kom til at arbejde på afdelingens område og nåede altså dens øverste tillidspost.

Afdelingens historie er for de sidste 25 års vedkommende nært knyttet til navnet A. Broholm Larsen. Han valgtes til formand i 1942 og beklædte dette hverv indtil sin død i april 1969, kun 58 år gammel.

Broholm Larsen førte en for afdelingens medlemmer meget fremsynet fagforeningspolitik. På sin egen arbejdsplads, ammunitionsarsenalet, gik han hurtigt efter anden verdenskrig ind for både rationaliseringsforanstaltninger og for moderne lønsystemer, herunder også tidsstudier. Det skete ud fra det grundsynspunkt, at produktionen også på forsvarets værksteder måtte være økonomisk fornuftigt tilrettelagt, så man ikke fra anden side kunne hævde, at der ikke arbejdedes effektivt. Forsvarets virksomheder har med mellemrum og med større eller mindre styrke

været udsat for angreb, fordi man fra forskellig politisk side fandt, at mest muligt arbejde burde føres fra statsvirksomheder over til private virksomheder. I mange situationer, hvor afdelingens arbejdspladser blev udsat for sådanne angreb, kunne afdelingsformanden påvise, at der her netop arbejdedes effektivt. Det var derfor en skæbnens ironi, at det — da de politiske krav om begrænsning af statsvirksomhedernes arbejdsfelt ikke længere kunne holdes nede — netop var ammunitionsarsenalet, angrebet i første omgang gik ud over. Det såkaldte administrationsråd, som fik til opgave at gennemgå al statsadministration og -virksomhed, ønskede, at forsvarrets virksomheder ikke skulle påtage sig egentligt produktionsarbejde. Det medførte halvering af ammunitionsarsenalets mandskab.

Efter at landet i 1968 fik en regering sammensat af konservative, venstre og radikale blev angrebene på statsvirksomhederne yderligere forstærket med det resultat, at der i årene op til 1970 dels skete en betydelig udflytning til provinsen af virksomheder, dels en betragtelig nedskæring af virksomhedernes arbejdsområde. Ammunitionsarsenalets rester flyttedes til Frederikshavn, våbenarsenalet til Hjørring, og det var kun ganske få af de der ansatte ialt ca. 150 arbejdere, som flyttede med. For våbenarsenalets vedkommende skulle en del af virksomheden flyttes til Brødeskov i Nordsjælland, og hertil medflyttede omkring 30 mand.

Denne udvikling gav afdelingen betydelige problemer. Man har søgt at skaffe flest mulige ansættelse på de tilbageblevne arbejdspladser under forsvarsministeriet, først og fremmest på flyvevåbnets værksteder i Værløse. I nogle tilfælde — i første omgang omkring 20 — er dette lykkedes ved, at arbejderne på flyvestation Værløse efter eget ønske har ladet sig førtidspensionere ved 60 års alder og derved givet plads for yngre kolleger. Men for det store flertals vedkommende har afskedigelser måttet søges afbødet gennem en særlig efterlønsordning, som det lykkedes at sikre

i sommeren 1969 ved et samarbejde mellem først og fremmest Centralorganisationen af Metalarbejdere og de to centralforeninger for civile arbejdere under henholdsvis søværnet, hæren og flyvevåbnet.

Det var et stort tab for afdelingen, at den midt i dette vigtige arbejde mistede sin formand, som havde slidt med disse problemer. Men afdeling 8's medlemmer vil midt i den øjeblikkelige modgang ikke glemme, at det var takket være hans banebrydende arbejde med indførelse af akkordordninger o. l., at afdelingen ifølge Smedeforbundets lønstatistik for april kvartal 1969 med et gennemsnit på 1681 øre i timen var placeret som nr. 2, hvad lønhøjde angår i hele forbundet. 25 år tidligere — første kvartal 1945 — var gennemsnitslønnen i afdelingen 296 øre i timen.

**FORMLÆND OG
KASSERERE
GENNEM TIDERNE**

Anders Jensen	formand	1917—1920
Olaf Olsen	„	1920—1929
Lorentzen	„	1929—1934
H. Schou	„	1934—1942
A. Broholm Larsen	„	1942—1969
John Kielsen (fung.)	„	1969—1969
Leif Wivel	„	1969—
Niels Christensen	kasserer	1917—1943
H. Hermansen	„	1943—1947
Johs. Nielsen	„	1947—1959
S. Lund Jensen	„	1959—1959
Alb. Andersen	„	1959—1969
Erik Frederiksen	„	1969—

SMEDENE og maskinarbejderne på Orlogsværftet fik deres egen forning — afdeling 10 — den 7. august 1919, efter at der forinden var holdt forskellige møder for smedenes klubbestyrelser på arbejdspladsen. Fra starten var det et problem for afdelingen at sikre medlemmerne lønforhold på linje med kollegerne i privatindustrien. Det har igennem årene voldt store vanskeligheder, men på andre områder har skiftende afdelingsledelser sikret socialt betonedede goder, som man først længe efter fik gennemført på det almindelige, private arbejdsmarked. Dette sidste gælder f. eks. faste overarbejdsregler og ferie for alle med en vis anciennitet.

Det er klart, at en virksomhed som Orlogsværftet i ganske særlig grad fik besættelsestidens specielle forhold at mærke. Ligesom 29. august 1943 var en af de datoer, der indgik med flammeskrift i besættelsestidens historie, måtte begivenhederne denne dag i særlig grad blive mærkbare på Orlogsværftet og Holmen, hvor jo den danske flåde blev sænket, før besættelsesmagten nåede at overtage den. Valdemar Hansen, afdelingens daværende formand, skrev i Centralafdelingens festskrift fra 1944 herom, at „det var,

Afdeling 10

som om alt var i opløsning. Vor flåde, som vi alle havde været med til at bygge, lå på havets bund . . . tilstanden var af en sådan beskaffenhed, at vi jo intet anede om den nærmeste fremtid“. Hurtigt mærkede man, at den første følge blev store afskedigelser, men det lykkedes at sikre alle, som afgik ved den lejlighed, to trediedeles løn i 12 uger — vel nok den første efterlønsordning på arbejdspladsen og forbillede for senere følgende.

Orlogsværftet kom under tysk overledelse i besættelsestidens sidste måneder, men selve arbejdsledelsen blev på danske hænder, og det lykkedes organisationerne at sikre i hvert fald en vis beskyttelse af de arbejdere, som var beskæftiget på værftet, imod overgreb fra besættelsesmagts side.

Straks efter befrielsen i 1945 tog afdelingen sammen med Fællesorganisationen af Søværnets Arbejdere, med hvilken den altid har stået i et nært og personelt forbundet samarbejde, fat på løsningen af aktuelle krav. Allerede i 1945 sikredes således 3 ugers ferie til arbejderne — en ordning, som først blev almindelig på arbejdsmarkedet i 1952/53 — og senere har man i 1962 fået ferieordningen forbedret til 4 uger for de over 50 årige. I 1945 blev der også oprettet en særlig rejse- og studiefond for arbejdspladsens folk, og siden 1951 har der eksisteret en særlig udvekslingsaftale i studicøjemed med Norge. Det hang sammen med, at Danmark og Norge i 1949 begge var blevet medlemmer af Nato, og det særlige danske flådebygningsprogram op i 1950'erne var også en følge af dette forsvars- og sikkerhedspolitiske medlemsskab. Det sikrede beskæftigelse til Orlogsværftets folk i en 5 års periode.

I 1948 gennemførtes en sygelønsordning for arbejdere, som havde været beskæftiget i virksomheden i 90 såkaldte pensionsgivende dage, og ved siden af den slags socialt betonede goder udfoldede afdelingens ledelse en stadig aktivitet for at sikre rent økonomiske goder for medlemmerne, f. eks. andel i rationaliseringsgevinster i form af løntillæg.

Orlogsværftet har som en statslig produktionsvirksomhed stedse været i politikernes øjne, og især har de borgerlige partier i tidens løb ventileret ønsker om i større eller mindre udstrækning at få arbejdspladsen decimeret. Det forvaltningsnævn, som blev nedsat omkring 1960 til at vurdere hele den statslige administration, har også interesseret sig for Orlogsværftet, men fælles anstrengelser fra ledelse og arbejdere har gjort, at Orlogsværftet ved flere lejligheder har bevist, at det er konkurrencedygtigt overfor private værfter. Ved deltagelse i samarbejdsudvalg, personalenævn og lignende har man ydet sit bidrag til at fastholde denne position.

Men nye farer dukkede op. Med den KVR-regering, som dannedes i februar 1968, opstod tilsyneladende en stærk lyst til at forvandle værftet til slet og ret at være et reparationsværft. Det ville medføre en meget stærk nedskæring af mandskabet, og såvel Fællesorganisationen som afdelingen engagerede sig stærkt imod disse planer. Man fik inddraget Centralorganisationen af Metalarbejdere i forhandlinger med Orlogsværftets styrelsesråd, og det lykkedes at afværge den oprindelige tanke og få nedfældet et protokollat, hvis hovedprincip var, at arbejderstaben på Orlogsværftet skulle tilpasses den til enhver tid værende ordremængde, og at værftet skulle have en sådan status, at det var sikret større økonomisk handlefrihed både med hensyn til investeringer og til tilbudsgivning. Hermed skulle risikoen for Orlogsværftets omdannelse til reparationsværft være afværget. Centralorganisationen og Fællesorganisationen optog samtidig forhandlinger om sikring af efterløn for sådanne arbejdere, som alligevel ville blive berørt af beskæftigelsesforholdene — det vil sige sådanne arbejdere, som på grund af alder eller manglende anciennitet ikke faldt ind under de almindelige pensionsregler ved afskedigelse. Disse forhandlinger resulterede i, at der opnåedes efterløn på mellem 1 måneds og 4 måneders løn til de afskedsede, alt efter deres anciennitet.

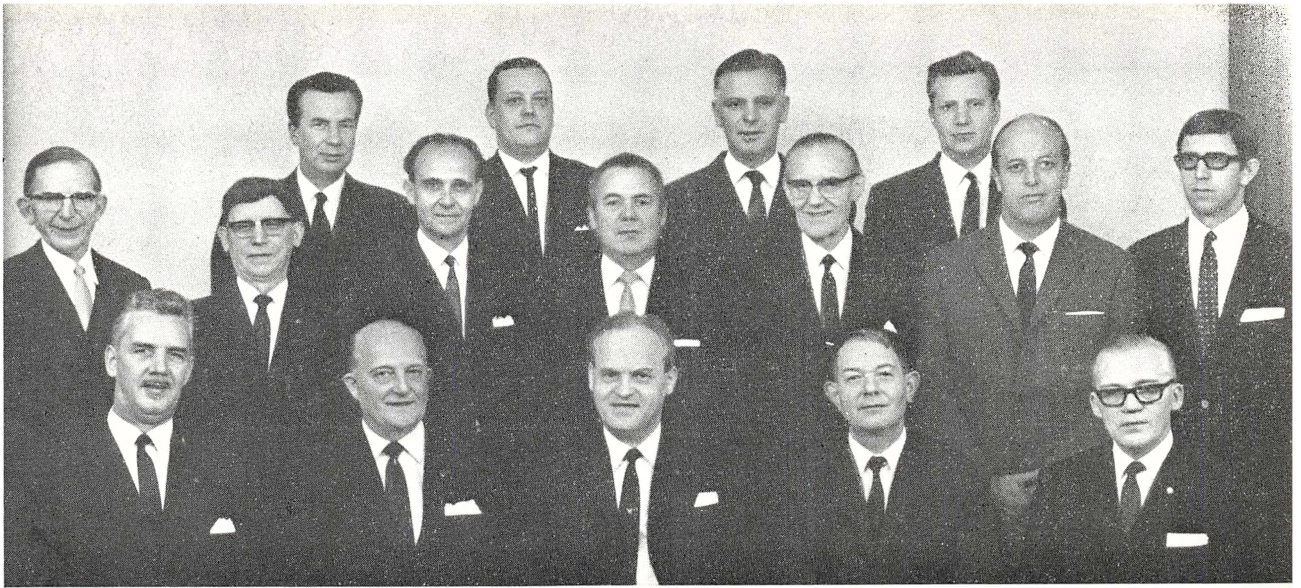
Det er organisationernes opfattelse, at det danske samfund ikke kan undvære Orlogsværftet også som nybygningsværft. Afdelingsformand Ejnar Larsen udtrykte sig således i et interview i fagbladet „Metal“ i januar 1969:

„Orlogsværftet er, udover den sikkerhed staten har ved selv at have et fuldt arbejdsdygtigt værft, en væsentlig prisregulator i forhold til de private værfter. Det må tillægges stor betydning. Der er her ført bevis for, at en statslig produktionsvirksomhed kan hævde sig i konkurrence med privatindustrien“.

Afdeling 10 har gennem de 50 år kun haft fire formænd. Den første, C. Borrild, var kun formand i 1 år. Den næste, Knud Schjøttz, gik af, da han i 1933 blev forretningsfører for Tilskærernes Aktieselskab, og hans efterfølger, Vald. Hansen, trak sig på grund af alder tilbage i 1954. Han havde specielt i de første år efter besættelsen været stærkt angrebet fra kommunistisk side, og det kom i det hele taget på den tid til mange politisk betonede opgør, også ved valg af kongresdelegerede. Men siden 1949 har afdelingen været skånet for større rystelser af den karakter, og Vald. Hansen blev stærkt hyldet ved sin afgang.

**FORMÆND OG
KASSERERE
GENNEM 50 ÅR**

C. Borrild	formand	1919—1920
Knud Schjøttz	„	1920—1933
Vald. Hansen	„	1933—1954
Ejnar Larsen	„	1954—
Hamberg	kasserer	1919—1924
Sv. Christensen	„	1924—1957
Helgo Arendt	„	1957—

AFDELING 11 — reparatører ved industrielle virksomheder — havde ved 25 års jubilæet i 1944 et medlemstal på 1735. Det voksede i årene op til 50 års jubilæet til godt 3100 aktive medlemmer (pr. 31. marts 1969) og ialt godt 3400. Afdelingen er dermed i 1970 den næststørste blandt Centralafdelingens 14 afdelinger, mens den i 1944/45 kun var nr. seks i rækken.

Afdelingens medlemmer er efteråret 1969 fordelt på ca. 390 arbejdspladser. Heraf har 85 klubbetegnelse, men tillidsmandsstaben består dog af ca. 130 tillidsmænd og repræsentanter på ca. 260 arbejdspladser.

Et af afdelingens største problemer har altid været det relativt store antal arbejdspladser, og især har det skabt betydelige vanskeligheder, at medlemmerne var beskæftiget på arbejdspladser med vidt forskellige tilhørsforhold i organisatorisk henseende på arbejdsgiversiden:

Omkring 1000 medlemmer er beskæftiget på 58 virksomheder under Dansk Arbejdsgiverforening.

Ca. 600 medlemmer er beskæftiget på 57 virksomheder under Foreningen af industrielle Reparationsværksteder.

Afdeling 11

Ca. 1500 medlemmer er beskæftiget på 113 virksomheder dels indenfor jernindustriens område, dels indenfor Entreprenørforeningens m. fl.

Ca. 300 medlemmer er beskæftiget indenfor stat og kommune.

Det var en landvinding for overenskomstarbejdet, da afdelingen i 1961 fik etableret en rammeaftale med statens mindre virksomheder. Den trådte i kraft i 1963, og i 1965 afløstes den af en fælles overenskomst. Denne fælles overenskomst omfatter alle statens mindre virksomheder i København, men den følges tillige af en del virksomheder og afdelinger i provinsen. Dette sidste kan siges også om både den overenskomst, afdelingen har med Bryggeriforeningen og med Københavns Havn — også de er i vid udstrækning retningsgivende for medlemmer af forbundet, der er beskæftiget på tilsvarende arbejdspladser i provinsområderne.

Afdeling 11 har på disse og andre områder etableret aftaler med arbejdsgiverne om automatisk regulering af lønnen. Sådanne aftaler er indgået med ialt 106 arbejdspladser, som har forpligtet sig til at følge den lønudvikling, der fremgår af den officielle lønstatistik fra Dansk Arbejdsgiverforening. Derudover har man med en række enkeltfirmaer indgået lokalaftale om lønregulering i henhold til afdelingens lønstatistik. Disse reguleringer finder sted kvartalsvis eller halvårligt.

Denne stærke aktivitet på lønområdet har også givet betydelige resultater. Afdeling 11 var i en lang årrække placeret på sidstepladsen for så vidt angår de københavnske afdelingers løngennemsnit. I juli kvartal 1968 var dette ændret til, at kun fire afdelinger lå over gennemsnittet i afdeling 11, og at afdeling 11 fra i 1961 at have ligget 30 øre under det samlede københavnske gennemsnit, op til 50 års jubilæet lå på et gennemsnit 19 øre over det samlede københavnske. Dette var et resultat af, at afdelingens ledelse specielt siden 1961 havde foretaget en systematisk gennemgang af samtlige arbejdspladseres både løn- og overenskomstmæssige placering.

Men det skyldes også, at afdelingen har videreudviklet et omfattende oplysningsarbejde blandt medlemmer og tillidsmænd. I 25 år holdt man til i Læseselskabets lokaler i Nørre Søgade, men efter at det nye AOF-center på Nattergalevej blev taget i brug i 1967, har også afdelingens oplysningsarbejde fået bedre vilkår at virke under. Der er holdt studiekredse og foredragsrækker, og afdelingen har hyppigt haft deltagere på forbundets tillidsmandskurser — især efter at der på kongressen i 1966 indførtes et særligt oplysningstilskud til afdelingerne. Også for de repræsentanter, som afdelingen har på arbejdspladser, hvor der ikke er hverken klub eller tillidsmand — altså de mindre arbejdspladser — har afdelingen arrangeret særlige foredragsrækker og møder.

Afdeling 11's ledelse har, hvad personsammensætning angår, altid været præget af stor stabilitet. Afdelingen har igennem de forløbne 50 år kun haft tre formænd og fem kasserere, men udover dem, hvis navne nævnes nedenfor, har naturligvis mange andre tillidsmænd øvet en værdifuld indsats. Blandt næstformændene må nævnes Georg Sibbern, der var næstformand i 16 år, før han valgtes til kasserer, Aksel Læssøboe, der fungerede 1944—1961, Otto Madsen, der var næstformand 1962—1969 og næstformanden ved 50 års jubilæet, Mogens Hylling, der i en årrække sammen med sin forgænger har forestået afdelingens oplysningsvirksomhed. Tidligere har oplysningsvirksomheden været ledet af S. A. Svendsen, Carl Larsen, A. Bille, Emil Larsen, Aksel Læssøboe og Helmuth Nielsen.

Carl Larsen og Carl Wieberg, der begge trak sig tilbage fra deres poster efter mange års virke på grund af alder, blev ved deres afgang udnævnt til æresmedlemmer.

**FORMÆND OG
KASSERERE
GENNEM 50 ÅR**

S. A. Svendsen	formand	1919—1939
Carl Larsen	„	1939—1961
Helmuth Nielsen	„	1961—
H. P. Sørensen	kasserer	1919—1925
Carl Wieberg	„	1925—1944
Georg Sibbern	„	1944—1951
Aage Bladt	„	1951—1961
Tage Frølund Thomsen	„	1961—

BLANDT de mest markante af de københavnske smedeafdelinger er vel nok — uden at forklejne andre — afdeling 12, smede og maskinarbejdere ved dieselmotor- og skibsmaskinindustrien, som stiftedes 11. august 1919. Under krig og besættelse markerede afdeling 12 sit 25 års jubilæum, hvor mange af afdelingens medlemmer, nemlig det betragtelige antal, der sejler som maskinassistenter i handelsflåden, måtte være fraværende. Ved det nu forestående jubilæum mindes vi de mange kammerater i afdelingen, der med livet som indsats passede deres tårn under krigens farefulde sejlads.

Søfart har altid spillet en stor direkte og indirekte rolle for afdeling 12's medlemmer. Efter den totale krigslørelse på verdenshavene, var der ved krigens afslutning i 1945 opstået et kolossalt behov for ny skibstonnage og ny skibsmotorkraft. Skibe og dieselmotorer var vigtige ting i genopbygningen, for skibe var og er stadig det billigste transportmiddel.

Det var helt nyt for afdelingen, at den efter besættelsen skulle komme til at opleve mangel på arbejdskraft. Det hang nok sammen med, at afdelingens område var præget af for ringe løn og for meget skiftchold, hvor-

Afdeling 12

for arbejdskraften gik andre steder hen. Der måtte derfor udføres et betydeligt arbejde i afdeling og klubber for at rette op på disse skævheder, så løn- og arbejdsforholdene kunne forbedres. Men også på andre faglige og politisk betonedede områder måtte tillidsmændene i disse første år efter besættelsen lægge ryg til, mest afgørende vel i 1956, hvor et mæglingforslag efter forkastelse ved urafstemning blev ophøjet til lov.

Afdeling 12's mangeårige formand, Torp Steffensen, afgik som formand 12. januar 1945, hvor fællestillidsmanden på B&W, Chr. Niels Jensen valgtes. Han var formand indtil sin død i 1952, hvor han afløstes af Aage Nielsen fra 21. oktober samme år. Denne blev det kun forundt at virke til 1955, hvor han midt på sommeren afgik ved døden og efterfulgtes som formand af Børge Olsen. Da denne på forbundets kongres i august 1959 valgtes til forbundssekretær, afløstes han på afdelingens formandspost af Louis Christensen, der trådte til 1. september 1959. Han ramtes imidlertid af svær sygdom og måtte fratræde, hvorefter formanden ved 50 års jubilæet, Tage Olsen, valgtes den 27. oktober 1964.

Afdeling 12's medlemmer er fordelt på relativt få arbejdspladser: Nordhavnsværftet, DFDS samt Burmeister & Wains fire arbejdspladser: Teglsøen, Wilders Plads, Motorfabrikken på Christianshavn samt Skibsværftet på Refshaleøen. Men afdelingen har som nævnt tillige et betragteligt antal, nemlig omkring 1000, sejlene medlemmer, der virker som ueksaminerede maskinassistenter i handelsflåden. Heller ikke afdelingens mange lærlinge skal glemmes i denne forbindelse.

Afdelingens medlemstal har været en del skiftende, stærkt berørt som dens arbejdspladser er af konjunkturerne indenfor skibsbygningsindustrien. Afdelingen havde ved starten 718 medlemmer, og meget hurtigt, nemlig allerede i 1923 placerede den sig som Københavns største smedefdeling. Denne position fastholdtes frem til 1942. Også i de sidste 25 år har med-

lemstallet svinget en del. Ved medlemsopgørelsen pr. 31. marts 1969 havde afdeling 12 ialt 2590 fuldt betalende medlemmer og var altså placeret som nr. seks i størrelsesorden.

Svingningerne i medlemstal hænger som nævnt sammen med, at skibsværftsindustrien — såvel reparation som nybygning af skibe og motorer — er et meget konjunkturfølsomt område. Det har afdelingen ofte måttet mærke, ikke mindst i forbindelse med værftskrisen i 1967, hvor megen aktivitet måtte udfoldes for at hindre, at den vigtige arbejdsplads, Skibsværftet på Refshaleøen, blev nedlagt som nybygningsværft. Takket være indgreb fra arbejdernes organisationer, i særlig grad Centralorganisationen af Metalarbejdere i samarbejde med arbejdspladsens egne tillidsmænd, lykkedes det at forhindre nedlæggelsen, og den gennemgribende rapport over værftets problematik, som udarbejdedes efter krav fra Centralorganisationen, skabte ny tillid til værftets konkurrenceevne. Denne situation krævede imidlertid, at afdelingens tillidsmænd yderligere stræbte efter hele tiden at være på højde med den tekniske udviklings krav, i særdeleshed nye lønsystemer, metodestudier, samarbejdsproblemer o. l. I efteråret 1969 havde dansk værftsindustri sikret sig så mange ordrer, at værfternes samlede beskæftigelse var sikret 2—3 år frem i tiden. Baggrunden herfor var — udover de foranstaltninger som værftskrisen havde påtvunget — bl. a. en gunstig skibsfinansieringsordning, som oprindeligt var gennemført omkring 1965, og som skulle ligestille dansk værftsindustri i konkurrencen med andre landes. I efteråret 1969 optoges forhandlinger om en forlængelse af denne ordning.

Afdeling 12 har altid lagt megen vægt på såvel de faglige uddannelsesproblemer som på det faglige oplysningsarbejde. Det vil den også gøre i fremtiden, således at den på bedst mulig måde kan støtte sine medlemmer ved løsningen af nye struktur- og ledelsesproblemer af enhver art.

FORMÆND OG
KASSERERE
GENNEM 50 ÅR

Peter Sørensen	formand	1919—1920
Arthur Jørgensen	„	1920—1925
Otto Wolf	„	1925—1930
S. Torp Steffensen	„	1930—1945
Chr. Niels Jensen	„	1945—1952
Aage Nielsen	„	1952—1955
Børge Olsen	„	1955—1959
Louis Christensen	„	1959—1964
Tage Olsen	„	1964—
Arne Christensen	kasserer	1919—1924
O. Th. Allermann	„	1924—1929
Max Petersen	„	1929—1938
Georg Jørgensen	„	1938—1954
Axel Jensen	„	1954—1956
M. Schierbech	„	1956—1957
Axel Jensen	„	1957—1968
Bent Jensen	„	1968—

FAGFORENING for Mekanikere og Instrumentmagere — Smedeforbundets afdeling 13 — blev stiftet 6. august 1919. Ved stiftelsen var den iblandt de københavnske afdelinger af mellemstørrelse, men medlemstallet voksede støt, og ved 25 års jubilæet i 1944 var afdelingen placeret som den næststørste afdeling i København med 2767 medlemmer. Allerede i 1946 var afdelingen blevet den største indenfor Centralafdelingen, og denne position er fastholdt siden.

Umiddelbart efter krigsafslutningen i 1945 var afdeling 13 stærkt præget af politiske brydninger. Der nedsattes et timandsudvalg med repræsentation fra socialdemokratisk og kommunistisk side, men de enhedsbestræbelser, som udfoldedes — på linje med tilsvarende bestræbelser på landspolitisk plan — mislykkedes, og ved oktober-generalforsamlingen 1946 blev den hidtidige mangeårige formand, Nicolaj Johansen, afløst af Ejgil Olsen.

Under krigen havde kontakterne mellem arbejderorganisationerne i de nordiske lande været meget mangelfulde, men især efter dannelsen af

Afdeling 13

SAS (det skete 31. juli 1946) blev det klart, at et samarbejde var nødvendigt. Her stod man nemlig overfor een arbejdsgiver, men selvstændigt organiserede ansatte i Danmark, Norge og Sverige, og det viste sig, at firmaet i sin lønpolitik søgte at spille det ene lands arbejdere ud imod de andre landes.

For at imødegå dette besluttede fællesklubberne hos SAS i alle tre lande at holde en konference i Norge, og heri deltog såvel afdeling 13's formand som afdelingens tillidsmand hos SAS. Konferencen fik et positivt forløb. Dels vedtog man retningslinjer for det fremtidige faglige arbejde, dels etableredes et fast samarbejde mellem fællesklubberne, som skulle orientere hinanden om nyskabelser på deres respektive arbejdspladser. Denne SAS-konference fulgtes senere op af Internationalt Transportarbejder Forbund på en konference for de implicerede forbund. Heri deltog fra Smedeforbundet daværende forbundssekretær D. Amstrup og afdelings 13's formand, og ITF konfirmerede de beslutninger, som SAS-konferencen tidligere havde truffet.

Også på kontormaskincområdet blev der etableret nordisk samarbejde. Det skete på initiativ af kontormaskinemekanikernes fagforening i Helsingfors, og i en konference deltog afdeling 13's formand sammen med repræsentanter for de øvrige tre nordiske lande. Man enedes her om fremtidig at søge holdt årlige møder på skift mellem landene, og allerede året efter holdtes — i samarbejde med klub 117 — en nordisk konference for kontormaskinemekanikere i København.

Afdeling 13 har iøvrigt gennem de sidste 25 år — således som også medlemstallet er et udtryk for — været pålagt stadigt stigende arbejdsbyrder. Afdelingens medlemstal — ved 50 års jubilæet 4923 — er fordelt på et meget stort antal arbejdspladser (1969: ca. 400), og skiftende bestyrelser har derfor lagt pres på Centralafdelingen for at få tildelt større

administrationstilskud. Kun derigennem kunne man magte at sætte den fornødne arbejdskraft ind i afdelingsarbejdet. Afdeling 13's stadige anstrengelser i så henseende har givet resultat i den forstand, at de har været direkte anledning til gentagne revisioner af administrationstilskuddene til afdelingerne og også har øvet væsentlig indflydelse på de omlægninger af Centralafdelingens struktur, som er gennemført i tidens løb.

Når afdelingen voksede så stærkt, hang det sammen med, at den elektroniske udvikling efter krigen foregik med en fart, som næppe mange havde tænkt sig. Traditionelt hørte de elektroniske arbejdspladser til afdeling 13's område. Den voldsomme opblomstring af radio- og TV-branchen, flymekanikerområdet, det stadigt mere omfattende kontormaskine- og EDB-område har pålagt afdelingen forhandlings- og overenskomstforpligtelser, som man ikke kunne forudse, og de mange nye arbejdspladser på disse områder skabte problemer for afdelingsledelsen. For hvordan skulle een enkelt fastlønnet afdelingstillidsmand kunne overkomme at holde kontakt i rimelig udstrækning med så mange arbejdspladser?

Afdeling 13's bestyrelse har drøftet disse problemer utallige gange, og selvom divergerende opfattelser i bestyrelsen ofte er kommet til udtryk, stræbte man altid efter at nå frem til fælles forslag til løsning af afdelingens problematik. Bestyrelsen indså klart, at en omlægning af afdelingens hidtidige struktur var nødvendig, og på bestyrelsesmøder og generalforsamlinger formulerede afdelingen krav om ansættelse af mere mandskab på afdelingskontoret. Dette fik betydning for de føromtalte strukturforhandlinger i Centralafdelingen.

Det var også heri, at Centralafdelingen fandt motivering for at iværksætte en undersøgelse af arbejdspladsernes afdelings-tilhørsforhold med det sigte at finde frem til en mere hensigtsmæssig fordeling af arbejdet imellem de forskellige afdelinger.

I de senere år er på afdeling 13's område yderligere et væsentligt problem dukket op. Ved mange overenskomstfornyelser er det, ikke mindst på afdeling 13's område, lykkedes at sikre medlemsgrupper sociale goder, der har funktionæragtig karakter. Sideløbende hermed har Smedeforbundet formuleret principkrav om, at forbundets medlemmer overalt skal have samme tryghedsgoder som funktionærer — et krav, som den tekniske udvikling og behovene for stadig ny uddannelse yderligere vil styrke i kommende år. Afdeling 13 har derfor med stor tilfredshed noteret, at forbundets kongres i august 1969 besluttede at oprette et særligt „funktionærsekretariat“, som skal varetage alle problemer af arbejds- og overenskomstmæssig karakter på dette vigtige område.

FORMÆND OG
KASSERERE
GENNEM 50 ÅR

Sigvard Munk	formand	1919—1931
Nicolaj Johansen	„	1931—1946
Ejgil Olsen	„	1946—1950
Carl Johansen	„	1950—1962
Erik Jensen	„	1962—1969
Jan Andersen	„	1969—
Carl Nielsen	kasserer	1919—1932
Svend Nielsen	„	1932—1946
H. Verner Larsen	„	1946—1949
Carl Johansen	„	1949—1951
Vagn Willumsen		„	1951—1956
Orla Petersen	„	1956—1957
Vagn Willumsen	„	1957—

GANSKE vist kaldtes Automekanikernes Fagforening — afdeling 14 — ved stiftelsen den 13. august 1919 for „Automobil- og Cyklemekanikernes Fagforening“, men cyklerne har i mange år ført en tilbagetrukken rolle i afdelingens liv, og ganske særligt har de sidste 25 år medført en overvældende udvikling for automobilismen og dermed for beskæftigelsesmulighederne for afdelingens medlemmer.

Ved afdelingens 25 års jubilæum i 1944 var medlemstallet ca. 2200, men vilkårene var uhyre besværlige. Den daværende afdelingsformand, Alfred Nielsen, skrev i festskriftet dengang, at „krigen satte de fleste biler på klodser, og dermed troede vi, det hele gik i stå. Dog takket være generatorne kom der gang i det igen . . .“. I disse ord ligger, at vilkårene specielt for automekanikerne var ekstraordinære under krigen 1940—1945, og dengang kunne man endda ikke skrive om alt det, der skete. Af afdelingens protokoller fra den tid fremgår det (og det samme var tilfældet for mange andre afdelinger), at man kun med største besvær kunne gennemføre det normale forenings- og organisationsarbejde. Gang på gang måtte fastsætte

Afdeling 14

generalforsamlinger udsættes. I almindelighed blev de så holdt på søndag formiddage. Men dertil kom, at en stor del af afdelingens arbejdspladser — autoværkstederne — direkte arbejdede for den såkaldte værnemagt med det resultat, at et meget stort antal af dem blev saboteret som led i modstandskampen imod den nazistiske besættelse af landet. Selvom de fleste havde den største sympati herfor, medførte disse begivenheder store vanskeligheder for afdelingen og dens bestyrelse.

Også efter befrielsen i maj 1945 skulle der gå en del år, før arbejdsvilkårene for landets automekanikere blev normale. Der eksisterede fortsat benzinrationering, ligesom det af valutariske grunde gik langsomt med den fornyelse af landets bilpark, som var nødvendig. Bilerne fra før krigen var i en ynkelig forfatning, og nye biler kunne — oprindeligt kom de hertil i meget små antal — kun fås på særlige bevillinger. De gamle biler kunne således ikke udskiftes så hurtigt, som det egentlig var formålstjenligt, og mange mekanikere var derfor beskæftiget med at tilbageføre dem fra generatordrift til benzindrift.

Med normaliseringen af bilforsyningen til landet opstod nye problemer. Automekanikerbranchen blev efterhånden et meget populært uddannelsesfelt for unge, og de mange nye ting, som kom frem, gjorde det nødvendigt at engagere sig stærkt i den faglige uddannelses problemer, ligesom den omstændighed, at nye automobilmfabrikker kom til landet for at konkurrere om forsyninger til det undermættede danske marked, skabte rent fagforingsmæssige problemer, som bestyrelsen måtte tage stilling til.

En af de ting, som tidligt efter krigen toges op til drøftelse, var etableringen af et landsomfattende samarbejde mellem alle automekanikere. I maj 1949 stiftedes Automekanikernes Landssammenslutning som et organ, der skulle tage sig af fælles problemer for alle automekanikere, og det var naturligt, at afdeling 14's formand, Alfred Nielsen, der var initiativtager til

samarbejdet, valgtes til formand for landssammenslutningen. Han havde stor erfaring på området, og landssammenslutningen blev i de kommende år det naturlige forum for drøftelse af værksteds- og arbejdsforhold, ligesom de stadigt tilkommende nye lønsystemer blev taget op.

Dette landsomfattende samarbejde viste sig hurtigt så meget mere nødvendigt, som at de store autoværksteder landet over begyndte at indføre akkordsystemer og bonusordninger i forståelse med automobilfabrikkerne.

Hver fabrik arbejdede med sit system med det resultat naturligvis, at systemerne også vekslede fra værksted til værksted alt efter, hvilket fabrikat værkstederne arbejdede med. Denne udvikling har siden fortsat og er blevet yderligere udvidet til standardtider for de forskellige automobilmærker.

På det lønmæssige område var virkningerne af alt det nye ikke altid tilfredsstillende. Afdelingen var derfor med-initiativtager til, at autobranschens samlede lønforhold og stillingtagen til de nye lønsystemer blev taget op til forhandling med branchens arbejdsgivere, og netop i tiden op til 50 års jubilæet afgav et særligt udvalg, hvori afdelingens formand var en af forbundets to repræsentanter, en betænkning, som skulle kunne løse problemerne. Det blev yderligere besluttet at nedsætte et permanent udvalg til at søge betænkningens forslag omsat i virkelighed ude på arbejdspladserne, hvor det specielt blev forventet, at provinsværkstedernes folk skulle kunne opnå væsentlige fordele.

Også på andre områder, f. eks. vedrørende det sikkerhedsmæssige, har afdelingen været med til at rejse nye tanker. Det forslag er fremført, at der burde indføres autorisation til værksteder, som påtager sig reparationer o. l., hvis udførelse har betydning for færdselssikkerheden.

I over halvdelen af afdeling 14's første 50 år var Alfred Nielsen formand. Han blev valgt i 1933 og trak sig på grund af alder tilbage i oktober 1960.

På formandsposten afløstes han da af Felix Petersen, som i en årrække havde været næstformand, og som første gang var valgt til bestyrelsen i 1935. Han havde som sin forgænger en solid placering iblandt afdelingens medlemmer, og også han valgtes til formand for Automekanikernes Landsammenslutning. Felix Petersen døde imidlertid allerede 21. december 1964, kun 56 år gammel. I januar 1965 valgtes den hidtidige næstformand, Otto Hellberg, som i en årrække var fællestillidsmand hos Nordisk Diesel, til ny afdelingsformand, men allerede i november 1967 — efter at der på en forudgående generalforsamling var rejst stærk kritik imod formandsberetningen, der forkastedes — valgtes den daværende næstformand, Jørgen Madsen, til formand.

Blandt afdelingens tillidsmænd er der grund til særligt at fremhæve Charles Sørensen som mangeårigt bestyrelsesmedlem, og kassereren, Alfred Baasch, hvem afdelingen 25. april 1969 kunne fejre som 35 års jubilær på denne post. Næstformand ved 50 års jubilæet er Arne Rasmussen.

**FORMÆND OG
KASSERERE
GENNEM 50 ÅR**

Th. Carstensen	formand	1919—1919
Leo Christensen		„	1919—1925
Rich. Ludvigsen	„	1925—1931
A. E. Nielsen	„	1931—1933
Alfred Nielsen	„	1933—1960
Felix Petersen	„	1960—1964
Otto Hellberg	„	1965—1967
Jørgen Madsen	„	1967—
Alfred Baasch	kasserer	1934—

MED ca. 300 deltagere på den stiftende generalforsamling den 14. august 1919 placerede afdeling 15 — smede og maskinarbejdere på specialfabrikker — sig allerede fra starten blandt de største i København, og medlemstallet voksede i mange år konstant fra år til år, indtil afdelingen i 1942 placerede sig som den største i København og året efter endda passerede et medlemstal på 3000 og blev landets største afdeling.

I de sidste 25 år er medlemstallet gradvis gået tilbage. Andre afdelinger er skudt frem, og afdeling 15's arbejdspladser har undergået en forvandling. Strukturrationalisering og lignende har ramt mange af dem, andre er udflyttede til omegnen eller provinsen. Ved 50 års jubilæet havde afdelingen ca. 2000 medlemmer, heraf pr. 31. marts 1969 1755 fuldt betalende.

Som andre afdelinger fik også afdeling 15 straks fra starten hænderne fulde med arbejde. I festskriftet fra 1944 hedder det: „På de fleste af afdelingens arbejdspladser var der rejst lønkrav, som ikke kunne bringes i orden ved lokale forhandlinger, da så godt som alle firmaerne var med-

Afdeling 15

lemmer af Metalindustriens Sammenslutning, og lønkravene derfor måtte behandles ad voldgiftsretlig vej“. Det har stedse været sådan, at så godt som alle afdeling 15's arbejdspladser var organiserede i jern-sammenslutningen, og det har skabt en række særlige problemer for afdelingens lønarbejde.

Afdeling 15 fik fra starten en højt kvalificeret ledelse. Til formand valgtes sekretær i Smedeforbundet Vilh. Christensen, der tidligere — men før den megen uro — havde været formand for afdeling 1, og til kasserer valgtes Carl Larsen, som også havde været med i afdeling 1's ledelse, og som ved Centralafdelingens stiftelse blev dennes første sekretær.

Afdelingen har vel blandt alle københavnske afdelinger haft færrest skift i ledelsen. Vilh. Christensen var formand til 1937, da han, der da var næstformand i forbundet, trak sig tilbage og efterfulgtes af Ove Petersen, som også er formand ved 50 års jubilæet. Kun besættelsen 1940—1945 gjorde, at Ove Petersens formandstid ikke har været ubrudt. Han blev i 1941 i forbindelse med arrestationen af de danske kommunister anholdt ved dansk politis foranstaltning, og hans vej gik fra Vestre Fængsel over Frøslevlejren til den tyske koncentrationslejr Stutthof — ialt fire års indespærring under umenneskelige forhold, som han måtte dele med mange hundrede andre.

I Ove Petersens ufrivillige fravær virkede den hidtidige næstformand, Møller Andersen, først som konstitueret formand, fra april 1942 som valgt, indtil Ove Petersens hjemkomst fra tysk fangenskab. Ove Petersen genindtrådte da i formandshvervet.

Ove Petersen havde haft Møller Andersen som læremester under sin læretid i Glasgow i Skotland, hvortil han kom som 12 årig, og hvorfra han vendte tilbage til Danmark som 21 årig. Han var 34 år, da han valgtes til afdelingsformand i 1937.

Som nævnt blev Carl Larsens tid som afdelingskasserer kun kort. Han afløstes januar 1920 af H. Bünger, og denne holdt ud i samfulde 42 år indtil 10. april 1962, hvor han afløstes af den nuværende kasserer, Hilmer Østergaard, som i en årrække har været tillidsmand hos Weilbach & Cohn.

Ved 50 års jubilæet er Svend Hermansen, tillidsmand på Valby Maskinfabrik, afdelingens næstformand, og som sekretær virker fællestillidsmand på Disa, John Hansen. Svendrepræsentant i lærlingeafdelingen er tillidsmand Martin Bundgård, Weilbach & Cohn.

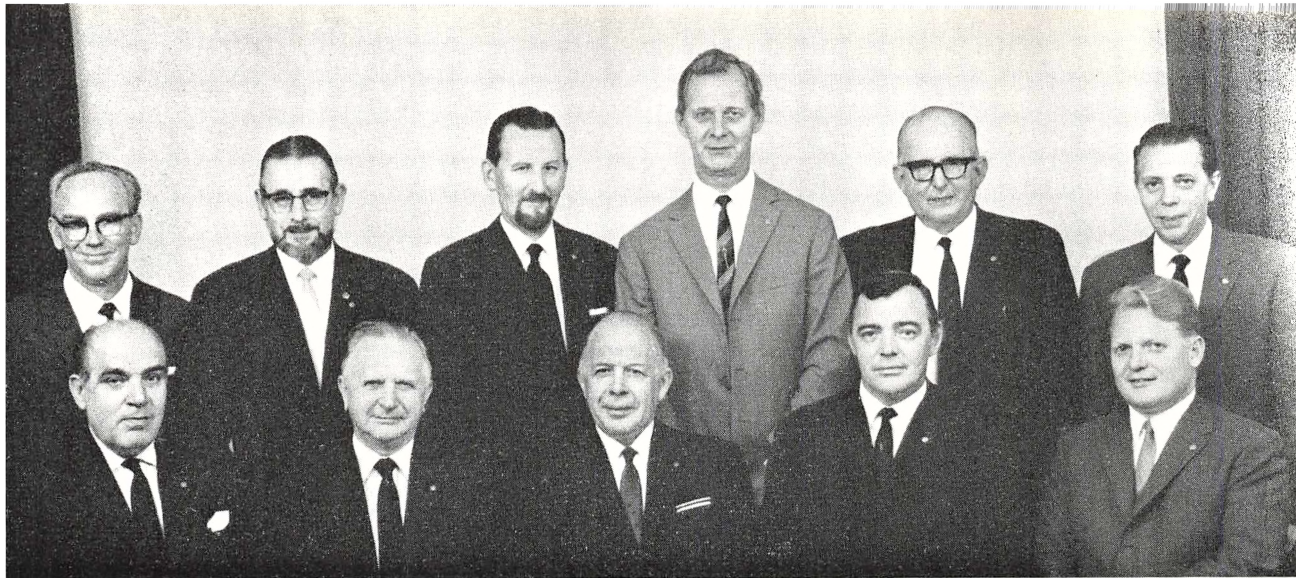
Der har ofte stået dramatik omkring afdeling 15. Skiftende formænd har været udsat for trusler på livet: Vilh. Christensen blev en dag holdt op med gevær af en gal mand, Møller Andersen blev under besættelsen truet med revolver til at udlevere skrivemaskiner, og Ove Petersen har også været truet med revolver og gevær ved flere lejligheder. Særlig dramatisk gik det til, da et medlem engang på en generalforsamling ville stikke ham ned med en kniv. I stedet kom det til at gå ud over et medlem, der virkede som dørkontrol. Han blev stukket ned, da han ville hindre overfaldsmanden i at komme ind, og først efter et længere sygeleje kom han sig efter overfaldet.

Afdelingens formand, Ove Petersen, har i en årrække været en ivrig deltager i alle diskussioner inden for forbundet, og afdelingen har ved flere lejligheder — således efter kongresserne både i 1966 og i 1969 — taget afstand fra, at formanden for en af de større københavnske afdelinger, som afdeling 15 stadig er, ikke er blevet indvalgt i forbundets hovedbestyrelse. Man har ment, at de københavnske delegerede på kongresserne ikke har foretaget indstillingsvalg til de samlede kongresser på korrekt måde, men efter 1966-kongressen afviste hovedbestyrelsen, at der skulle være handlet i modstrid med forbundets love. Klagen over valget på 1969-kongressen var ikke behandlet, da disse linjer blev skrevet.

Afdelingens indre liv har som nævnt i de sidste 25 år været præget af, at store arbejdspladser har skiftet karakter. Fusionen af Thrige-Titan, Atlas' overgang til anden ledelse og udflytning til Ballerup og Lundtofte, totalt ophør af gamle firmaer som I. C. Eickhoff, Tuxham, Motorfabrikken Dan, Brdr. Simonsgaard m. fl. — altsammen har det sat sit stærke præg på afdelingens udvikling og har skabt store problemer af beskæftigelsesmæssig og økonomisk karakter for medlemmerne, som afdelingsledelsen har måttet tage sig af i samarbejde med forbundet. Hertil kommer den stærke nedgang i antallet af beskæftigede hos Pindstofte og på Valby Maskinfabrik. Sidstnævnte sted har man yderligere i årene op til 50 års jubilæet måttet tage stilling til ledelsens ønske om afvikling af den gamle, traditionsrige bonusordning for medarbejderne. Samtidig hermed er skifteholdsarbejdet, som tidligere var meget udbredt på afdelingens område, reduceret til et minimum. Det er de færreste ked af, for ingen ønsker at arbejde på et tidspunkt, hvor flertallet af den øvrige befolkning har fri, så meget mindre, som skifteholdsarbejde har vist sig direkte skadeligt for helbredet.

**FORMÆND OG
KASSERERE
GENNEM 50 ÅR**

Vilh. Christensen	formand	1919—1937
Ove Petersen	„	1937—1941
Møller Andersen	„	1942—1945
Ove Petersen	„	1945—
Carl Larsen...	kasserer	1919—1920
Henry Bünger	„	1920—1962
Hilmer Østergaard	„	1962—

OGSÅ afdeling 17 — smede og maskinarbejdere på mindre maskinfabrikker — blev stiftet i 1919, nemlig 14. august. Efter oprettelsen af de respektive branchefdelinger stod man tilbage med en del arbejdspladser, som var vanskelige at anbringe. Men det skulle vise sig, at afdelingen i tidens løb blev en af de store. Den havde ved starten 679 medlemmer og nu ved 50 års jubilæet ca. 2800 medlemmer.

Afdeling 17 har som andre afdelinger haft urolige perioder og har ofte i sit faglige arbejde mødt betydelige vanskeligheder overfor besværlige arbejdsgivere. Det er klart, at forholdene var sværest i afdelingens første år, fordi den omstændighed, at afdelingen jo skulle tage sig af de mindre maskinfabrikker bl. a. indeholdt, at mange arbejdsgivere var uorganiserede og uden forståelse for værdien af overenskomstsmæssige arbejdsforhold.

Selvom dette skrift først og fremmest skal omhandle hovedtræk i udviklingen fra de sidste 25 år skal et par eksempler på fagforeningernes arbejdsvilkår i 1920'erne nævnes — mest for at yngre medlemmer kan få lejlighed til at drage sammenligninger mellem før og nu.

Afdeling 17

I afdelingens første år var en del medlemmer beskæftiget ved forskellige større stålkonstruktionsopgaver. Nogle af dem blev udført med tysk forarbejdede materialer og for tysk regning. De tyske arbejdsledere ville søge at presse arbejdslønnen ned til et absolut minimum, og da det mislykkedes, importerede de tyske arbejdere. Men da disse fik sagens sammenhæng forklaret, faldt arbejdsgivernes aktion til jorden. De tyske kolleger viste ubrydelig solidaritet med afdelingens medlemmer.

Et særlig grelt tilfælde af forstokket arbejdsgivermodstand mødte afdelingsformanden — det var Johannes Nielsen — i 1928 på Strandmøllen, hvor der arbejdede 7—8 uorganiserede svende. Arbejdstiden var 10—12 timer daglig, lønnen mellem 84 øre og 100 øre i timen. Arbejderne boede i fabrikkens huse og var altså en slags „stavnsbundne“. De forhold ville afdelingen rydde op i, men det kom til at gå hårdt til. Først truede fabrikanten afdelingsformanden med korporlig udsmidning af fabrikken, og da fabrikanten derefter opdagede, at en af arbejderne havde indmeldt sig i fagforeningen og søgt at få andre til at følge efter, blev den pågældende på stedet afskediget og opsagt til med få dages varsel at forlade sin lejlighed.

Afdelingen skaffede kollegaen en ny bolig, og på selve flyttedagen mødte alle afdelingens arbejdsløse medlemmer op som flyttemænd foran huset. Det vakte kolossal opsigt i det lille bysamfund, og aktionen endte som en god agitation for afdelingens faglige arbejde.

Det må siges, at afdelingen i dag har mange store arbejdspladser, skønt der i den forløbne tid er en del af afdelingens større arbejdspladser, som enten er blevet nedlagt eller flyttet til provinsen.

Under besættelsen opstod en del nye virksomheder, som gav anledning til en del konflikter på grund af de af krigen skabte forhold. For at illustrere forholdene på enkelte af disse virksomheder skal det nævnes, at

virksomhederne blev bevogtet af bevæbnede hipoer og vagthunde, og man kunne på daværende tidspunkt ikke komme rundt på de pågældende virksomheder uden ledsagelse af de berygtede „hipoer“.

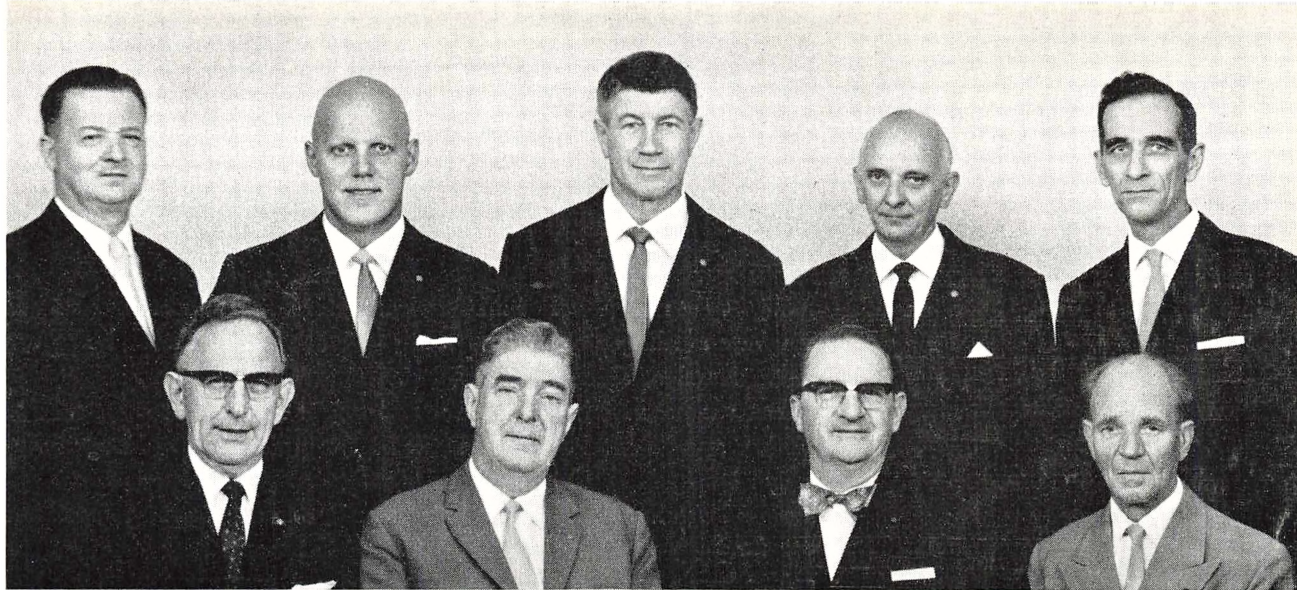
Af afdelingens formænd gennem årene må særlig nævnes Aage Bressendorf, der fungerede i 21 år som formand og i denne periode oplevede en besættelse og en deraf følgende uro på arbejdspladserne, som Aage Bressendorf ved sin joviale og kammeratlige måde klarede på en for medlemmerne og afdelingen tilfredsstillende måde. Blandt tidligere formænd afgik Johannes Nielsen i 1931, fordi han overtog en stilling i den da eksisterende kooperative forretning „Aurora“. Han blev senere selvstændig indehaver af en betydelig fabrikationsvirksomhed og var iøvrigt i en årække fremtrædende indenfor Arbejdernes Radioforbund. En markant formandsskikkelse i 1930'erne var Heinrich Wolf, som imidlertid døde i en ung alder, kun 36 år gammel.

Blandt kassererne må fremhæves Ludvig Bendixen, der virkede fra afdelingens start den 14. august 1919 til den 25. april 1956. Ludvig Bendixen var altså kasserer i 37 år.

Afdelingsbestyrelsen har også skiftet en del gennem årene, men det har altid været den siddende afdelingsbestyrelses fornemste opgave at gøre en indsats for kollegerne, især da afdelingen tæller mange små arbejdspladser, som ofte kræver en ekstra indsats fra vore tillidsmænd og afdelingsbestyrelse. Derfor skal der til slut lyde en tak til vore tillidsmænd og klubbestyrelsesmedlemmer. Vi håber samtidigt, at det gode samarbejde, der har været gennem årene, stadig må fortsætte til gavn for vore medlemmer og den bevægelse, vi tilhører.

FORMLÆND OG
KASSERERE
GENNEM 50 ÅR

J. Malling	formand	1919—1925
Johannes Nielsen	„	1925—1931
Heinrich Wolf	„	1931—1934
Kai Petersen		„	1934—1938
Chr. Olsen	„	1938—1941
Aage Bressendorf	„	1941—1962
Dirch Petersen	„	1962—
Ludvig Bendixen	kasserer	1919—1956
Dirch Petersen	„	1956—1961
Knud Hermansen	„	1961—1965
Erik Hansen	„	1965—1965
Jørgen Petersen	„	1965—

AFDELING 18 — værktøjsmagerne og smede og maskinarbejdere på værktøjsfabrikker — blev stiftet 15. august 1919. Den startede med ca. 250 medlemmer og var således ved stiftelsen den næstmindste af samtlige københavnske afdelinger — kun afdeling 8 var mindre. Ved 50 års jubilæet var medlemstallet (31. marts 1969) steget til ca. 2000, hvoraf 1865 var aktive. Afdeling 18 var hermed rykket frem mellem de største afdelinger i København, idet nu 7 afdelinger af ialt 14 var mindre end den.

Afdeling 18 har altid været præget af, at medlemmerne var spredt på mange arbejdspladser. Det var derfor naturligt, at den første bestyrelse som sin første handling besluttede at oprette et særligt kartotek over alle de arbejdspladser, som afdelingen omfattede, for man var klar over, at der var et stort arbejde at udføre med at få alle indenfor branchen organiseret. Dette blev klaret, fordi man samtidig hermed satte en aktion igang blandt medlemmerne for at få oprettet klubber alle steder, hvor dette var praktisk

Afdeling 18

muligt, og at man på øvrige arbejdspladser sikrede sig en fast repræsentant, som dels afdelingen kunne „holde sig til“, dels medlemmerne bruge som mellemmand til afdeling og forbund.

Det var naturligvis ikke mindst lønarbejdet for de på mange arbejdspladser spredte medlemmer, som stod i forgrunden, og afdeling 18 var meget hurtig til at få iværksat en egentlig analyse af, hvordan medlemmernes lønstatus var. Den første lønstatistik, som afdelingen gennemførte, var for januar 1920. I statistikken deltog 132 medlemmer, som gennemsnitlig havde en timefortjeneste på 253 øre. Derefter fulgte jo en lang årrække med meget skiftende fortjenester, påvirket af prisfald og konjunktur ned- og opgange, og ved 25 års jubilæet var afdelingens gennemsnitsfortjeneste 261 øre. I april kvartal 1969 havde afdelingen 111 arbejdspladser, og det samlede gennemsnit for akkord og timeløn tilsammen blev opgjort til 1575 øre i timen.

Dette forudsatte, at afdelingsledelsen opretholdt nær kontakt til arbejdspladserne, og netop dette har for skiftende afdelingsledelser stået som deres vigtigste opgave. Men problemerne på de mange arbejdspladser har kun kunnet klares i kraft af, at afdelingen stedse har lagt stor vægt på det faglige oplysningsarbejde. Afdelingen har altid sat en ære i at sende deltagere til forbundskurser, ligesom den gennem et selvstændigt studiekredsarbejde har søgt at gøre tillidsmænd og andre aktive medlemmer fortrolige med praktisk fagforeningsarbejde. I særlig grad er denne virksomhed udbygget siden 1966, da forbundskongressen vedtog at indføre et særligt bidrag fra forbundet til afdelingernes oplysningsarbejde. Afdeling 18 har siden da gennemført særlige weekendkurser for tillidsmænd, klubkasserere og studiekredsdeltagere, og man har haft megen glæde af denne nye aktivitet. I 1968/69 udbyggedes den informationsvirksomhed fra afdelingen og ud til medlemmerne, som alt dette er et udtryk for, med særlige aften-

møder for klubbestyrelsesmedlemmer på alle afdelingens arbejdspladser. På disse møder er det de enkelte arbejdspladseres specielle problemer, som tages op til drøftelse, og det er afdelingsbestyrelsens indtryk, at der er stor tilfredshed med denne nyskabelse.

Afdeling 18 er ved afdelingens og Centralafdelingens 50 års jubilæum den eneste af de københavnske afdelinger, som har samme ledelse som ved 25 års jubilæet. I jubilæumsskriftet fra 1944 figurerer Otto Hansen som formand, men han måtte trække sig tilbage fra posten på grund af sygdom i efteråret 1944. Otto Hansen havde været medlem af afdelingens bestyrelse helt siden starten i 1919, og som det fremgår af nedenstående oversigt over afdelingens ledelser gennem årene, var det med hans tiltræden som formand i 1923, at der for alvor kom stabilitet ind i ledelsen. Otto Hansen var en pligtopfyldende formand med det praktiske greb om organisationsarbejdet, som var nødvendigt. Hans råd til medlemmerne og hans egne gerninger var altid velovervejede og præget af, hvad der ud fra hans bedste overbevisning var til størst gavn for medlemmerne. Otto Hansen afløstes ved sin afgang i 1944 af den nuværende formand, Julius Nielsen, der havde været afdelingens kasserer fra 1938 og medlem af bestyrelsen siden 1934. Til ny kasserer valgtes ved samme lejlighed Leif Guldborg, og afdelingen kunne i oktober 1969 markere begge disse kollegers 25 års jubilæum på deres tillidsposter.

Mange andre end de her nævnte har naturligvis været aktive i afdelingsarbejdet på en måde, som bør mindes. I en meget lang årrække (fra 1926) var E. M. Nielsen næstformand, og blandt bestyrelsesmedlemmer, som iøvrigt opnåede over 25 års anciennitet som sådanne, bør fremhæves Poul Nielsen, der var tillidsmand i firmaet Henning Klee, og Vilh. Bærentzen, der både har beklædt kasserer-, næstformands- og sekretærposten i afdelingen, af hvis bestyrelse han med kun ganske kortvarige

afbrydelser var medlem fra 1932 til 1967. Vilh. Bærentzen blev i 1947 valgt til sekretær i Metalarbejdernes Arbejdsløshedskasse, en stilling, som han på grund af alder fratrådte på arbejdsløshedskassens delegeretmøde i august 1969.

**FORMÆND OG
KASSERERE
GENNEM 50 ÅR**

Philip Petersen	formand	1919—1919
C. Wendelboe	„	1919—1920
Axel Jørgensen		„	1920—1923
Otto Hansen		„	1923—1944
Julius Nielsen	„	1944—
Carl Aaberg	kasserer	1919—1922
A. V. S. Sørensen	„	1922—1934
Vilh. Bærentzen		„	1934—1938
Julius Nielsen	„	1938—1944
Leif Guldborg	„	1944—

I forbindelse med omtalen af de 14 afdelinger, som tilsammen udgør Centralafdelingens grundlag, bringes billeder af afdelingsbestyrelserne i efteråret 1969 — altså så nær op til Centralafdelingens 50 års jubilæum som praktisk muligt. Formændene er yderligere portrætteret side 82. Bestyrelsernes sammensætning var, idet medlemmerne her nævnes i den rækkefølge, hvori de er placeret på billederne ved de respektive afdelinger:

Afdeling 2:

Første række fra venstre: Holger Ebert (revisor), Palle Arnesen (næstformand), E. Nicolaisen (formand), Holger Larsen (kasserer), G. Klinkvort (revisor). — Anden række fra venstre: Harly Jensen, Berth Petersen, Emil Jacobsen, Bent Svensson, Poul Pless og Frits Bauch.

Afdeling 4:

Første række fra venstre: Bent Jensen, Etlar Jensen (kasserer), Hans H. Hansen (formand), Helmuth Schou (næstformand). — Anden række fra venstre: V. Lykke Sørensen, Leif Grønvald, Sv. E. Andersen, Erik Jensen, Hans L. Andersen, Rud Michalski Jensen. (Bestyrelsen består desuden af Carl H. Jensen).

Afdeling 5:

Afdeling 5's bestyrelse (intet billede) var efteråret 1969 således sammensat: Svend Nielsen (formand), Knud Leo Larsen (næstformand), Kaj Vinge Petersen (kasserer), Oluf Kruse, Bent Fjellerad, Herman Mortensen, Niels Jensen, Georg Olsen, Helmer Kylbo, Ove Aagreen, Bjarne Jensen. — Revisorer: Carl Andersen, Poul Christensen.

Afdeling 6:

Første række fra venstre: Tage Kirkebye, Børge K. Jensen (kasserer), Alex Hansen (formand), Hans Frank (næstformand), Aksel Daugbjerg. — Anden række fra venstre: Svend Larsen, Villy Petersen (revisor), Kjeld Olsen, Knud Mikkelsen, Gert Møller, Knud Olesen, Tage Schlander (revisor).

De 14 afdelingers bestyrelser

Afdeling 7:

Første række fra venstre: Leif Lantow (sekretær), Agne Jønsson (næstformand), Anker Petersen (formand), Erik Nielsen (kasserer). — Bagved fra venstre: Aksel Rasmussen, Knud Zöllner Jensen, Find Rasmussen, Leo Hartelius, Poul Erik Sørensen, Willy Hansen, Ove Fischer, Leo Trantel, Lars Peitersen, Børge Henriksen.

Afdeling 8:

Afdeling 8's bestyrelse (intet billede) var efteråret 1969 således sammensat: Leif Wivel (formand), John Kielsen (næstformand), Erik Frederiksen (kasserer), Erik Jensen (sekretær), William Hindsberg, Vilhelm Nielsen, Ejler Dinesen, Iver Nielsen, Oscar Christensen.

Afdeling 10:

Første række fra venstre: Verner Jensen (sekretær), Erik Rasmussen, Helgo Arendt (kasserer), Ejnar Larsen (formand), Alex Nielsen (næstformand), Louis Mortensen. — Anden række fra venstre: Ove Nielsen, Carl Liljedahl (revisor), Bent Christensen, Poul Bengtson, Axel Olsen, Rino Jensen, Sv. Aa. Mortensen, Geert Jansen, Arne Soelberg (revisor).

Afdeling 11:

Første række fra venstre: Otto Madsen, Tage Frølund Thomsen (kasserer), Helmuth Nielsen (formand), Mogens Hylling (næstformand), Karlo Petersen. — Anden række fra venstre: Carl Bruun (revisor), C. Hjort Petersen (revisor), Paul Meierhoff, Tonny Lund, Søren Laursen, Svend Nygaard, Jørgen Larsen. — Tredie række fra venstre: Mogens Jacobsen, Erik Hansen, Erik Brun Hansen, Arvid Hansen.

Afdeling 12:

Første række fra venstre: Haubert Jacobsen, Wilfred Rasmussen (næstformand), Tage Olsen (formand), Bent Jensen (kasserer), Otto Andersen. — Anden række fra venstre: Aage Klintso (revisor), Ivan Schnipper, Johnny Laugesen, Ivan Hansen, Ib Rahr, Per Thomsen. — Tredie række fra venstre: Knud Strand (revisor), Laurits Pjetursson, Charles Larsen.

Afdeling 13

Første række fra venstre: Leif Verder, Jan Andersen (formand), Vagn Willumsen (kasserer). — Bagved fra venstre: Flemming Guttiknecht, Bent Torp, Victor Bøtkjær, Arne Nielsen, John Højlund Olsen, Henry Levy, Ole Henriksen (næstformand).

Afdeling 14:

Første række fra venstre: Max Jensen (revisor), Arne H. Rasmussen (næstformand), Jørgen Madsen (formand), Alfred Baasch (kasserer), Harry Christensen (revisor). — Anden række fra venstre: Charles Sørensen, Jørgen Møller, Jørgen Carlsen, John Olsen, Tage Hansen, Svend Åge Møller.

Afdeling 15:

Første række fra venstre: Villiam Poulsen (revisor), Svend Hermansen (næstformand), Ove Petersen (formand), Hilmer Østergaard (kasserer), John Hansen (sekretær). — Anden række fra venstre: Willy Schneider (revisor), Villy Christensen, Stampe Schønborg, Tage Andersen, Martin Bundgaard. — Tredie række fra venstre: Kristian Iversen, Otto Christiansen, Sejr Peder Andersen.

Afdeling 17:

Første række fra venstre: Kai Meile (sekretær), Svend Hansen (næstformand), Dirch Petersen (formand), Jørgen Petersen (kasserer), Ole Jacobsen. — Anden række fra venstre: Erik Hansen (revisor), Edvin Lysholm Jensen, Harry Kristiansen, Poul Kyhnau Hansen, Osvald Iversen, Bent Olsen (revisor).

Afdeling 18:

Første række fra venstre: Paul Sørensen (sekretær), Julius Nielsen (formand), Leif Guldborg (kasserer), M. Romanoff. — Anden række fra venstre: Harald Nielsen, Heinrich Metasch, Jens Larsen, Børge Hansen (revisor), Svend Sørensen (revisor).

Indhold

Forord	5
Før 1920	7
Centralafdelingens start	20
Omkring 25 års jubilæet	23
Efter krig og besættelse	26
Beskæftigelsesforhold	28
Lønstatistikker	36
Administration og økonomi:	
Lokaleforhold	41
Kontingentproblemer	45
Administrationstilskud	50
Medlemstal	52
Forskellige aktiviteter	53
Svendehjem bliver AOF-center	56
Lærlinge-afdelingen	58
Centralafdelingens struktur	61
Grænseproblemer	63
Afdelingsnedlæggelser (afd. 3 og afd. 9)	64
Ny tilgang	68
Ledelsesændring	70
Omplacering af klubber	76
Debat og personer	79
De enkelte afdelinger:	
Afd. 2 - 93; afd. 4 - 97; afd. 5 - 101; afd. 6 - 105; afd. 7 - 109; afd. 8 - 113; afd. 10 - 117; afd. 11 - 121; afd. 12 - 125; afd. 13 - 129; afd. 14 - 133; afd. 15 - 137; afd. 17 - 141; afd. 18 - 145.	
Afdelingernes bestyrelser	149